

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih SR Slovenije

Ljubljana, 24. decembra 1976 — Številka 21

Vse je blizu in daleč, kadar smo na pomembnem razpotju.
Kar je bliže, je navadno temnejše — daljave pa so svetle in bleščeče.
Vabijo nas.
Želje nam dajejo moč, da hotenje zaživi v dejanjih: dosegli bomo daljave!
Ne samo v novoletnih željah — tudi v resnici.
Novoletne želje so samo spodbuda.
Veliko spodbud, in srečno leto 1977!

**UREDNIŠTVO IN UPRAVA »PROSVETNEGA DELAVCA«
SINDIKAT DELAVCEV VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA
IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST SLOVENIJE
REPUBLIŠKI KOMITE ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE
ZAVOD SR SLOVENIJE ZA ŠOLSTVO**

(Obe fotografiji: Rajko Ranfl)

Dr. Avguštin Lah

Na pragu 1977

Dvaintrideset let po osvoboditvi prestopamo prag novega leta. Čeprav skoraj ni bilo slovesa od starega leta, v katerem bi pričakali vedrih src in polni načrtov. To je mogoče samo v miru, svobodi, v razmerah socialne varnosti in v ustvarjalnem ozračju. Vzgojitelji in učitelji smo po pravilu vedri ljudje, saj to je pot do uspehov, ko z učenici nenehno kaj iščemo in odkrivamo, ko se bogatimo s spoznanji in z znanjem. Pri tem se veselimo ne le vzgojnih in izobraževalnih uspehov, ponosni smo na dosežke in stvaritve vseh naših ljudi. V slehernem izdelku, novi zgradbi in preobrazbi okolja se izkazuje znanje in ustvarjalnost naših ljudi, ki sta se vsaj do neke mere porajala, snovala in utrjevala v vzgojnoizobraževalnem procesu, torej z našo soudeležbo. Vse to nenehno spremljamo, iz tega se bogatimo in potem to znova razdajamo. Ponosni smo tudi na napredno vlogo Jugoslavije v preobražanju sodobnega sveta. Več pravic v rokah delovnih ljudi, več svobode in ustvarjalnosti pomeni utrjevanje miru in sodelovanja. Napredek v znanosti, širjenje tehničnega znanja, bogatejša kulturno življenje in odnosi med ljudmi — to je temelj naše vedrine in novih obetov.

Letos razžarjamo v ognju več kosov železa. To zimo razpravljamo v združenem delu o programih vzgojnoizobraževalnih dejavnosti do leta 1980. Težka naloga je to, kajti sporazumevamo se lahko le o neposrednih nalogah in odnosih. Sporazumeti se moramo o programih, ki se verjetno — glede na potrebe v združenem delu — razlikujejo od dosedanjih. Zagotoviti moramo boljše delovno vzgojo, neposredno ustvarjalno delo, v katerem učenci spoznajo delovna sredstva, vsakovrstno gradivo, tehnološke postopke in se uče oblikovati, razmišljati. Obogatiti moramo vsa izobraževalna področja s poglobljenim spoznavanjem razmer v neposrednem družbenem okolju in v širši skupnosti. Veliko več moramo storiti, da bo razvijajoče se gospodarstvo dobilo tako usposobljene delavce in cele delovne skupine, ki bodo kos novim strojem in napravam, ki bodo sposobni spremljati napredek.

Takšne uporabne programe sestavljamo tudi za leto 1977. Težko to naredimo sami, zato pa so nam voljni pomagati uporabniki. Njihovi delegati v svetih so svetovalci in organizatorji. Z njihovim sodelovanjem in pomočjo pripravljamo takšne programe in sporazume, ki bodo zadovoljili potrebe delovnih kolektivov in razvojne načrte občine. Kako naj spreminjamo učne načrte, ki so določeni in so zanje sestavljeni učbeniki? Kako naj vplivamo na usmeritev mladine, ki se vpisuje, ki je obvezna obiskati osnovno šolo? Na takšna vprašanja odgovarjamo vztrajno in neposredno. Učni načrt je shema za obvezni program. Vsi vemo, da jih učitelji različno uresničujemo. Veliko je odvisno od odnosa do učencev, od poznavanja okolja in spoznanj, ki jih povežemo v učno snov, od načina posredovanja znanja, razkrivanja družbenih razvojnih zakonitosti, marksističnega pojmovanja pojavov, odnosov, razvoja itn. Za vse to se moramo pripravljati.

S takšnim programiranjem uresničujemo, kar družba pričakuje od izobraževalnih dejavnosti. Od predšolskih programov do diplome in skozi vso delovno dobo. Vzgoja, izobraževanje in usposabljanje so tri neločljive sestavine naših programov. Predšolsko, šolsko in v širici z njim zunajšolsko, potem pa vse življenje trajajoče dopolnilno izobraževanje ima skupen imenovalec: izobraževanje za delo in z delom. To je smoter preobrazbe našega izobraževalnega procesa, cilj celodnevne osnovne šole in poklicnega izobraževanja. Delavci v združenem delu na vseh področjih bodo takšne programe podprli in tako jih bomo lahko skupno sprejeli. Za nas pomeni to uresničevanje svobodne menjave dela in zagotovitev pravega vrednotenja vzgojnoizobraževalnega dela.

Naša zavest je visoka, naš pogled na svet napreden, naše delo vse bolj ustvarjalno in temu morajo ustrezati uspehi. Zdaj vsi razpravljamo o reformi vzgoje in izobraževanja. Dva pogleda na to je treba podčrtati. Reforma ni nek samodejen proces, ki se začne z velikim investicijskim programom in uvajanjem novih učnih načrtov. Reforma je prilagajanje vzgojnoizobraževalnega procesa — v šolah, v gospodarstvu, v družini ali kjerkoli — novim gospodarskim in družbenim razmeram. Predšolska vzgoja in osnovno izobraževanje sta trdna podlaga za vstop v življenje, v realnost dela in graditve. Ta temelj mora biti dobro izmerjen, pravilno naravnani in trden. Na te temelje gradimo vse višje zgradbe! Poklicno izobraževanje, ta vse višja zgradba znanja in sposobnosti, ne bo več le šolsko dogajanje: selilo se bo vse bolj v delovne organizacije, v njem bodo sodelovali mentorji in instruktorji iz vrst sposobnih delavcev-strokovnjakov. Ne bo se končalo z nekim zaključnim spričevalom in diplomom, temveč se bo dopolnjevalo v širici z našim družbenim napredkom, z razvojem tehnike, tehnologije, s potrebo, da se proizvodno, ustvarjalno, umsko delo in še posebno raziskovalno delo povežejo — zaradi vedno večje produktivnosti in nezadržnega napredovanja. Takšna reforma se je že začela in vsi smo udeleženci velikega gibanja za napredek. V tem je tudi ključ do bistvenega izboljšanja materialnega položaja gospodarstva in šolstva.

Naša želja za srečo in uspehe v novem letu ima trdnije osnove. Vzgojnoizobraževalne in raziskovalne dejavnosti so že po svojem namenu in usmeritvi ustvarjalne. Bodimo ponosni na uspehe in pokažimo nanje, saj nam gre zanje tudi materialno priznanje. Delovni ljudje so zelo zavzeti za dobro vzgojo in usposabljanje, saj vidimo v tem vsi napredek in prihodnost. Ne nazadnje, vsi skupaj vemo, da se bomo iz občutenih nesorazmerij in večkrat neizpolnjenih načrtov izkopali samo s sposobnejšimi kadri in z večjo ustvarjalnostjo od sedanjosti. To velja za šolstvo, za gospodarstvo, za vse dejavnosti v družbi.

Drage tovarišice in tovariši, te misli sem zapisal zaradi našega skupnega priznanja za uspešno opravljene naloge vsakemu vzgojitelju, učitelju in mentorju, ki opravljate zelo odgovorno in predvsem težko delo posebnega družbenega pomena. Zapisal sem jih pa tudi za spodbudo vsem nam, saj vemo, da kujemo svojo srečo sami. Hočemo živeti v miru, v napredujoči skupnosti, v vsak dan boljših razmerah in v prijetnejšem okolju! Srečno!

POGOVOR Z MUHAMEDOM BERBEROVIĆEM, ČLANOM ZVEZNEGA IZVRŠNEGA SVETA IN PREDSEDNIKOM ZVEZNEGA KOMITEJA ZA INFORMACIJE

Colombo in njegova sporočila

Selekcija jugoslovanskih prosvetnih listov republik in pokrajin je pred nedavnim organizirala v Sarajevu pogovor na temo **PETA KONFERENCA NEUVRŠČENIH V COLOMBU**. Pogovor, ki so se ga udeležili novinarji in uredniki jugoslovanskih prosvetnih listov, je vodil član Zveznega izvršnega sveta in predsednik Zveznega komiteja za informacije MUHAMED BERBEROVIĆ.

Ker so sklepi te konference izredno dragoceni in trajne vrednosti in ker je bila konferenca tako zelo pomemben dogodek v minulem letu, smo zaprosili tovariša Berberovića za pogovor.

NEUVRŠČENE DEŽELE — MOČNE IN ENOTNE

Peta konferenca neuvršenih v Colombo je bila ocenjena kot izredno pomemben svetovni dogodek — tako po obsegu kot po pomenu — po sklepih, priporočilih in dosežkih, pa je bila še mnogo več. Tovariši Berberović, povzemite, prosimo, njene najpomembnejše sklepe.

— Ob tej priložnosti ne bom podrobneje govoril o politiki neuvršenosti, saj je prav neuvršenost — kar zadeva zunanjo politiko — naša stalna usmeritev. Na kratko bom pojasnil situacijo pred peto konferenco neuvršenih dežel. V obdobju priprav na to konferenco so bile neuvrščene dežele izpostavljene povečanemu pritisku, vmešavanju v njihove notranje zadeve, različnim akcijam, katerih namen je spodbuditi njihovo družbeno ureditev, neodvisnost in ozemeljsko nedotakljivost. Tudi med samimi neuvrščenimi deželami so se nekatera bilateralna in regionalna nasprotja poglabila. Vsi ti pojavi in različni pritiski, ki jih ni bilo malo, so bili značilni za obdobje pred peto konferenco; bili so mnogo bolj zapleteni kot pred prejšnjimi konferencami neuvršenih dežel.

Ko razčlenjujemo dosežke pete konference šefov držav in vlad neuvršenih dežel in vsega gibanja, ugotavljamo, da zrcalijo ti dosežki predvsem visoko raven enotnosti glede temeljnih vprašanj. V novih razmerah je bila ponovno uveljavljena temeljna smer politike neuvršenih dežel, zasnovan je celoten program akcij za izboljšanje mednarodnih odnosov. Posebej je bila poudarjena potreba po še večji solidarnosti neuvršenih dežel. Potrjena je bila skladnost stališč o temeljnih mednarodnih vprašanjih in močno poudarjena zahteva, naj se enotnost glede načelnih vprašanj izrazi tudi s konkretno solidarnostjo, z utrjevanjem medsebojnega sodelovanja in pomoči, sklepe pa je treba bolj dosledno in hitreje uresničevati.

Peta konferenca je okrepila neuvršenost tudi kot neodvisen globalni dejavnik mednarodnih odnosov, odločno usmerjen v to, da s svojo akcijo v enakopravnem sodelovanju z vsemi mednarodnimi dejavniki, ki so za to pripravljeni, nadaljuje boj za nove odnose v svetu. Tovariši Tito je v svojem govoru v Colombu dejal: »Neuvršenost je v resnici postala svetovna politika, ki temelji na interesih sveta in se zavzema za vsestranske rešitve v razmerah, ko so ideološke in druge razdelitve še vedno stvarnost.«

Konferenca v Colombu pomeni novo stopnjo v razvoju temeljnih postavk, saj je opozorila na kontinuiteto politike neuvršenosti in ustvarila široke možnosti za nadaljnje reševanje perečih mednarodnih problemov v boju za novi mednarodni ekonomski red in nove politične odnose. K temu dodajmo še dejstvo, da je bil to sestanek, ki se ga je udeležilo doslej največ udeležencev. To potrjuje, da se vpliv neuvršenih nenehno povečuje, pridružujejo se jim dežele, ki pripadajo vojaško-političnim blokom.

GIBALO ŠIROKIH AKCIJ

Glede na to postaja gibanje neuvršenih vedno bolj pobudnik širokih akcij ne samo za reševanje velikih problemov mednarodne skupnosti, temveč tudi za reševanje vprašanj neodvisnega razvoja posameznih dežel, ki svoje tovrstne težnje vedno bolj enačijo z neuvršenostjo.

Peta konferenca neuvršenih je pokazala tudi prizadevanje, da bi z boljšo organiziranostjo in usklajevanjem stališč zagotovili večjo učinkovitost akcije in več spodbud. Neuvrščeni naj bi več in bolj neposredno sodelovali pri reševanju velikih mednarodnih problemov. Ob tem naj spomnim na sklep o mandatu, načinu dela in sestavi koordinacijskega biroja, ki predstavlja v resnici enega najpomembnejših sklepov pete konference neuvršenih. Ta sklep temelji na krepitvi koordinacijskega biroja kot kolektivnega organa demokratične koordinacije celotnega gibanja.

Poleg tega sklepa naj opozorim še na sklep o ustanavljanju večjega števila centrov, skladov ad hoc skupin in drugih oblik sodelovanja. To pomeni, da se gibanje neuvršenih razrašča in zajema vedno več dežel in oblik dejavnosti ter sodelovanja. Tudi to je zelo pomembno za celotno gibanje neuvršenih in njegovo akcijsko moč.

Glede dosežkov pete konference neuvršenih menim, da so pomembnejši sklepi, ki govorijo o tem, da je v tej akciji treba uresničiti sprejete zamisli, mobilizirati vse mednarodne napredne sile za odpravo kolonializma in rasizma, se zavzemati za medsebojno solidarnost neuvršenih dežel, bolj neposredno in enakopravno sodelovati pri reševanju mednarodnih vprašanj, posebno ekonomskih problemov in kriz, jasneje opredeliti kritični odnos do rezultatov politike popuščenja napetosti in omejitve njene uporabe. Prav tako pomemben je tudi sklep o sklicu posebnega

zasedanja generalne skupščine združenih narodov o problemu razorožitve, krepitve vloge Združenih narodov itn.

ZA NEODVISNOST NARODOV IN DRŽAV

Kaj to v resnici pomeni?

— Znano je, da so vsa pomembna stališča in sklepi neuvršenih dežel zapisani v politični in ekonomski deklaraciji, v programu akcij pa tudi v posebnih resolucijah.

Pokazalo se je, da je neuvršenost eden najpomembnejših dejavnikov v boju za demokrati-

odnose. Znano je, da je to stališče zapisano tudi v politični deklaraciji pete konference neuvršenih dežel. V njem je poudarjeno, da sta osamosvojitve in razvoj sredstev obveščanja posameznih dežel sestavni del splošnega boja za politično, ekonomsko in družbeno neodvisnost velike večine narodov sveta, ki jim ni mogoče oporekati pravice, da so objektivno in natančno obveščene.

Spregovorimo na kratko o tej zelo pomembni dejavnosti neuvršenih dežel. Znano je, da je bila »uvod« v te sklepe Colomba dejavnost neuvršenih dežel v

Prizadevamo si, da bi se svetovni sistem informiranja zavzemal:

— za mir na svetu, odpravljanje žarišč napetosti v mednarodnih odnosih in konec hladne vojne;

— za to, da bi imele vse dežele pravico enakopravno sodelovati v mednarodnih zadevah;

— za razširitev politike popuščenja, ki so jo spodbudile velike sile — na ves svet in vse odnose med narodi;

— za utrjevanje solidarnosti v svetu, za boj proti vsem tistim silam, ki kršijo svobodo, neodvi-

tično raven, da se bo bolj zrcalila v celotnem političnem, ekonomskem, kulturnem, prosvetnem področju in drugod. Ugotovitev in ocena razmer na področju informacij, sklepi o konkretnih akcijah — vse to je našlo odmev v dokumentih konference v New Delhiju.

V skladu s tem pri nas že izdelujemo akcijski program, v katerem so podane temeljne smernice za nadaljnje sodelovanje naše dežele in neposrednih nosilcev informativne dejavnosti pri delu neuvršenih dežel na tem področju. Tako je zapisano v sprejetih dokumentih. Imamo tudi posebne obveznosti, saj smo člani obeh koordinacijskih teles (komiteja POOLA in medvladnega sveta), ki sta na konferenci v Colombu dobili nalogo, naj sodelujeta pri uresničevanju sprejetih dokumentov.

SODELOVANJE PRI NAČRTU RAZVOJA, KULTURE IN ZNANOSTI

V ekonomski deklaraciji iz Colomba govori eno izmed poglavij prvokrat doslej o sodelovanju med neuvrščenimi deželami tudi na področju izobraževanja, kulture in znanosti. Ali lahko bolj natančno pojasnimo, kako naj bi to uresničili? Naši prosvetni listi lahko veliko naredijo za to, da bo objavljena resnična in objektivna informacija o teh deželah, njihovih kulturah in izobraževalnih sistemih pa tudi o prizadevanjih za napredek.

— Menim, da zasluži to vprašanje posebno pozornost. Informacij ni mogoče ločevati. Prav tako pomembne kot politične so tudi tiste vesti, reportaže in informacije, ki obravnavajo probleme izobraževanja, znanosti, kulture, športa itn.

Sodelovanje neuvršenih dežel na tem področju se nenehno izboljšuje. Dosežki so že vidni. Neuvrščene dežele si zelo prizadevajo, da bi izboljšale te dejavnosti; marsičemu se je treba odreči, da premagajo težave. Po svetu, ponekod pa tudi pri nas so ti dosežki in naporji premalo znani, napak obravnavajo zgodovino in kulturo teh dežel, podcenjujejo njihove zmožnosti itn. Nekateri učbeniki vsebujejo še podatke nekdanjih kolonizatorjev, malo je izvirnih in verodostojnih besedil.

Menim, da naši prosvetni listi lahko veliko pripomorejo, da se tako stanje spremeni. Sodelovanje je mogoče neposredno uresničiti z bilateralnimi stiki ali pa s pomočjo UNESCO — specializirane organizacije Združenih narodov.

Najbrž bi bilo v organizaciji UNESCO ali samih neuvršenih dežel mogoče doseči — najprej sodelovanje prosvetnih listov določenega števila neuvršenih dežel, potem pa tudi širše.

Glede na to bi lahko v prihodnjem obdobju obravnavali to zamisel. Za sedaj menim, da bi moralo biti na straneh vaših časnikov tudi več informacij o dejavnosti posameznih neuvršenih dežel in o celotnem gibanju. V ta namen je mogoče uporabiti informacije iz POOLA časopisnih agencij neuvršenih dežel, informacije dopisnikov TANJUG in sedanjih izdajah UNESCO.

Zelo koristno bi bilo, da bi se dogovorili, kako bi približali vašim bralcem in šolam študijo Edvarda Kardelja o zgodovinskih koreninah neuvršenosti.

Znano je tudi, da je pri založbi Rad izšla knjiga o vseh neuvršenih deželah z zgodovinskimi viri.

Tudi to bi lahko uporabili in v ustrezni obliki predstavili vašim bralcem.

Vse te akcije bi bile zelo pomembne in zanimive za prosvetne delavce — pa tudi za pionirje in mladino — učence, ki jim je treba omogočiti, da doumejo vsebino političnega boja, ki ga danes vodijo neuvrščene dežele, da razumejo njihove težnje in napore ter glede na to prispevajo pri prizadevanjih naše dežele za gibanje neuvršenih.

Muhamed Berberović v pogovoru z uredniki in novinarji prosvetnih listov Jugoslavije

zacija mednarodnih odnosov, za resnično neodvisnost narodov in držav, za nove mednarodne ekonomske odnose.

Izdelana je celotna zasnova neuvršenosti kot aktivne politike, ki odklanja odnose, zasnovane na sili, podrejanju in izkoriščanju, daje pa temeljna načela za vzpostavljanje pravičnejših odnosov, zasnovanih na enakopravnem sodelovanju vseh dežel.

Načela aktivnega miroljubnega sožitja, ki imajo vedno več pristašev, so bila potrjena kot temelj mednarodnih odnosov in mednarodne skupnosti.

Vprašanje politike popuščenja napetosti in izboljšanja odnosov med državami je mogoče uspešno reševati le ob sodelovanju vseh dežel na enakopravnih temeljih pri reševanju problemov splošnega interesa, po načelih aktivnega miroljubnega sožitja, ni pa to sinonim za odnose med velikimi silami in bloki ali za popuščenje napetosti samo na ožjih področjih.

Boj za spremenjene ekonomske odnose v svetu je v bistvu del splošnega političnega boja za demokratizacijo mednarodnih odnosov. Pomeni torej uresničitev načel neuvršenosti na ekonomskem področju.

Naj končam: take opredelitve neuvršenih dežel, ki so zapisane v dokumentih in sklepih pete konference v Colombu, so predvsem dosežek jasno izražene načela, da se je treba opreti na lastne moči. To je v dokumentih ocenjeno kot odločilni in sestavni element boja za novi red. Popoln pomen pa je dobilo to načelo v programu akcij in v ekonomski deklaraciji. Dokumenta dokazujeta, da so neuvrščene dežele dosegle tako stopnjo enotnosti, ki ustvarja nove možnosti za sodelovanje.

ZA RESNIČNO PODOBO SVETA NEUVRŠČENIH

Da bi zagotovili uresničitev najpomembnejših sklepov in opredelitev neuvršenih dežel in za njihovo nadaljnjo akcijo so posebno pomembni sistem in sredstva množičnega obveščanja. Na tem področju je nujen proces dekolonizacije, treba pa je dati tudi več poudarka mestu in vlogi lastnih sredstev obveščanja. Kaj je za to že narejeno in kaj še bo?

Sklepi in dokumenti, sprejeti v Colombu, potrjujejo, da je politika obveščanja neločljiv del prizadevanj neuvršenih dežel in da ima pomembno politično prednost. Sodelovanje na področju informacij je tudi neločljiv del boja za temeljna politična načela neuvršenih dežel in njihovega boja za nove ekonomske

obdobju med alžirsko konferenco in peto konferenco v Colombu. Posebno pomemben je bil sestanek ministrov za informacije neuvršenih dežel, ki je bil letošnjega julija v New Delhiju. Najpomembnejši akciji v obdobju med tema konferencama, katerih temeljni smoter je bil, da bi napredovalo sodelovanje na področju informacij, sta: ustanovitev POOLA ali skupnosti časopisnih agencij in simpozij o množičnem obveščanju neuvršenih dežel v Tunisu.

USTVARJATI ORGANIZIRANE SISTEME INFORMACIJ

Pojasnite, prosim, natančneje, kakšen je pomen združevanja časopisnih agencij, tj. POOL neuvršenih dežel?

— POOL neuvršenih dežel naj bi pomagal zagotoviti razvoj novega, svobodnega, dvosmernega in širokega pretoka informacij med neuvrščenimi deželami. Ena temeljnih smernic je objektivno in resnično informiranje o ekonomskem, družbeno-političnem in kulturnem razvoju neuvršenih dežel ter utrjevanje medsebojnega sodelovanja in skupnih akcij. Ne gre za nikakršno »nacionalno« agencijo, kot želijo to ponekod prikazati, temveč za široko obliko prostovoljno združenih časopisnih agencij neuvršenih dežel. Statut POOLA, ki je bil sprejet v New Delhiju in verficiran v Colombu, temelji prav na teh opredelitvah. Ta oblika sodelovanja je hkrati tudi spodbuda za hitrejšo ustanavljanje časopisnih agencij v neuvršenih deželah, kjer jih do tedaj ni bilo. Na primer: januarja l. 1975 je bilo v skupnosti agencij 12 nacionalnih agencij neuvršenih dežel, sedaj pa jih je že okrog 40. Medtem so bile v več neuvršenih deželah ustanovljene nove časopisne agencije.

Videli ste, kakšni odpori so bili v svetovnem tisku proti tej akciji neuvršenih dežel. Vzrok: zadelo smo v sedanjim monopol velikih svetovnih agencij. Te agencije imajo sedaj popoln monopol v svetovnem sistemu obveščanja. Približno 90 % informacij, ki so vsak dan v obtoku, in ustvarjajo svetovno javno mnenje, prihaja iz petih velikih svetovnih agencij, ki imajo sedež samo v štirih deželah.

Smoter akcije neuvršenih dežel ni ustvarjanje novega monopola, ampak razbijanje sedanjega. Naš smoter ni nasprotovanje, temveč sodelovanje na enakopravnih temeljih v obstoječem svetovnem sistemu informiranja.

snost in ozemeljsko nedotakljivost katerekoli dežele;

— za izvajanje listine OZN in učinkovito delo svetovne organizacije;

— za ohranitev in utrjevanje zgodovinskih prizadevanj za narodnostno, politično in ekonomsko osvoboditev vseh narodov in dežel glede na temeljno načelo, po katerem ima vsaka dežela pravico, da sama odloča in sprejme tak gospodarski in družbeni sistem, ki ji najbolj ustreza;

— za odpravo kolonializma, diskriminacije in apartheida, neokolonializma in vseh oblik ekonomske in politične prevlade;

— za pravico do narodnih bogastev in skupno strategijo medsebojne pomoči, za novi mednarodni ekonomski red.

Skratka, v boju za take mednarodne odnose, kjer so vsi narodi in dežele odgovorni samo za prihodnost človeštva. To prihodnost pa je mogoče zagotoviti samo z enakopravnim sodelovanjem in odgovornostjo.

Neuvrščene dežele bodo po teh načelih sodelovale z vsemi, ki to želijo. Boj za ta načela ne more biti samo deklarativen, temveč ustvarjal. Sedanje svetovne agencije lahko zelo hitro v praksi pokažejo, ali so pripravljene sodelovati v skladu s temi načeli.

Kaj je bil namen simpozija v Tunisu?

— Simpozij v Tunisu je pomemben predvsem s političnega vidika, ker je omogočil široko izmenjavo mnenj o sedanjih razmerah na področju obveščanja v neuvršenih deželah, pa tudi obravnavo načrtov za reševanje problemov.

Na simpoziju je bilo ugotovljeno, da so v nekaterih neuvršenih deželah in deželah v razvoju sredstva javnega obveščanja slabo razvita. Posledica tega je, da veliki svetovni sistem obveščanja, posebno svetovne agencije predstavljajo edine vire informacij v večini dežel. Ugotovljeno je bilo tudi, da se nezadostna razvitost sredstev obveščanja kaže tudi v nepopolnosti informacij, kar objektivno ustvarja prostor za širjenje informacij iz drugih virov. Te informacije pa usmerjajo javno mnenje z namenom, ki nima nič skupnega z interesi neuvršenih dežel. Tak položaj stopnjuje tudi pomanjkanje kadrov, posebno to, da še vedno obstaja samo enosmerni tok informacij. Je pa še veliko drugih problemov in vprašanj.

Naj jih na kratko povzamemo. Neuvrščene dežele so sklenile, da bodo sodelovanje na tem področju dvignile na višjo poli-

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktorica in glavna urednica Neža Maurer, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina: 50 din za posameznike, za šole in druge ustanove 80 din. Št. tek. računa 50100-101-16915. Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643 Po mnenju republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list „Prosvetni delavec“ prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Šola stoji in pade z učiteljem

Kadarkoli ocenjujemo razvoj vzgoje in izobraževanja, ugotavljamo: napredujemo, toda prepočasno. Potrebe po kvalificiranih delavcih in strokovnjakih vseh vrst vedno presegajo dosežene rezultate, načrti pa naše možnosti. Tudi sedaj ni drugače. Nasprotno: uvajanje celodnevne osnovne šole in graditev celostnega sistema usmerjenega izobraževanja sta nalogi, ki pomenita resnično revolucijo na tem področju. Revolucijo glede na širino nalog, ki jih ima šola, pa tudi glede na način dela in njenega položaja v družbenoekonomskih odnosih. Smotri so v dokumentih jasno začrtani, s tem pa tudi obveznosti vzgojnoizobraževalnih zavodov, prosvetnih delavcev in drugih. Marsikaj potrebujemo, da jih bomo lahko uresničili. Predvsem dovolj številno armado usposobljenih in za svoje delo zavzetih učiteljev in vzgojiteljev. Veljavnost starega reka — šola stoji in pade z učiteljem — se še bolj potrjuje glede na predstavo, ki jo imamo o vlogi učitelja v sodobnem vzgojnoizobraževalnem procesu. Prav v skrbi za učitelja pa smo do sedaj morda najmanj dosegli, razmere se celo zaostrejo, namesto da bi se izboljšale. Različne analize ugotavljajo, da je padeče pomanjkanje kadrov v vseh vzgojnoizobraževalnih zavodih — od predšolskih do visokošolskih — glavna ovira za uresničitev naših daljnosežnih načrtov. Še huje je, da ni videti poti, po kateri bomo v doglednem času prišli iz zagate, saj so obeti za bližnjo prihodnost vse prej kot rožnate.

Najboljši pregled nad stanjem in potrebami imamo v osnovnem šolstvu, ker republiški komite za vzgojo in izobraževanje od leta 1970 načrtno proučuje število in kvalifikacijski sestav učiteljev v tega področja, in sicer vedno po isti metodologiji, tako da je mogoče podatke stvarno primerjati. Analiza, ki je bila opravljena za preteklo šolsko leto, kaže, da smo v zadnjem času vendarle dosegli nekatere uspehe: povečuje se število diplomantov kadrovskih šol, čeprav je glede na potrebe še zdaleč premajhno; izboljšal se je kvalifikacijski sestav učiteljev predmetnega pouka, zlasti pri nekaterih predmetih in na nekaterih območjih, kjer je bil sestav prej zelo slab, npr. v Pomurju in nekaterih predelih Štajerske.

Več podatkov pa kaže, da so se razmere v zadnjih šestih letih žal še zaostrele. Dejavnost osnovne šole se je v tem obdobju precej razširila, predvsem zaradi uvajanja podaljšanega bivanja in celodnevne šole, število učencev pa se skoraj ni spremenilo. Zato je osupljiv in zaskrbljujoč podatek, da se je zmanjšalo število učiteljev, in sicer za 241 ali 2,4%. Še bolj se je v teh letih zmanjšalo število učiteljev v rednem delovnem razmerju, in sicer kar za okrog 5 %. To pomeni, da je sedaj na osnovnih šolah več učiteljev, ki so usposobljeni samo za določen čas, bodisi zato, ker niso usposobljeni za delo, ki ga opravljajo, ali pa so že upokojeni.

SEŠTEVEK ZA RAZMIŠLJANJE

Glede navedenega je najbolj opazen »negativen premik« pri razrednem pouku. Sedaj je število usposobljenih učiteljev za 338 manjše kot pred šestimi leti. Poleg tega v šolskem letu 1969 do 1970 skorajda ni bilo učiteljev razrednega pouka, ki ne bi bili usposobljeni za svoje delo, sedaj pa jih je 227 — predvsem absolventov pedagoških gimnazij in pedagoških akademij (brez diplome). Primerjava med predvidenim dotokom novih učiteljev in starostnim sestavom, kaže, da se bodo v prihodnjih letih razmere še poslabšale. Predlani je na obeh pedagoških akademijah diplomiralo 76 rednih študentov razrednega pouka, lani pa 116. Pregled starostnega sestava učiteljev pove, da jih ima približno polovica do 16 let delovne dobe, blizu 900 ali 18 % vseh pa je učiteljc, ki imajo več kot 27 let delovne dobe in se bodo v prihodnjih osmih letih upokojile. Če se torej število novih učiteljev ne bi bistveno povečalo, bi komaj nadomestili tiste, ki se bodo upokojili.

Natančnejši pregled o tem, koliko učiteljev razrednega pouka bomo potrebovali, je izdelan do leta 1980. Po srednjeročnem načrtu razvoja SR Slovenije naj bi v tem obdobju vključili 15 % vseh učencev v podaljšano bivanje in 10 % v celodnevno osnovno šolo. Za to bomo potrebovali okrog 580 novih učiteljev razrednega pouka. Nadomestiti — bo treba še 450 učiteljev, ki se bodo predvidoma upokojili, in 200 neusposobljenih. Seštevek predstavlja

povsem neuresničljivo nalogo: v prihodnjih štirih letih bi morali priskrbeti okrog 1230 novih učiteljev razrednega pouka. Za to pa pedagoški akademiji nista niti prostorsko niti kadrovsko dovolj pripravljene; poleg tega je dvomljivo, ali bo dovolj ustreznih kandidatov za ta poklic.

VZGOJNA PODROČJA — POSEBNA SKRIB

Analiza republiškega komiteja kaže, da se je v zadnjih šestih letih izboljšalo stanje pri predmetnem pouku v osnovni šoli, čeprav so potrebe še vedno zelo velike. Število usposobljenih učiteljev se je povečalo za 570 ali 13 %, tako da je bilo v preteklem šolskem letu od 4827 učiteljev 3299 ali 68 % usposobljenih. Največ pri predmetih: kemija in biologija (80 %), angleški jezik, zgodovina in geografija (okrog 74 %) in slovenski jezik (60 %).

Kritično pa je stanje pri sedmih predmetih, za katere imamo manj kot polovico usposobljenih učiteljev, pa tudi razmere se pri teh predmetih najbolj počasi izboljšujejo. Taki predmeti so: tehnična vzgoja, italijanski jezik, glasbena vzgoja, gospodinjstvo, pouk, srbski in hrvaški jezik, matematika in telesna vzgoja.

Republiški komite ocenjuje, da je treba posvetiti posebno skrb izrazito vzgojnemu področju: tehnična, glasbena in telesna vzgoja. Te dejavnosti so nedvomno nadvse pomembne za vsestranski razvoj mladega človeka, hkrati pa so posebno pereči problemi prav pri izobraževanju učiteljev teh predmetov.

V zadnjih dveh letih je na primer diplomiralo samo 17 rednih študentov telesne vzgoje in 9 študentov ob delu. V primerjavi z drugimi se veliko premalo učiteljev, ki niso usposobljeni za telesno vzgojo, vključuje v študij ob delu. Posebno glede tega bo treba v prihodnje narediti več. Tudi pri glasbeni vzgoji, ki jo poučuje 376 učiteljev, se kvalifikacijski sestav prepočasno izboljšuje. Pri tem pa je še posebej problem: študij glasbe je večinoma enopredmeten, šole pa često ne morejo zaposliti učitelja glasbe s polno učno obveznostjo, saj je za to področje v višjih razredih premalo učnih ur. Pomagajo si z učitelji v pogodbenem razmerju in s takimi, ki z glasbeno vzgojo dopolnjujejo svojo učno obveznost. Oboje seveda neugodno vpliva na kakovost pouka.

Najslabši je kvalifikacijski sestav učiteljev tehnične vzgoje, število le-teh pa se je v zadnjih šestih letih celo zmanjšalo od 616 na 570. Novih je izredno malo: v zadnjih dveh letih je diplomiralo samo 21 rednih študentov in 4 študenti ob delu. Že sedaj pa bi potrebovali 374 učiteljev tehnične vzgoje, da bi nadomestili neusposobljene!

ZA KOGA USPOSABLJAMO PROSVETNE DELAVCE?

Najnovejši pregled o številu učiteljev in vzgojiteljev v celotni predšolski vzgoji ter osnovnem in srednjem šolstvu daje Zavod SRS za šolstvo v Informaciji o problematiki ob pričetku šol. l. 1976-77. Podatki kažejo, da je pomanjkanje usposobljenih

učiteljev in vzgojiteljev povsod pereče: v vzgojnoizobraževalnih zavodih s teh področij je letos nezasedenih 725 delovnih mest (3,3 % vseh), neustrezno zasedenih pa je 4127 (19 % vseh). Poleg osnovnega šolstva je največji primanjkljaj v glasbenih šolah (12,5 % nezasedenih in 25 % neustrezno zasedenih mest) ter v poklicnih in tehničnih šolah (6 % nezasedenih in 14 % neustrezno zasedenih mest).

Po oceni zavoda SRS za šolstvo je bil odziv na razpisana delovna mesta zelo slab — na nekaterih področjih so se prijavi kandidati komaj na polovico razpisanih mest. Od lanskega do letošnjega septembra je prišlo na vzgojnoizobraževalne zavode 878 novih učiteljev in vzgojiteljev, od tega 690 začetnikov, 188 pa se jih je vrnilo iz drugih delovnih organizacij, zunaj šolstva. Pri tem je najbolj presenetljiv tale podatek: na vzgojiteljskih šolah je letos absolviralo 335 učenk, od teh pa se jih je le polovica zaposlila v vzgojnoizobraževalnih zavodih. Samo ugitbamo lahko, kam so odšle druge — ali na osnovne šole, ali nadaljujejo študij v smereh, za katere se niso posebej pripravljale, ali pa so se zaposlile na takih delovnih mestih, ki imajo kaj malo skupnega z njihovim šolanjem. Vse to je normalno, če gre za manjše število absolventk, postane pa pereče, če vemo, da je tako kar s polovico vzgojiteljic — v času, ko zelo primanjkuje usposobljenih vzgojiteljic in ko si prizadevamo razširiti obseg predšolske vzgoje.

Iz podatkov, ki so na voljo, lahko ugotovimo, koliko diplomantov pedagoških akademij in drugih kadrovskih šol pride na delovna mesta, za katera so se usposabliali. Lahko sklepamo, da se precej tistih, ki so se usposabliali samo ali pa predvsem za vzgojnoizobraževalno delo, zaposli drugod. To pa je prav gotovo velika družbena škoda, če upoštevamo pomembnost vzgoje in izobraževanja, hudo pomanjkanje učiteljev in vzgojiteljev, pa tudi to, da je usposabljanje le-teh dolgotrajno in drago.

Problem usmerjanja v pedagoške poklice pa se začne že veliko prej — pri vpisu v pedagoške gimnazije in pedagoške oddelke drugih gimnazij. Kot rezultat široke družbene akcije in štipen-

dijske politike se je sicer v zadnjih dveh letih vpis vanje zelo povečal, žal pa se ni enako izboljšala tudi kakovost. O tem je bilo že precej napisanega. Hudo se na primer sliši, da je povprečen učni uspeh v pedagoških oddelkih tudi za več kot eno šolsko oceno slabši kot v drugih, da se vanje vpisujejo tisti, ki niso bili sprejeti drugje, pa tudi to, da nad polovico absolventov teh oddelkov — zlasti boljših ne nadaljuje študija v tej smeri.

Problemov torej ne manjka. Najbolj trpko pa je prav gotovo to, da nenormalno veliko usposobljenih in večinoma že izkušenih prosvetnih delavcev odhaja v druge poklice. Informacija zavoda SRS za šolstvo navaja, da je odšlo v šolskem letu 1974-75 drugam 484 prosvetnih delavcev. V preteklem šolskem letu je bilo takih manj, vendar še vedno 389, od tega 230 z osnovnih šol. To je veliko, če upoštevamo, da je do septembra letos na obeh pedagoških akademijah diplomiralo 371 rednih študentov. Nad polovico le-teh mora torej nadomestiti tiste, ki so odšli. Zato je tembolj razumljivo, da se kvalifikacijski sestav učiteljev tako počasi izboljšuje.

Vzroki za odhajanje prosvetnih delavcev so znani. V vseh analizah in razpravah jih naštevajo po temle vrstnem redu: nizki osebni dohodki, premajhna skrb za stanovanja, čedalje večja zahtevnost vzgojnoizobraževalnega dela in slabe možnosti za napredovanje v poklicu. Težko bi rekli, da se je glede vsega tega v zadnjem času kaj spremenilo na bolje, zato tudi ni mogoče pričakovati nič drugega, kot da se bo beg iz prosvete še nadaljeval. Dolgo pa tako najbrž ne bo več šlo.

In kaj storiti? V predlogih in sklepih različnih organov, družbenopolitičnih organizacij in izobraževalnih skupnosti je bilo že nešteto krat poudarjeno, da je postalo pomanjkanje učiteljev in vzgojiteljev na vseh stopnjah izobraževanja že tako pereče, da ga je treba odpraviti v najkrajšem času in z odločnimi ukrepi. Verjetno niti ni več veliko dvomov, kaj vse je treba v ta namen napraviti. Še vedno pa je premalo jasn odgovor na vprašanje: kako in kdaj bo to storjeno.

MARJANA KUNEJ

Kako iz zadrege?

Mnogi učiteljski kolektivi osnovnih šol ugotavljajo, da zaradi spreminjanja družbenega položaja vzgojnoizobraževalne dejavnosti v združenem delu prihajajo vedno pogostejše v zadrego. Vedno bolj zahtevne naloge, ki jih prinaša družbeni razvoj, sami težko zmorejo. Čim bolj se odklikamo od etatično usmerjenega življenja in dela šol in prehajamo na samoupravno organizirano delovanje, tem bolj se čutimo odgovorne, da bodo naloge opravljene tako, kot jih zahteva družbeni razvoj. Dogaja pa se, da pred mnogimi pomembnimi odločitvami obstane nemočni, ker jih sami ne znamo rešiti. V svojih vrstah nimamo ne pravnikov in ne ekonomistov, ki bi nam s svojim strokovnim znanjem pomagali iz zadrege. Včasih si celo sami nakopljemo nepotrebne težave, ker mnogokrat podvomimo v sklepe, ki smo jih sprejeli po samoupravni poti. Moti nas, če je v sosednji šoli enako vprašanje nekoliko drugače rešeno. Je že tako, da za vse nikoli ni prav. Nezadovoljni vedno znova načelnajo nekatera vprašanja in kažejo na — po njihovem mnenju ustrenejše rešitve v sosednji šoli. Vse to je razumljivo in človeško, saj v tem vzgojnoizobraževalna dejavnost ni nikakršna izjema. Težave pa nastanejo takrat, ko po takih ugotovitvah sprejmemo napačne sklepe. Menim, da moramo odločno zavračati predloge, ki niso v skladu z razvojem samoupravne socialistične družbene ureditve. Zavrniti moramo težnje po cen-

tralističnem reševanju problemov v vzgojnoizobraževalni dejavnosti, saj te ne smemo odvajati od združenega dela, od samoupravljalcev. Naj ne bo odveč, če ponovim že tolikokrat povedano resnico, da samoupravljanje ni samo pravica, temveč tudi dolžnost. To velja za učitelje še toliko bolj, ker so samoupravljalci, morajo pa tudi vzgajati prihodnje samoupravljalce.

Pot iz zadrege moramo iskati drugje: v poglobljanju in razvijanju samoupravljanja. Čeprav nismo ne pravniki ne ekonomisti, pa še to ne pomeni, da ne bi mogli biti samoupravljalci. Izhod moramo iskati v medsebojnem povezovanju, v združevanju dela in sredstev. Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja je skupaj z Zavodom SRS za šolstvo in CK ZK Slovenije lani organiziral posvetovanje o integracijskih procesih na področju vzgoje in izobraževanja. Na tem posvetovanju smo dobro osvetlili povezovanje dela in sredstev in sprejeli tudi napotke, kako naj se razvija. Ponovno posvetovanje je republiški odbor sindikata sklical letos v aprilu. Na njem smo o problemu poglobljeno razpravljali samo za osnovne šole. Sprejete sklepe in napotke za nadaljnjo aktivnost smo objavili v Prosvetnem delavcu. Na posvetovanju o integracijskih procesih v osnovnih šolah smo med drugim sklenili in predlagali vsem delovnim skupnostim osnovnih šol, da naj se povežejo v SKUPNOSTI

XIV. Festival kurirček

V dneh od 15. do 18. decembra je bil v Mariboru XIV. Festival kurirček. Ta vsakoletna prireditel nas spomni borbene preteklosti naših narodov — istočasno pa je spodbuda vsem, ki pišejo o časih naše narodnoosvobodilne vojne. Srečanje književnikov iz vse Jugoslavije daje možnost za izmenjavo izkušenj, primerjanj idej. Literarni nastopi po šolah, delovnih kolektivih in vojašnicah uresničujejo načelo, da je treba kulturo čim bolj razširiti med ljudstvo.

Pozdravni govor je imel predsednik Festivala kurirček Mitja Vošnjak. Med drugim je dejal: »Zgodi se, da slišimo danes besede, češ da je bila samo ena generacija tako srečna, da je lahko uresničila svobodo naših narodov. Toda — svoboda niso samo juriši, pač pa tudi preorana polja, ukročena reka Drava, ki nam daje elektriko; svoboda je vsaka nova šola, nova fakulteta. Svoboda je delo za napredek.« Nato je nastopil mladi rod: 10 učencev mariborskih šol je čudovito izvedlo recital »Cankarjeva beseda s Klanca, kakor so ga doživljale njegove mlade oči«.

Drugi večer so — prav tako v Domu JLA — nastopili književniki: Desanka Maksimović, Ela Peroci, Nahiha Kapičič in Mirko Petrovič. Svoja nagradna dela so brali tudi učenci in učenke. Na literarnem natečaju pod naslovom Lepo je v naši domovini biti mlad je namreč sodelovalo 450

učencev; nagrajenih je bilo 45 del. Upoštevati moramo, da razpisi natečaja Festivala kurirček vselej zajamejo vso Jugoslavijo. Takšno sodelovanje krepi bratstvo jugoslovanskih narodov in narodnosti.

Predsednik žirije literarnega natečaja Kurirček 76, književnik Mirko Petrovič je tudi razglasil izid sodelovanja književnikov Jugoslavije. Za poezijo sta bili podeljeni dve prvi nagradi, in sicer za pesmi: Balada za ena breza (avtor še ni znan) in za pesem Ko to prodje (avtor — Cveja Jovanović). Drugo nagrado je prejela Katica Pšak za pesem Crvene jabuke. Prvo nagrado za črtico Učenje je dobil Milorad Gončin. Podeljeni sta bili še dve drugi nagradi za kratko prozo, in sicer Nadi Kranjc za črtico Čudne rožine in Rifatu Kukaj za črtico Prva risba. Nagrade za dramske prizore niso bile podeljene, ker prispevki niso ustrezali.

Posebno letošnjega Festivala kurirček je bil likovni natečaj. Iz 45 šol v Jugoslaviji je prispelo okrog 500 likovnih izdelkov. Posebna žirija je odbrala najboljše in pripravila razstavo na Pedagoški akademiji v Mariboru. Izmed razstavljenih del so najlepši linorezi. Po tematici zajemajo vojno, otroške igre, šolo in narodopisne motive. (Izredno lep linorez je npr. Ura branja — delo učenke Vide Šviligoj iz Limbuša.)

In še nekaj besed o tistih, ki so podprli Festival kurirček. Knjižne nagrade so prispevali: Zveza prijateljev mladine — Maribor; Založba Mladinska knjiga — Ljubljana; Cankarjeva založba — Ljubljana; Založba Veselin Masleša iz Sarajeva; Založba Svjetlost iz Zagreba in Državna založba Slovenije. Denar za nagrade pa so dali: Svet za vaspitanje i brigu o djeci — Beograd; Občinska konferenca SZDL — Maribor; Občinska konferenca ZKS — Maribor; ČP Večer — Maribor; RTV Ljubljana; Občinski svet zveze sindikatov Slovenije — Maribor; Odbor za proslave — Ljubljana ter Vojno računski center — Ljubljana.

Festival kurirček vsako leto neprislusno vključuje v svoje prireditve tudi čestitke za dan jugoslovanske ljudske armade.

Na prireditvi XIV. Festivala kurirček (Foto: Boris Vugrinec)

rešena v republiki, pa po moji sodbi ni treba ustanavljati nove asociacije, ker vsa vprašanja lahko rešujemo po že uhojenih delegatskih poteh. Obvezujočih sklepov pa tudi republiška skupnost osnovnih šol ne bi mogla sprejemati, ker bi tako okrnili samoupravne pravice delavcev osnovnih šol. Marsikatero od odprtih vprašanj, ki bi jih po mnenju predlagateljev morali reševati v republiki, so-dijo v delovno področje sindikata, ki je prav tako delegatsko sestavljen. Republiški odbor sindikata delavcev v vzgoji in izobraževanju je nekatera od teh vprašanj že obravnaval, sprejel stališča in dal napotke za nadaljnjo dejavnost osnovnih organizacij sindikata. Spomnimo se samo na nekatera pomembnejša kot so: združevanje dela in sredstev, oblikovanje in delitev dohodka, vprašanje delovnega časa prosvetnih delavcev in več normativnih vprašanj za sestavljanje samoupravnih aktov. Konkretna rešitve pa je nujno sprejemati po samoupravni poti v delovni organizaciji ali se dogovarjati za enotne rešitve v okviru skupnosti osnovnih šol v občini. V občini imajo osnovne šole veliko skupnega, npr. enotna merila za oblikovanje dohodka, ki je temelj za razvoj samoupravljanja. Zadnji čas je ponovno zelo veliko razprav o delovnem času učiteljev. Soglašam s predlogi, da mora biti delovni čas za vse učitelje enak — ne glede na to, v kateri

Nadalj. na 4. strani

POGOVOR Z MUHAMEDOM BERBEROVIČEM, ČLANOM ZVEZNEGA IZVRŠNEGA SVETA IN PREDSEDNIKOM ZVEZNEGA KOMITEJA ZA INFORMACIJE

Colombo in njegova sporočila

Selekcija jugoslovanskih prosvetnih listov republik in pokrajin je pred nedavnim organizirala v Sarajevu pogovor na temo **PETA KONFERENCA NEUVRŠČENIH V COLOMBU**. Pogovor, ki so se ga udeležili novinarji in uredniki jugoslovanskih prosvetnih listov, je vodil član Zveznega izvršnega sveta in predsednik Zveznega komiteja za informacije MUHAMED BERBEROVIČ.

Ker so sklepi te konference izredno dragoceni in trajne vrednosti in ker je bila konferenca tako zelo pomemben dogodek v minulem letu, smo zaprosili tovariša Berberoviča za pogovor.

NEUVRŠČENE DEŽELE — MOČNE IN ENOTNE

Peta konferenca neuvršenih v Colombo je bila ocenjena kot izredno pomemben svetovni dogodek — tako po obsegu kot po pomenu — po sklepih, priporočilih in dosežkih, pa je bila še mnogo več. Tovariš Berberović, povzemite, prosimo, njene najpomembnejše sklepe.

— Ob tej priložnosti ne bom podrobneje govoril o politiki neuvršenosti, saj je prav neuvršenost — kar zadeva zunanjo politiko — naša stalna usmeritev. Na kratko bom pojasnil situacijo pred peto konferenco neuvršenih dežel. V obdobju priprav na to konferenco so bile neuvrščene dežele izpostavljene povečanemu pritisku, vmešavanju v njihove notranje zadeve, različnim akcijam, katerih namen je spodkopati njihovo družbeno ureditev, neodvisnost in ožemeljsko nedotakljivost. Tudi med samimi neuvršenimi deželami so se nekatera bilateralna in regionalna nasprotja poglobila. Vsi ti pojavi in različni pritiski, ki jih ni bilo malo, so bili značilni za obdobje pred peto konferenco; bili so mnogo bolj zapleteni kot pred prejšnjimi konferencami neuvršenih dežel.

Ko razčlenjujemo dosežke pete konference šefov držav in vlad neuvršenih dežel in vsega gibanja, ugotavljamo, da zrcalijo ti dosežki predvsem visoko raven enotnosti glede temeljnih vprašanj. V novih razmerah je bila ponovno uveljavljena temeljna smer politike neuvršenih dežel, zasnovan je celoten program akcij za izboljšanje mednarodnih odnosov. Posebej je bila poudarjena potreba po še večji solidarnosti neuvršenih dežel. Potrjena je bila skladnost stališč o temeljnih mednarodnih vprašanjih in močno poudarjena zahteva, naj se enotnost glede načelnih vprašanj izrazi tudi s konkretno solidarnostjo, z utrjevanjem medsebojnega sodelovanja in pomoči, sklepe pa je treba bolj dosledno in hitreje uresničevati.

Peta konferenca je okrepila neuvršenost tudi kot neodvisen globalni dejavnik mednarodnih odnosov, odločno usmerjen v to, da s svojo akcijo v enakopravnem sodelovanju z vsemi mednarodnimi dejavniki, ki so za to pripravljeni, nadaljuje boj za nove odnose v svetu. Tovariš Tito je v svojem govoru v Colombo dejal: »Neuvršenost je v resnici postala svetovna politika, ki temelji na interesih sveta in se zavzema za vsestranske rešitve v razmerah, ko so ideološke in druge razdelitve še vedno stvarnost.«

Konferenca v Colombo pomeni novo stopnjo v razvoju temeljnih postavk, saj je opozorila na kontinuiteto politike neuvršenosti in ustvarila široke možnosti za nadaljnje reševanje perečih mednarodnih problemov v boju za novi mednarodni ekonomski red in nove politične odnose. K temu dodajmo še dejstvo, da je bil to sestanek, ki se ga je udeležilo doslej največ udeležencev. To potrjuje, da se vpliv neuvršenih nenehno povečuje, pridružujejo se jim dežele, ki pripadajo vojaško-političnim blokom.

GIBALO ŠIROKIH AKCIJ

Glede na to postaja gibanje neuvršenih vedno bolj pobudnik širokih akcij ne samo za reševanje velikih problemov mednarodne skupnosti, temveč tudi za reševanje vprašanj neodvisnega razvoja posameznih dežel, ki svoje tovrstne težnje vedno bolj enačijo z neuvršenostjo.

Peta konferenca neuvršenih je pokazala tudi prizadevanje, da bi z boljšo organiziranostjo in usklajevanjem stališč zagotovili večjo učinkovitost akcije in več spodbud. Neuvršeni naj bi več in bolj neposredno sodelovali pri reševanju velikih mednarodnih problemov. Ob tem naj spomnim na sklep o mandatu, načinu dela in sestavi koordinacijskega biroja, ki predstavlja v resnici enega najpomembnejših sklepov pete konference neuvršenih. Ta sklep temelji na krepitvi koordinacijskega biroja kot kolektivnega organa demokratične koordinacije celotnega gibanja.

Poleg tega sklepa naj opozorim še na sklep o ustanavljanju večjega števila centrov, skladov ad hoc skupin in drugih oblik sodelovanja. To pomeni, da se gibanje neuvršenih razraža in zajema vedno več dežel in oblik dejavnosti ter sodelovanja. Tudi to je zelo pomembno za celotno gibanje neuvršenih in njegovo akcijsko moč.

Glede dosežkov pete konference neuvršenih menim, da so pomembnejši sklepi, ki govorijo o tem, da je v tej akciji treba uresničiti sprejete zamisli, mobilizirati vse mednarodne napredne sile za odpravo kolonializma in rasizma, se zavzemati za medsebojno solidarnost neuvršenih dežel, bolj neposredno in enakopravno sodelovati pri reševanju mednarodnih vprašanj, posebno ekonomskih problemov in kriz, jasneje opredeliti kritični odnos do rezultatov politike popuščanja napetosti in omejitve njene uporabe. Prav tako pomemben je tudi sklep o sklicu posebnega

zasedanja generalne skupščine združenih narodov o problemu razorožitve, krepitve vloge Združenih narodov itn.

ZA NEODVISNOST NARODOV IN DRŽAV

Kaj to v resnici pomeni?

— Znano je, da so vsa pomembna stališča in sklepi neuvršenih dežel zapisani v politični in ekonomski deklaraciji, v programu akcij pa tudi v posebnih resolucijah.

Pokazalo se je, da je neuvršenost eden najpomembnejših dejavnikov v boju za demokrati-

odnose. Znano je, da je to stališče zapisano tudi v politični deklaraciji pete konference neuvršenih dežel. V njem je poudarjeno, da sta osamosvojitve in razvoj sredstev obveščanja posameznih dežel sestavni del splošnega boja za politično, ekonomsko in družbeno neodvisnost velike večine narodov sveta, ki jim ni mogoče oporekati pravice, da so objektivno in natančno obveščene.

Spregovorimo na kratko o tej zelo pomembni dejavnosti neuvršenih dežel. Znano je, da je bila »uvod« v te sklepe Colomba dejavnost neuvršenih dežel v

Prizadevamo si, da bi se svetovni sistem informiranja zavzemal:

— za mir na svetu, odpravljanje žarišč napetosti v mednarodnih odnosih in konec hladne vojne;

— za to, da bi imele vse dežele pravico enakopravno sodelovati v mednarodnih zadevah;

— za razširitev politike popuščanja, ki so jo spodbudile velike sile — na ves svet in vse odnose med narodi;

— za utrjevanje solidarnosti v svetu, za boj proti vsem tistim silam, ki kršijo svobodo, neodvi-

tično raven, da se bo bolj zrcalilo v celotnem političnem, ekonomskem, kulturnem, prosvetnem področju in drugod. Ugotovitev in ocene razmer na področju informacij, sklepi o konkretnih akcijah — vse to je našlo odmev v dokumentih konference v New Delhiju.

V skladu s tem pri nas že izdelujemo akcijski program, v katerem so podane temeljne smernice za nadaljnje sodelovanje naše dežele in neposrednih nosilcev informativne dejavnosti pri delu neuvršenih dežel na tem področju. Tako je zapisano v sprejetih dokumentih. Imamo tudi posebne obveznosti, saj smo člani obeh koordinacijskih teles (komiteja POOLA in medvladnega sveta), ki sta na konferenci v Colombo dobili nalogo, naj sodelujeta pri uresničevanju sprejetih dokumentov.

SODELOVANJE PRI NAČRTU RAZVOJA, KULTURE IN ZNANOSTI

V ekonomski deklaraciji iz Colomba govori eno izmed poglavitih prvkov doslej o sodelovanju med neuvršenimi deželami tudi na področju izobraževanja, kulture in znanosti. Ali lahko bolj nadrobno pojasnimo, kako naj bi to uresnili? Naši prosvetni listi lahko veliko naredijo za to, da bo objavljena resnična in objektivna informacija o teh deželah, njihovih kulturah in izobraževalnih sistemih pa tudi o prizadevanjih za napredek.

— Menim, da zasluži to vprašanje posebno pozornost. Informacij ni mogoče ločevati. Prav tako pomembne kot politične so tudi tiste vesti, reportaže in informacije, ki obravnavajo probleme izobraževanja, znanosti, kulture, športa itn.

Sodelovanje neuvršenih dežel na tem področju se nenehno izboljšuje. Dosežki so že vidni. Neuvrščene dežele si zelo prizadevajo, da bi izboljšale te dejavnosti; marsikomu se je treba odreči, da premagajo težave. Po svetu, ponekod pa tudi pri nas so ti dosežki in napor premla znani, napak obravnavajo zgodovino in kulturo teh dežel, podcenjujejo njihove zmožnosti itn. Nekateri učbeniki vsebujejo še podatke nekdanjih kolonizatorjev, malo je izvirnih in verodostojnih besedil.

Menim, da naši prosvetni listi lahko veliko pripomorejo, da se tako stanje spremeni. Sodelovanje je mogoče neposredno uresničiti z bilateralnimi stiki ali pa s pomočjo UNESCO — specializirane organizacije Združenih narodov.

Najbrž bi bilo v organizaciji UNESCO ali samih neuvršenih dežel mogoče doseči — najprej sodelovanje prosvetnih listov določenega števila neuvršenih dežel, potem pa tudi širše.

Glede na to bi lahko v prihodnjem obdobju obravnavali to zamisel. Za sedaj menim, da bi moralo biti na straneh vaših časnikov tudi več informacij iz dejavnosti posameznih neuvršenih dežel in o celotnem gibanju, V ta namen je mogoče uporabiti informacije iz POOLA časopisnih agencij neuvršenih dežel, informacije dopisnikov TANJUG in sedanjih izdajah UNESCO.

Zelo koristno bi bilo, da bi se dogovorili, kako bi približali vašim bralcem in šolam študijo Edvarda Kardelja o zgodovinskih koreninah neuvršenosti.

Znano je tudi, da je pri založbi Rad izšla knjiga o vseh neuvršenih deželah z zgodovinskimi viri.

Tudi to bi lahko uporabili in v ustrezni obliki predstavili vašim bralcem.

Vse te akcije bi bile zelo pomembne in zanimive za prosvetne delavce — pa tudi za pionirje in mladino — učence, ki jim je treba omogočiti, da doumejo vsebino političnega boja, ki ga danes vodijo neuvrščene dežele, da razumejo njihove težnje in napore ter glede na to prispevajo pri prizadevanjih naše dežele za gibanje neuvršenih.

Muhamed Berberović v pogovoru z uredniki in novinarji prosvetnih listov Jugoslavije

zacijo mednarodnih odnosov, za resnično neodvisnost narodov in držav, za nove mednarodne ekonomske odnose.

Izdelana je celotna zasnova neuvršenosti kot aktivne politike, ki odklanja odnose, zasnovane na sili, podrejanju in izkoriščanju, daje pa temeljna načela za vzpostavljanje pravičnejših odnosov, zasnovanih na enakopravnem sodelovanju vseh dežel.

Načela aktivnega miroljubnega sožitja, ki imajo vedno več pristašev, so bila potrjena kot temelj mednarodnih odnosov in mednarodne skupnosti.

Vprašanje politike popuščanja napetosti in izboljšanja odnosov med državami je mogoče uspešno reševati le ob sodelovanju vseh dežel na enakopravnih temeljih pri reševanju problemov splošnega interesa, po načelih aktivnega miroljubnega sožitja, ni pa to sinonim za odnose med velikimi silami in bloki ali za popuščanje napetosti samo na ožjih področjih.

Boj za spremenjene ekonomske odnose v svetu je v bistvu del splošnega političnega boja za demokratizacijo mednarodnih odnosov. Pomeni torej uresničitev načel neuvršenosti na ekonomskem področju.

Naj končam: take opredelitve neuvršenih dežel, ki so zapisane v dokumentih in sklepih pete konference v Colombo, so predvsem dosežek jasno izražene načela, da se je treba opreti na lastne moči. To je v dokumentih ocenjeno kot odločilni in sestavni element boja za novi red. Popoln pomen pa je dobilo to načelo v programu akcij in v ekonomski deklaraciji. Dokumenta dokazujeta, da so neuvrščene dežele dosegle tako stopnjo enotnosti, ki ustvarja nove možnosti za sodelovanje.

ZA RESNIČNO PODOBO SVETA NEUVRŠČENIH

Da bi zagotovili uresničitev najpomembnejših sklepov in opredelitev neuvršenih dežel in za njihovo nadaljnjo akcijo so posebno pomembni sistem in sredstva množičnega obveščanja. Na tem področju je nujen proces dekolonizacije, treba pa je dati tudi več poudarka mestu in vlogi lastnih sredstev obveščanja. Kaj je za to že narejeno in kaj še bo?

Sklepi in dokumenti, sprejeti v Colombo, potrjujejo, da je politika obveščanja neločljiv del prizadevanj neuvršenih dežel in da ima pomembno politično prednost. Sodelovanje na področju informacij je tudi neločljiv del boja za temeljna politična načela neuvršenih dežel in njihovega boja za nove ekonomske

obdobju med alžirsko konferenco in peto konferenco v Colombo. Posebno pomemben je bil sestanek ministrov za informacije neuvršenih dežel, ki je bil letošnjega julija v New Delhiju. Najpomembnejši akciji v obdobju med tema konferencama, katerih temeljni smoter je bil, da bi napredovalo sodelovanje na področju informacij, sta: ustanovitev POOLA ali skupnosti časopisnih agencij in simpozij o množičnem obveščanju neuvršenih dežel v Tunisu.

USTVARJATI ORGANIZIRANE SISTEME INFORMACIJ

Pojasnite, prosim, natančneje, kakšen je pomen združevanja časopisnih agencij, tj. POOL neuvršenih dežel?

— POOL neuvršenih dežel naj bi pomagal zagotoviti razvoj novega, svobodnega, dvosmernega in širokega pretoka informacij med neuvršenimi deželami. Ena temeljnih smernic je objektivno in resnično informiranje o ekonomskem, družbeno-političnem in kulturnem razvoju neuvršenih dežel ter utrjevanje medsebojnega sodelovanja in skupnih akcij. Ne gre za nikakršno »nacionalno« agencijo, kot želijo to ponekod prikazati, temveč za široko obliko prostovoljno združenih časopisnih agencij neuvršenih dežel. Statut POOLA, ki je bil sprejet v New Delhiju in verficiran v Colombo, temelji prav na teh opredelitvah. Ta oblika sodelovanja je hkrati tudi spodbuda za hitrejšo ustanavljanje časopisnih agencij v neuvršenih deželah, kjer jih do tedaj ni bilo. Na primer: januarja l. 1975 je bilo v skupnosti agencij 12 nacionalnih agencij neuvršenih dežel, sedaj pa jih je že okrog 40. Medtem so bile v več neuvršenih deželah ustanovljene nove časopisne agencije.

Videli ste, kakšni odpori so bili v svetovnem tisku proti tej akciji neuvršenih dežel. Vzrok: zadelo smo v sedanjim monopol velikih svetovnih agencij. Te agencije imajo sedaj popoln monopol v svetovnem sistemu obveščanja. Približno 90 % informacij, ki so vsak dan v obtoku, in ustvarjajo svetovno javno mnenje, prihaja iz petih velikih svetovnih agencij, ki imajo sedež samo v štirih deželah.

Smoter akcije neuvršenih dežel ni ustvarjanje novega monopola, ampak razbijanje sedanjega. Naš smoter ni nasprotovanje, temveč sodelovanje na enakopravnih temeljih v obstoječem svetovnem sistemu informiranja.

snost in ozemeljsko nedotakljivost katerekoli dežele;

— za izvajanje listine OZN in učinkovito delo svetovne organizacije;

— za ohranitev in utrjevanje zgodovinskih prizadevanj za narodnostno, politično in ekonomsko osvoboditev vseh narodov in dežel glede na temeljno načelo, po katerem ima vsaka dežela pravico, da sama odloča in sprejme tak gospodarski in družbeni sistem, ki ji najbolj ustreza;

— za odpravo kolonializma, diskriminacije in apartheida, neokolonializma in vseh oblik ekonomske in politične prevlade;

— za pravico do narodnih bogastev in skupno strategijo medsebojne pomoči, za novi mednarodni ekonomski red.

Skratka, v boju za take mednarodne odnose, kjer so vsi narodi in dežele odgovorni samo za prihodnost človeštva. To prihodnost pa je mogoče zagotoviti samo z enakopravnim sodelovanjem in odgovornostjo.

Neuvrščene dežele bodo po teh načelih sodelovale z vsemi, ki to želijo. Boj za ta načela ne more biti samo deklarativen, temveč ustvarjal. Sedanje svetovne agencije lahko zelo hitro v praksi pokažejo, ali so pripravljene sodelovati v skladu s temi načeli.

Kaj je bil namen simpozija v Tunisu?

— Simpozij v Tunisu je pomemben predvsem s političnega vidika, ker je omogočil široko izmenjavo mnenj o sedanjih razmerah na področju obveščanja v neuvršenih deželah, pa tudi obravnavo načrtov za reševanje problema.

Na simpoziju je bilo ugotovljeno, da so v nekaterih neuvršenih deželah in deželah v razvoju sredstva javnega obveščanja slabo razvita. Posledica tega je, da veliki svetovni sistem obveščanja, posebno svetovne agencije predstavljajo edine vire informacij v večini dežel. Ugotovljeno je bilo tudi, da se nezadostna razvitost sredstev obveščanja kaže tudi v nepopolnosti informacij, kar objektivno ustvarja prostor za širjenje informacij iz drugih virov. Te informacije pa usmerjajo javno mnenje z namenom, ki nima nič skupnega z interesi neuvršenih dežel. Tak položaj stopnjuje tudi pomanjkanje kadrov, posebno to, da še vedno obstaja samo enosmerni tok informacij. Je pa še veliko drugih problemov in vprašanj.

Naj jih na kratko povzamemo. Neuvrščene dežele so sklenile, da bodo sodelovanje na tem področju dvignile na višjo poli-

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktorica in glavna urednica Neža Maurer, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina: 50 din za posameznike, za šole in druge ustanove 80 din. Št. tek. računa 50100-101-16915. Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643 Po mnenju republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list „Prosvetni delavec“ prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Šola stoji in pade z učiteljem

Kadarkoli ocenjujemo razvoj vzgoje in izobraževanja, ugotavljamo: napredujemo, toda prepočasno. Potrebe po kvalificiranih delavcih in strokovnjakih vseh vrst vedno presegajo dosežene rezultate, načrti pa naše možnosti. Tudi sedaj ni drugače. Nasprotno: uvajanje celodnevne osnovne šole in graditev celostnega sistema usmerjenega izobraževanja sta nalogi, ki pomenita resnično revolucijo na tem področju. Revolucijo glede na širino nalog, ki jih ima šola, pa tudi glede na način dela in njenega položaja v družbenoekonomskih odnosih. Smotri so v dokumentih jasno začitani, s tem pa tudi obveznosti vzgojnoizobraževalnih zavodov, prosvetnih delavcev in drugih. Marsikaj potrebujemo, da jih bomo lahko uresničili. Predvsem dovolj številno armado usposobljenih in za svoje delo zavzetih učiteljev in vzgojiteljev. Veljavnost starega reka — šola stoji in pade z učiteljem — se še bolj potrjuje glede na predstavo, ki jo imamo o vlogi učitelja v sodobnem vzgojnoizobraževalnem procesu. Prav v skrbi za učitelja pa smo do sedaj morda najmanj dosegli, razmere se celo zaostrejejo, namesto da bi se izboljšale. Različne analize ugotavljajo, da je pereče pomanjkanje kadrov v vseh vzgojnoizobraževalnih zavodih — od predšolskih do visokošolskih — glavna ovira za uresničitev naših daljnosežnih načrtov. Še huje je, da ni videti poti, po kateri bomo v doglednem času prišli iz zagate, saj so obeti za bližnjo prihodnost vse prej kot rožnati.

Najboljši pregled nad stanjem in potrebami imamo v osnovnem šolstvu, ker republiški komite za vzgojo in izobraževanje od leta 1970 načrtno proučuje število in kvalifikacijski sestav učiteljev: tega področja, in sicer vedno po isti metodologiji, tako da je mogoče podatke stvarno primerjati. Analiza, ki je bila opravljena za preteklo šolsko leto, kaže, da smo v zadnjem času vendarle dosegli nekatere uspehe: povečuje se število diplomantov kadrovske šole, čeprav je glede na potrebe še zdaleč premajhno; izboljšal se je kvalifikacijski sestav učiteljev predmetnega pouka, zlasti pri nekaterih predmetih in na nekaterih območjih, kjer je bil sestav prej zelo slab, npr. v Pomurju in nekaterih predelih Štajerske.

Več podatkov pa kaže, da so se razmere v zadnjih šestih letih žal še zaostrele. Dejavnost osnovne šole se je v tem obdobju precej razširila, predvsem zaradi uvajanja podaljšanega bivanja in celodnevne šole, število učencev pa se skoraj ni spremenilo. Zato je osepiliv in zaskrbljujoč podatek, da se je zmanjšalo število učiteljev, in sicer za 241 ali 2,4%. Še bolj se je v teh letih zmanjšalo število učiteljev v rednem delovnem razmerju, in sicer kar za okrog 5 %. To pomeni, da je sedaj na osnovnih šolah več učiteljev, ki so usposobljeni samo za določen čas, bodisi zato, ker niso usposobljeni za delo, ki ga opravljajo, ali pa so že upokojeni.

SEŠTEVEK ZA RAZMIŠLJANJE

Glede navedenega je najbolj opazen »negativen premik« pri razrednem pouku. Sedaj je število usposobljenih učiteljev za 338 manjše kot pred šestimi leti. Poleg tega v šolskem letu 1969 do 1970 skorajda ni bilo učiteljev razrednega pouka, ki ne bi bili usposobljeni za svoje delo, sedaj pa jih je 227 — predvsem absolventov pedagoških gimnazij in pedagoških akademij (brez diplome). Primerjava med predvidenim dotokom novih učiteljev in starostnim sestavom, kaže, da se bodo v prihodnjih letih razmere še poslabšale. Predlani je na obeh pedagoških akademijah diplomiralo 76 rednih študentov razrednega pouka, lani pa 116. Pregled starostnega sestava učiteljev pove, da jih ima približno polovica do 16 let delovne dobe, blizu 900 ali 18 % vseh pa je učitelj, ki ima več kot 27 let delovne dobe in se bodo v prihodnjih osmih letih upokojili. Če se torej število novih učiteljev ne bi bistveno povečalo, bi komaj nadomestili tiste, ki se bodo upokojili.

Natančnejši pregled o tem, koliko učiteljev razrednega pouka bomo potrebovali, je izdelan do leta 1980. Po srednjeročnem načrtu razvoja SR Slovenije naj bi v tem obdobju vključili 15 % vseh učencev v podaljšano bivanje in 10 % v celodnevno osnovno šolo. Za to bomo potrebovali okrog 580 novih učiteljev razrednega pouka. Nadomestiti bo treba še 450 učiteljev, ki se bodo predvidoma upokojili, in 200 neusposobljenih. Seštevek predstavlja

povsem neuresničljivo nalogo: v prihodnjih štirih letih bi morali priskrbeti okrog 1230 novih učiteljev razrednega pouka. Za to pa pedagoški akademiji nista niti prostorsko niti kadrovsko dovolj pripravljeni; poleg tega je dvomljivo, ali bo dovolj ustreznih kandidatov za ta poklic.

VZGOJNA PODROČJA — POSEBNA SKRBE

Analiza republiškega komiteja kaže, da se je v zadnjih šestih letih izboljšalo stanje pri predmetnem pouku v osnovni šoli, čeprav so potrebe še vedno zelo velike. Število usposobljenih učiteljev se je povečalo za 570 ali 13 %, tako da je bilo v preteklem šolskem letu od 4827 učiteljev 3299 ali 68 % usposobljenih. Največ pri predmetih: kemija in biologija (80 %), angleški jezik, zgodovina in geografija (okrog 74 %) in slovenski jezik (60 %).

Kritično pa je stanje pri sedmih predmetih, za katere imamo manj kot polovico usposobljenih učiteljev, pa tudi razmere se pri teh predmetih najbolj počasi izboljšujejo. Taki predmeti so: tehnična vzgoja, italijanski jezik, glasbena vzgoja, gospodinjstvo, pouk, srbski in hrvaški jezik, matematika in telesna vzgoja.

Republiški komitej ocenjuje, da je treba posvetiti posebno skrb izrazito vzgojnemu področju: tehnična, glasbena in telesna vzgoja. Te dejavnosti so nedvomno nadvse pomembne za vsestranski razvoj mladega človeka, hkrati pa so posebno pereči problemi prav pri izobraževanju učiteljev teh predmetov.

V zadnjih dveh letih je na primer diplomiralo samo 17 rednih študentov telesne vzgoje in 9 študentov ob delu. V primerjavi z drugimi se veliko premalo učiteljev, ki niso usposobljeni za telesno vzgojo, vključuje v študij ob delu. Posebno glede tega bo treba v prihodnje narediti več.

Tudi pri glasbeni vzgoji, ki jo poučuje 376 učiteljev, se kvalifikacijski sestav prepočasno izboljšuje. Pri tem pa je še poseben problem: študij glasbe je večinoma enopredmeten, šole pa čisto ne morejo zaposliti učitelja glasbe s polno učno obveznostjo, saj je za to področje v višjih razredih premalo učnih ur. Pomagajo si z učitelji v pogodbenem razmerju in s takimi, ki z glasbeno vzgojo dopolnjujejo svojo učno obveznost. Oboje seveda neugodno vpliva na kakovost pouka.

Najslabši je kvalifikacijski sestav učiteljev tehnične vzgoje, število le-teh pa se je v zadnjih šestih letih celo zmanjšalo od 616 na 570. Novih je izredno malo: v zadnjih dveh letih je diplomiralo samo 21 rednih študentov in 4 študenti ob delu. Že sedaj pa bi potrebovali 374 učiteljev tehnične vzgoje, da bi nadomestili neusposobljene!

ZA KOGA USPOSABLJAMO PROSVETNE DELAVCE?

Najnovejši pregled o številu učiteljev in vzgojiteljev v celotni predšolski vzgoji ter osnovnem in srednjem šolstvu daje Zavod SRS za šolstvo v Informaciji o problematiki ob pričetku šol. l. 1976-77. Podatki kažejo, da je pomanjkanje usposobljenih

učiteljev in vzgojiteljev povsod pereče: v vzgojnoizobraževalnih zavodih s teh področij je letos nezasedenih 725 delovnih mest (3,3 % vseh), neustrezno zasedenih pa je 4127 (19 % vseh). Poleg osnovnega šolstva je največji primanjkljaj v glasbenih šolah (12,5 % nezasedenih in 25 % neustrezno zasedenih mest) ter v poklicnih in tehničnih šolah (6 % nezasedenih in 14 % neustrezno zasedenih mest).

Po oceni zavoda SRS za šolstvo je bil odziv na razpisana delovna mesta zelo slab — na nekaterih področjih so se prijavi kandidati komaj na polovico razpisanih mest. Od lanskega do letošnjega septembra je prišlo na vzgojnoizobraževalne zavode 878 novih učiteljev in vzgojiteljev, od tega 690 začetnikov, 188 pa se jih je vrnilo iz drugih delovnih organizacij, zunaj šolstva. Pri tem je najbolj presenetljiv tale podatek: na vzgojiteljskih šolah je letos absolviralo 335 učenek, od teh pa se jih je le polovica zaposlila v vzgojnovarstvenih zavodih. Samo ugotovimo, kam so odšli druge — ali na osnovne šole, ali nadaljujejo študij v smereh, za katere se niso posebej pripravljali, ali pa so se zaposlile na takih delovnih mestih, ki imajo kaj malo skupnega z njihovim šolanjem. Vse to je normalno, če gre za manjše število absolventov, postane pa pereče, če vemo, da je tako kar s polovico vzgojiteljic — v času, ko zelo primanjkuje usposobljenih vzgojiteljic in ko si prizadevamo razširiti obseg predšolske vzgoje.

Iz podatkov, ki so na voljo, lahko ugotovimo, koliko diplomantov pedagoških akademij in drugih kadrovske šole pride na delovna mesta, za katera so se usposabljali. Lahko sklepamo, da se precej tistih, ki so se usposabljali samo ali pa predvsem za vzgojnoizobraževalno delo, zaposli drugod. To pa je prav gotovo velika družbena škoda, če upoštevamo pomembnost vzgoje in izobraževanja, hudo pomanjkanje učiteljev in vzgojiteljev, pa tudi to, da je usposabljanje le-teh dolgotrajno in drago.

Problem usmerjanja v pedagoške poklice pa se začne že veliko prej — pri vpisu v pedagoške gimnazije in pedagoške oddelke drugih gimnazij. Kot rezultat široke družbene akcije in štipen-

dijske politike se je sicer v zadnjih dveh letih vpis vanje zelo povečal, žal pa se ni enako izboljšala tudi kakovost. O tem je bilo že precej napisanega. Hudo se na primer sliši, da je povprečen učni uspeh v pedagoških oddelkih tudi za več kot eno šolsko oceno slabši kot v drugih, da se vanje vpisujejo tisti, ki niso bili sprejeti drugje, pa tudi to, da nadpolovico absolventov teh oddelkov — zlasti boljših ne nadaljuje študija v tej smeri.

Problemov torej ne manjka. Najbolj trpko pa je prav gotovo to, da nenormalno veliko usposobljenih in večinoma že izkušenih prosvetnih delavcev odhaja v druge poklice. Informacija zavoda SRS za šolstvo navaja, da je odšlo v šolskem letu 1974-75 drugam 484 prosvetnih delavcev. V preteklem šolskem letu je bilo takih manj, vendar še vedno 389, od tega 230 z osnovnih šol. To je veliko, če upoštevamo, da je do septembra letos na obeh pedagoških akademijah diplomiralo 371 rednih študentov. Nad polovico le-teh mora torej nadomestiti tiste, ki so odšli. Zato je tembolj razumljivo, da se kvalifikacijski sestav učiteljev tako počasi izboljšuje.

Vzroki za odhajanje prosvetnih delavcev so znani. V vseh analizah in razpravah jih naštevajo po temle vrstnem redu: nizki osebni dohodki, premajhna skrb za stanovanja, čedalje večja zahtevnost vzgojnoizobraževalnega dela in slabe možnosti za napredovanje v poklicu. Težko bi rekli, da se je glede vsega tega v zadnjem času kaj spremenilo na bolje, zato tudi ni mogoče pričakovati nič drugega, kot da se bo beg iz prosvete še nadaljeval. Dolgo pa tako najbrž ne bo več šlo.

In kaj storiti? V predlogih in sklepih različnih organov, družbenopolitičnih organizacij in izobraževalnih skupnosti je bilo že nešteto poudarjeno, da je postalo pomanjkanje učiteljev in vzgojiteljev na vseh stopnjah izobraževanja že tako pereče, da ga je treba odpraviti v najkrajšem času in z odločnimi ukrepi. Verjetno niti ni več veliko dvomov, kaj vse je treba v ta namen napraviti. Še vedno pa je premalo jasn odgovor na vprašanje: kako in kdaj bo to storjeno.

MARJANA KUNEJ

Kako iz zadrege?

Mnogi učiteljski kolektivi osnovnih šol ugotavljajo, da zaradi spreminjanja družbenega položaja vzgojnoizobraževalne dejavnosti v združenem delu prihajajo vedno pogostejše v zadrego. Vedno bolj zahtevne naloge, ki jih prinaša družbeni razvoj, sami težko zmorejo. Čim bolj se odmikamo od etatično usmerjenega življenja in dela šol in prehajamo na samoupravno organizirano delovanje, tem bolj se čutimo odgovorne, da bodo naloge opravljene tako, kot jih zahteva družbeni razvoj. Dogaja pa se, da pred mnogimi pomembnimi odločitvami obstane nemoč, ker jih sami ne znamo rešiti. V svojih vrstah nimamo ne pravnikov in ne ekonomistov, ki bi nam s svojim strokovnim znanjem pomagali iz zadrege. Včasih si celo sami nakopljemo nepotrebne težave, ker mnogokrat podvomimo v sklepe, ki smo jih sprejeli po samoupravni poti. Moti nas, če je v sosednji šoli enako vprašanje nekoliko drugače rešeno. Je že tako, da za vse nikoli ni prav. Nezadovoljni vedno znova načrtujemo nekatera vprašanja in kažejo na — po njihovem mnenju ustreznejše rešitve v sosednji šoli. Vse to je razumljivo in človeško, saj v tem vzgojnoizobraževalna dejavnost ni nikakršna izjema. Težave pa nastanejo takrat, ko po takih ugotovitvah sprejmemo napačne sklepe. Menim, da moramo odločno zavračati predloge, ki niso v skladu z razvojem samoupravne socialistične družbene ureditve. Zavrniti moramo težnje po cen-

tralističnem reševanju problemov v vzgojnoizobraževalni dejavnosti, saj te ne smemo odtujevati od združenega dela, od samoupravljalcev. Naj ne bo odveč, če ponovim že tolikokrat povedano resnico, da samoupravljanje ni samo pravica, temveč tudi dolžnost. To velja za učitelje še toliko bolj, ker so samoupravljalci, morajo pa tudi vzgajati prihodnje samoupravljalce.

Pot iz zadrege moramo iskati drugje: v poglobljanju in razvijanju samoupravljanja. Čeprav nismo ne pravniki ne ekonomisti, pa še to ne pomeni, da ne bi mogli biti samoupravljalci. Izhod moramo iskati v medsebojnem povezovanju, v združevanju dela in sredstev. Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja je skupaj z Zavodom SRS za šolstvo in CK ZK Slovenije lani organiziral posvetovanje o integracijskih procesih na področju vzgoje in izobraževanja. Na tem posvetovanju smo dobro osvetlili povezovanje dela in sredstev in sprejeli tudi napotke, kako naj se razvija. Ponovno posvetovanje je republiški odbor sindikata sklical letos v aprilu. Na njem smo o problemu poglobljeno razpravljali samo za osnovne šole. Sprejete sklepe in napotke za nadaljnjo aktivnost smo objavili v Prosvetnem delavcu. Na posvetovanju o integracijskih procesih v osnovnih šolah smo med drugim sklenili in predlagali vsem delovnim skupnostim osnovnih šol, da naj se povežejo v SKUPNOSTI

XIV. Festival kurirček

V dneh od 15. do 18. decembra je bil v Mariboru XIV. Festival kurirček. Ta vsakoletna prireditel nas spomni borbene preteklosti naših narodov — istočasno pa je spodbuda vsem, ki pišejo o časih naše narodnoosvobodilne vojne. Srečanje književnikov iz vse Jugoslavije daje možnost za izmenjavo izkušenj, primerjanj idej. Literarni nastopi po šolah, delovnih kolektivih in vojašnicah uresničujejo načelo, da je treba kulturo čim bolj razširiti med ljudstvo.

Pozdravni govor je imel predsednik Festivala kurirček Mitja Vošnjak. Med drugim je dejal: »Zgodi se, da slišimo danes besede, češ da je bila samo ena generacija tako srečna, da je lahko uresničila svobodo naših narodov. Toda — svoboda niso samo juriši, pač pa tudi preorana polja, ukročena reka Drava, ki nam daje elektriko; svoboda je vsaka nova šola, nova fakulteta. Svoboda je delo za napredek.« Nato je nastopil mladi rod: 10 učencev mariborskih šol je čudovito izvedlo recital »Cankarjeva beseda s Klanca, kakor so ga doživljale njegove mlade oči«.

Drugi večer so — prav tako v Domu JLA — nastopili književniki: Desanka Maksimović, Ela Peroci, Nasiha Kapidžić in Mirko Petrović. Svoja nagrana dela so brali tudi učenci in učenke. Na literarnem natečaju pod naslovom Lepo je v naši domovini biti mlad je namreč sodelovalo 450

učencev; nagrajenih je bilo 45 del. Upoštevati moramo, da razpisi natečaja Festival kurirček vselej zajamejo vso Jugoslavijo. Takšno sodelovanje krepi bratstvo jugoslovanskih narodov in narodnosti.

Predsednik žirije literarnega natečaja Kurirček 76, književnik Mirko Petrović je tudi razglasil izid sodelovanja književnikov Jugoslavije. Za poezijo sta bili podeljeni dve prvi nagradi, in sicer za pesmi: Balada za edna breza (avtor še ni znan) in za pesem Ko to prodje (avtor — Cveja Jovanović). Drugo nagrado je prejela Katica Pšak za pesem Crvene jabuke. Prvo nagrado za črtno Učenje je dobil Milorad Gončin. Podeljeni sta bili še dve drugi nagradi za kratko prozo, in sicer Nadi Kranjc za črtno Čudne rožine in Rifatu Kukaj za črtno Prva risba. Nagrade za dramske prizore niso bile podeljene, ker prispevki niso ustrezali.

Posebnost letošnjega Festivala kurirček je bil likovni natečaj. Iz 45 šol v Jugoslaviji je prispelo okrog 500 likovnih izdelkov. Posebna žirija je odbrala najboljše in pripravila razstavo na Pedagoški akademiji v Mariboru. Izmed razstavljenih del so najlepši linorezi. Po tematici zajemajo vojno, otroške igre, šolo in narodopisne motive. (Izredno lep linorez je npr. Ura branja — delo učenke Vide Šviligoj iz Limbuša.)

In še nekaj besed o tistih, ki so podprli Festival kurirček. Knjižne nagrade so prispevali: Zveza prijateljev mladine — Maribor; Založba Mladinska knjiga — Ljubljana; Cankarjeva založba — Ljubljana; Založba Veselin Masleša iz Sarajeva; Založba Svetlost iz Zagreba in Državna založba Slovenije. Denar za nagrade pa so dali: Svet za vaspitanje i brigu o djeci — Beograd; Občinska konferenca SZDL — Maribor; Občinska konferenca ZKS — Maribor; ČP Večer — Maribor; RTV Ljubljana; Občinski svet zveze sindikatov Slovenije — Maribor; Odbor za proslave — Ljubljana ter Vojno računski centar — Ljubljana.

Festival kurirček vsako leto neprisliljeno vključuje v svoje prireditve tudi čestitke za dan jugoslovanske ljudske armade.

Na prireditvi XIV. Festivala kurirček (Foto: Boris Vugrinec)

rešena v republiki, pa po moji sodbi ni treba ustanavljati nove asociacije, ker vsa vprašanja lahko rešujemo po že uhojenih delegatskih poteh. Obvezujočih sklepov pa tudi republiška skupnost osnovnih šol ne bi mogla sprejemati, ker bi tako okrnili samoupravne pravice delavcev osnovnih šol. Marsikatero od odprtih vprašanj, ki bi jih po mnenju predlagateljev morali reševati v republiki, so dajo v delovno področje sindikata, ki je prav tako delegatsko sestavljen. Republiški odbor sindikata delavcev v vzgoji in izobraževanju je nekatera od teh vprašanj že obravnaval, sprejel stališča in dal napotke za nadaljnjo dejavnost osnovnih organizacij sindikata. Spomnimo se samo na nekatera pomembnejša kot so; združevanje dela in sredstev, oblikovanje in delitev dohodka, vprašanje delovnega časa prosvetnih delavcev in več normativnih vprašanj za sestavljanje samoupravnih aktov. Konkretna rešitve pa je nujno sprejemati po samoupravni poti v delovni organizaciji ali se dogovarjati za enotne rešitve v okviru skupnosti osnovnih šol v občini. V občini imajo osnovne šole veliko skupnega, npr. enotna merila za oblikovanje dohodka, ki je temelj za razvoj samoupravljanja. Zadnji čas je ponovno zelo veliko razprav o delovnem času učiteljev. Soglašam s predlogi, da mora biti delovni čas za vse učitelje enak — ne glede na to, v kateri

Nadalj. na 4. strani

Kdo, koliko, kdaj?

Kadar razpravljamo o nujnih materialnih osnovah za študij naše mladine, se največkrat zastavimo tudi ob domovih za učence in študente. Gradnja študentskega naselja, ki se je pred časom začela zaradi povečanja števila študentov, je zadnja leta zaostala. To velja za Ljubljano. Še večje težave so pri domovih za učence srednjih šol.

Večina finančnih načrtov in samoupravnih sporazumov ne posveča pozornosti domovom za učence. Ne najdemo jih niti v dokumentih izobraževalne skupnosti SR Slovenije ali občinskih izobraževalnih skupnosti (posebnih izobraževalnih skupnosti) niti v načrtih za razvoj gospodarskih panog. Kot da ne spadajo nikamor.

Odločeno je, da se bo od stanovanjskega sklada izločalo 0,345 % za izgradnjo domov za učence. Nujna pa bo pomoč — vsaj v obliki posojil — tudi iz sredstev združene amortizacije

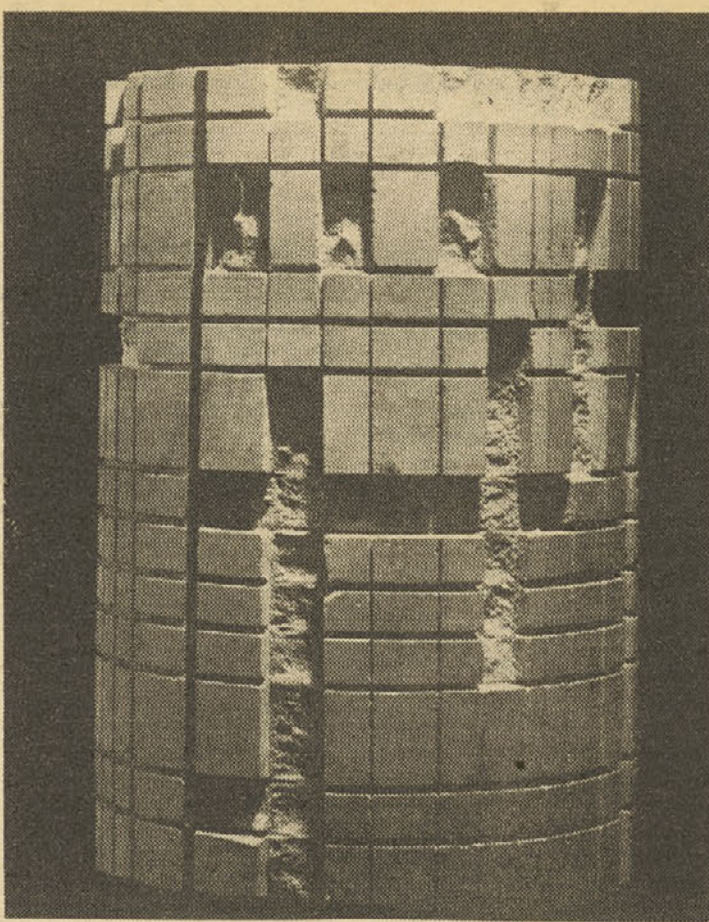
ali pa iz sredstev za gradnjo srednješolskega prostora. Res je, da srednješolci s podeželja ponavadi težje najdejo privatne sobe v središčih, kjer so šole. Tudi štipendiranje še zdaleč ni toliko urejeno, da bi se lahko mladi ljudje brez finančnih skrbi posvetili šolskemu delu. Prav ta skrb za obstoj jih pogosto trga od načrtnega učenja. Seveda mislim tu učence, katerih starši niso premožni, na tiste učence, ki gredo v srednje ali visoke šole zavoljo svoje želje in bistrine — ne pa na željo staršev.

Študentski domovi v Ljubljani so na primer prosili posojila za obnovitev študentskega doma v Ilirski ulici. 30 % bodo krili iz lastnih sredstev — 70 % pa potrebujejo posojila. Številke navajam zato, ker domovi za učence in študente niso podjetja, ki se lahko sama vzdržujejo. Bilo bi torej razumljivo, da bi prejeli denar iz združenih sredstev amortizacije. Izobraževalne

skupnosti SR Slovenije — ne kot posojilo. Le tako bi družba v resnici podprla denarno šibkejšo učence in študente ter jim omogočila bivanje v domovih. Vprašanje je, iz kakšnih sredstev bodo študentski domovi vračali posojila. Ali ni takšno reševanje stisk spet beg v začaran krog?

Ugotovili smo, da niti podpisani samoupravni sporazumi niso jamstvo za izvajanje denarnih obveznosti: štipendije prihajajo neredno in z zamudo. Denar za gradnjo visokošolskih prostorov se steka počasi. Geslo »družba hoče in mora zagotoviti mladini možnosti za študij« ostaja brez natančnejše opredelitve. Brez tistih določil: kdo, koliko, kdaj?

Po programu gradnje domov za učence in študente v SR Sloveniji za obdobje 1976—1980, bodo leta 1977 gradili tele domove: Dom učencev v trgovini in gostinstvu v Ljubljani, Dom rudarskega šolskega centra v Velenju, Študentski dom Maribor in Študentski dom Ljubljana. Leta 1978 nameravajo graditi še Dijaški dom Murska Sobota in Dijaški dom Novo mesto. N. M.

Objekt I, 1975, kamen in kovina, Viktor Gobjović

Po koliko bo mladinski periodični tisk?

»Razliko med dogovorjeno prodajno in proizvodno ceno pokrijejo izdajatelj in založniki z lastnimi subvencijami, sredstva iz naslova olajšav pri plačevanju davčin in sredstva, ki jih namenijo samoupravne interesne skupnosti glede na udeležbo lastnega interesa v vsebinski usmerjenosti posameznih publikacij.« To je odlomek iz obrazložitve družbenega dogovora o vlogi, razširjanju in financiranju mladinskega periodičnega tiska.

Podpisniki dogovora so: ustanovitelji mladinske periodike (12), izdajatelj mladinskega tiska (11), založniki mladinske periodike (4), samoupravne interesne skupnosti (izobraževalna, kulturna, raziskovalna, telesnokulturna, Zveza skupnosti otroškega varstva, zdravstvena in Zvezna skupnost za zaposlovanje), Republiška konferenca SZDL Slovenije, izvršni svet skupščine SR Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije, Zavod SRS za šolstvo, temeljne organizacije združenega dela (OZD in TOZD), ki proizvajajo papir (2) in temeljne organizacije združenega dela, ki tiskajo publikacije (7). Podpisnice dogovora so tudi: združene PTT organizacije, Ljubljanska banka, Kreditna banka Koper in Kreditna banka Maribor.

Upajmo, da bo ob vseh teh soudeleženkah in soudeležencih naš mladinski tisk tako finančno kot vsebinsko napredoval. Želimo, da bi bil dostopen slehernemu otroku, vsakemu mlademu človeku.

N. MAURER

Medrepubliško sodelovanje izobraževalne skupnosti

Republiška samoupravna interesna skupnost vzgoje in izobraževanja za Hrvaško je dala pobudo, naj bi se medrepubliško povezovali tedaj, kadar gre za podobna stremeljenja, probleme ali usmeritve dejavnosti. Hrvaška izobraževalna skupnost je tudi prevzela obveznost, da bo izdelala načrt dela za leto 1977; izobraževalna skupnost Slovenije naj bi izdelala normative delovanja, izobraževalna skupnost Srbije pa bi se povezala z

ustreznimi družbenopolitičnimi dejavniki v federaciji.

Nihče ne želi, da bi dobili neko »zvezno interesno skupnost«. Gre le za ustanovitev koordinacijskega odbora: morda bomo včasih združeni lažje našli rešitev. Mogoče bo potem tudi v naši republiki potem lažje utrditi pomen vzgoje in izobraževanja — saj ima v drugih republikah precej več možnosti za napredek (pa tudi denarja).

Začasno financiranje

Na številnih sejah izobraževalne skupnosti SR Slovenije se ob reševanju finančnih vprašanj zatekajo k tako imenovanemu »začasnemu financiranju«. Druge možnosti tudi ni, kadar niso določena merila za oblikovanje cen, in če ne delujejo

dek vzgoje in izobraževanja. Izvršni svet skupščine SR Slovenije odobrava in podpira sleherni vsebinsko razpravo. Kakor hitro pa preide razprava na finančno področje, ni možnosti za zagotavljanje denarja. Znale so trditve, da rastejo stroški za izob-

UČENCI O ARMADI

Armada zmage, armada svobode

Preteklo je 35 let, odkar je bila ustanovljena v mestecu Rudo v Bosni I. proletarska brigada. V spomin na ta zgodovinski dogodek praznujemo 22. december kot dan jugoslovanske ljudske armade. Svoj praznik s ponosom praznujejo vsi vojaki, ki služijo vojaški rok in njihove starešine, pa tudi drugi državljani.

Med NOB so se pod Titovim vodstvom brigade uspešno borile proti okupatorju in se prebijale iz zmage v zmago, sedaj pa se vojaki zgledujejo po Titu in vseh borchih, ki so se pred tridesetimi leti borili za svobodo. Ponosni so, da živijo v Jugoslaviji, ki se je v svojem naglem razvoju v tridesetih letih prebila med zelo pomembne države. S svojo socialistično ureditvijo in neuvrščeno politiko pod Titovim vodstvom je znana po vsem svetu. Vojaki se zavedajo svojih dolžnosti in ljubijo svojo domovino. Če bi bila Jugoslavija napadena, morajo biti pripravljeni žrtvovati svoje življenje, da bi ohranili njeno svobodo.

Živimo v miru, a grozijo nam naravne nesreče. Ob potresih, poplavih, povsod so med prvimi, ki pridejo na pomoč, prav pripadniki JLA. Množično sodelujejo pri krivodajalskih akcijah in s svojo krvjo rešujejo življenja ponesrečencev. S tem dokazujejo svojo humanost. Sodelujejo z mladinskimi organizacijami in pomagajo pri delovnih akcijah — pri gradnji cest, vodovodov, mostov, pri pospravljanju poljskih pridelkov. Skratka, najdemo se povsod, kjer je potrebna pomoč.

Dolžnost nas mladih je, da gojimo tovarštvo in prijateljstvo v šoli, da varujemo bratstvo in enotnost. Zgled so nam lahko vojaki. Med seboj so tovariši, vse si pravično delijo. V kasarnah se srečujejo pripadniki vseh narodnosti. Tu se spoznavajo, utrjujejo se bratstvo in enotnost. Tako postajajo jugoslovanski narodi še bolj povezani, pripravljeni združeno braniti domovino.

Mi mladi, ki se sedaj vključu-

jemo v razne krožke, kot so taborniški, strelski in drugi, s tem krepimo svoje telo in delno spoznavamo življenje vojakov. Tu se vadimo, da bi lahko pomagali drugim ljudem v boju, če bi bilo to potrebno. Ko pa bomo še nekoliko dorasli, bomo dobri vojaki, saj se na to že sedaj pripravljamo.

STARIHA ALES

7. d

OŠ Črnomelj

Lani 6, letos 20

Zveza prijateljev mladine občine Kranj je tudi letos od 1. do 15. decembra pripravila v sodelovanju s kranjsko garnizijo obisk osnovnih šol v tej občini. Lani so obiskali šest osrednjih in podružničnih šol, letos pa dvajset. Okrog 1700 pionirjem so prikazali filan o rodovih JLA, orožju, municiji, razstrelivih in vojaških tovarnah v SFRJ. Vojaki so pokazali pionirjem tudi polavtomatsko in avtomatsko puško ter puškomitraljez. Deset pionirskih odredov je obiskal tudi vojaški ansambel SMB 220. Kot je povedala tovarišica Tončka Vodnik, so si pionirji z velikim zanimanjem ogledali film, pozorno so prisluhnili razlagi o orožju in nastopu ansambla. Dejali so, da bi se radi čimprej srečali s pripadniki JLA.

S. J.

Kako iz zadrege?

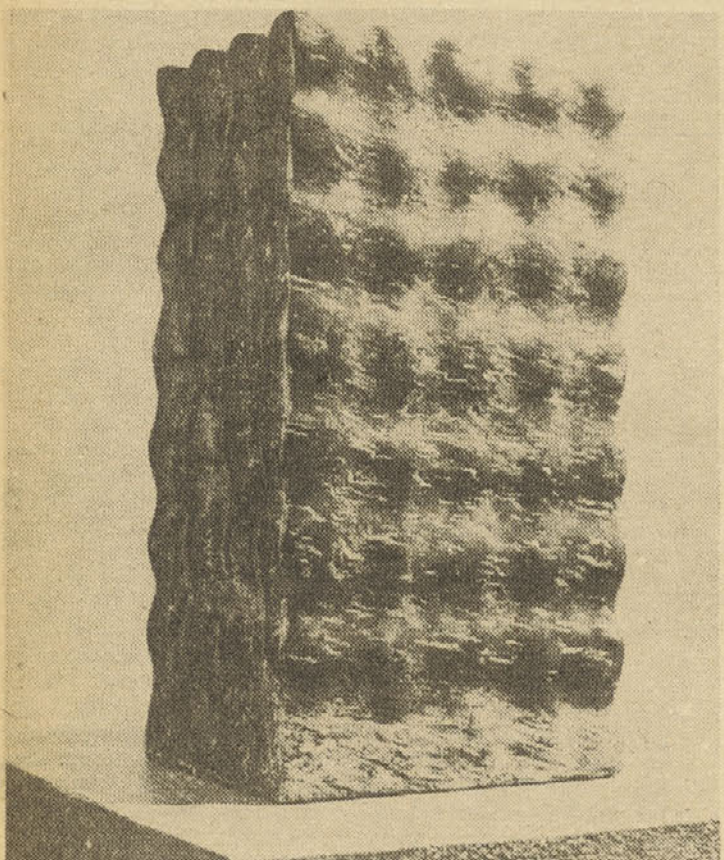
Nadalj. s 3. strani

občini ali šoli delajo. Takoj pa moram povedati, da ne vidim potrebe po večjem poenotenju kot je določeno z zakonskimi predpisi. Izhodišče je popolnoma jasno, to je 42-urni tednik tako kot za vse delavce v drugih delih združenega dela. Koliko ur bo učitelj učil v razredu, koliko časa bo imel za popravilo nalog, priprave na učnovzgojno delo, razredniška opravila, stike s starši in širšo družbeno skupnostjo, pa je načelno tudi opredeljeno. Bolj konkretno je delitev delovnega časa v sodobni šoli težko enotno predpisati. Vzemimo na primer, da je 20-urna učna obveznost najbolj primerna. Vendar to ne sme pomeniti, da delovna skupnost v kaki šoli ne bi smela posameznikom naložiti večje učne obveznosti in ga zato razbremeniti drugih vzgojnih nalog. Ali nasprotno: manjšo učno obveznost in zato več drugih vzgojnih nalog zunaj strogo določenega predmetnika. Skratka: menim, da v sodobni šoli ne moremo več imeti tuge 20-urne učne obveznosti ali pa jo celo enačiti z delovno obveznostjo. Soglašam pa, da popolnoma poenotimo še nekatere

druge elemente, kot je na primer čas priprave na organizirano učno vzgojno delo. Mislim, da smo ta čas dogovorno že sprejeli, da priznamo vsakemu učitelju za eno uro učnovzgojnega dela pol ure priprave. Tudi druga opravila lahko normiramo in časovno čim bolj enakomerno obremenimo učitelje. Hkrati so taki normativi lahko eden izmed elementov nagrajevanja po delu. Najbolj idealno bi bilo seveda, če bi učitelj lahko vse svoje naloge opravil v strnjem delovnem času v šoli, za to pa žal ni ustreznih delovnih razmer.

Tudi delovni normativi za administrativno in tehnično osebje ne morejo biti enotno določeni v republiki, ker tudi imajo ti delavci različna opravila in delajo v različnih razmerah. Prepričan sem, da razlike v osebnih dohodkih prosvetnih delavcev niso toliko posledica neenotnih normativov, pač pa bolj sedanjih improviziranih rešitev, ki nimajo dosti skupnega z nagrajevanjem po delu. Prav to pa bo v prihodnjem času ena izmed najpomembnejših nalog sindikata in tudi drugih samoupravnih asociacij.

GEZA ČAHUK

Delo II, 1976, marmor, Kazuo Kitajima

samoupravni sporazumi med organizacijami združenega dela in izobraževalno skupnostjo.

Težave začasnega financiranja niso v preračunavanju — saj poteka le-to redno po osnovah minulega leta — pač pa v tem, da za nadaljnje leto (ali polletje) zavrejo razvoj šolstva — tudi celodnevne šole in usmerjenega izobraževanja, od katerega naša družba toliko pričakuje — a mu tako malo daje.

Izobraževalna skupnost Slovenije in druge oblike izobraževalnih skupnosti ter vsi prosvetni delavci so odgovorni za napre-

raževanje hitreje od družbenega proizvoda...

Na seji izvršnega odbora izobraževalne skupnosti Slovenije so sklenili, da bodo čimprej izdelali srednjeročne načrte samoupravnih interesnih skupnosti na področju družbenih dejavnosti. Obenem bodo opozorili izvršni svet na to, kakšne posledice prinaša neurejeno materialno stanje na področju šolstva, posebno usmerjenega izobraževanja. Do nadaljnjega pa bo seveda ostalo »začasno financiranje« na starih temeljih. N. M.

Društvo matematikov, fizikov in astronomov SRS, oddelek za fiziko Fakultete za naravoslovje in tehnologijo, Zavod za šolstvo SRS, Inštitut za matematiko, fiziko in mehaniko ljubljanske univerze, Inštitut J. Štefan prireajo od 3. do 5. februarja 1977

9. SEMINAR IZ FIZIKE Z NASLOVOM

Astrofizika

Seminar je namenjen učiteljem srednjih in osnovnih šol za strokovno izpopolnjevanje, vabljeni pa so tudi drugi člani Društva.

Seminar bo v veliki fizikalni predavalnici, na Jadranski 26 v Ljubljani.

Predavanja na seminarju se bodo vrstila takole:

Četrtek, 3. februarja

9.30: Začetek seminarja, nato:

Andrej Čadež: Življenje zvezd
ob 15.00: Andrej Čadež: Življenje zvezd
Vladimir Čadež: Sonce

Petek, 4. februarja

8.30: Fran Dominko: Planetni sistem
ob 11.45: Janez Strnad: Kozmologija
ob 15.00: Janez Strnad: Kozmologija

Sobota, 5. februarja

ob 8.30: Nekateri idejni problemi pri pouku fizike

V petek, 4. februarja ob 19.00 uri bo družabni večer DMFA v restavraciji Urška. Na ta večer vlijudno vabimo vse člane Društva in njihove zakonske tovariše, ne samo udeležence seminarja.

Stroški za organizacijo seminarja znašajo 100 din na udeleženca. Vodstva šol in organizacije združenega dela prosimo, da nakažejo znesek vnaprej na žiro račun Društva matematikov, fizikov in astronomov SRS št. 50101-678-47233, lahko pa ga plača udeleženec na seminarju.

Za seminar se prijavite z dopisnico do 21. januarja 1977 na naslov: Martin Koman, gimnazija, 66230 Postojna.

»..... govorim ti z grenkim grlom, ožganim od kalne vode.« (M. Košuta)

Napak in krivično bi bilo, če bi pri vrednotenju današnje slovenske pesniške besede upoštevali zgolj tisto, kar je nastalo v ožjem slovenskem prostoru. Čeprav je Slovenija matični temelj, ne moremo prezreti deleža slovenske lirike, ki nastaja v zamejstvu, na koroškem in na tržaško-goriškem območju. Prav v povojnih letih so ti poganki temeljito prerodili tamkajšnje vezano besedo. Slovenska zamejska poezija živi v posebnih življenjskih razmerah, obtežena s skrbmi, kakršnih pesnik v matični domovini ne občuti in ne pozna več. Povsod po Evropi povezuje narodne manjšine čvrsta vez jezika in zavest narodostne pripadnosti, čeprav so se na tem ali onem delu evropskih dežel zarezale državne meje kot ločnice. Slovenskega človeka za mejo je že v zgodovini zaznamovalo gorje raznarodovanja, ob proglasitvi zmage nad fašizmom pa je vzplamtelo upanje, v tiste človečanske in narodnostne pravice, ki jih je leta 1948 naznanila svetu Splošna deklaracija o človekovih pravicah. Upanje se je porodilo tudi zato, ker so jugoslovanski narodi v NOB prispevali in žrtvovali ogromno ne le za poraz fašizma in za novo družbeno ureditev države, temveč tudi za boljši in lepši svet. Za razumevanje in sožitje med narodi, za enakopravnost.

Pesniški svet sodobnega ustvarjalca v zamejstvu in v matični deželi se lahko različno zrcali, ima pa tudi vsaj daljne skupne poteze v umetniškem hotenju. Že dva različna družbena sistema zaznamujeta ustvarjalnost povsem različno. Narodnostni problem, ki je pretresal vse od Prešerna pa do Župančiča in Kajuha, je pri nas le še preteklost, povsem drugače pa je na avstrijskem Koroškem ter na tržaško-goriškem in benečijskem območju. Tudi na teh območjih so precejšnje razlike. Koroški Slovenec se čuti eksistencialno nenehno ogrožen, manj pa njegov sobrat na Tržaškem, ki živi v boljših, čeprav ne idealnih razmerah. Pri obojih narodna motivika ni edini element. Širši razpon eksistencialnih vprašanj in doživljanj se je razmahnil prek stopnje preproste pesmi po ljudskem vzoru in se dvignil na raven zahtevnejše umetniške ustvarjalnosti. Seštevek seveda pokaže, kateri problemi na posameznem območju motivno prevladujejo. Lahko bi rekli tudi drugače: če bi zdaj kdo sestavljal slovensko antologijo pesništva, bi moral precej razširiti listo imen zamejskih slovenskih pesnikov, že zaradi novih in mlajših obetavnih ustvarjalcev poezije. Pa tudi drugače: ali se niso na področju likovne govorice prebila daleč zunaj provincialnih meja imena, kot so Lojze Spacal, Avgust Černigoj, Klavdij Palčič, Valentin Oman, Zorka Weiss idr.? Ali ne zveni narodna pesem posebno zlahkno iz grl koroških Slovencev, ali ni P. Merku pojem sodobnega glasbenega ustvarjanja, čigar pomen in razsežnosti gredo prek etničnega zemljevida? Tako se v celoti razodene rast slovenskega umetniškega ustvarjanja v zamejstvu. Prav je, da se spoznamo vsaj z delcem tega, kar je v novjšem času izoblikovalo pesniško hotenje nekaterih ustvarjalcev.

Erik Prunč

PESEM MIKLOVE ZALE IV

Vračam se. Pod
ranjenimi podplati
kot rdeči nageljni
cvetijo kamni.

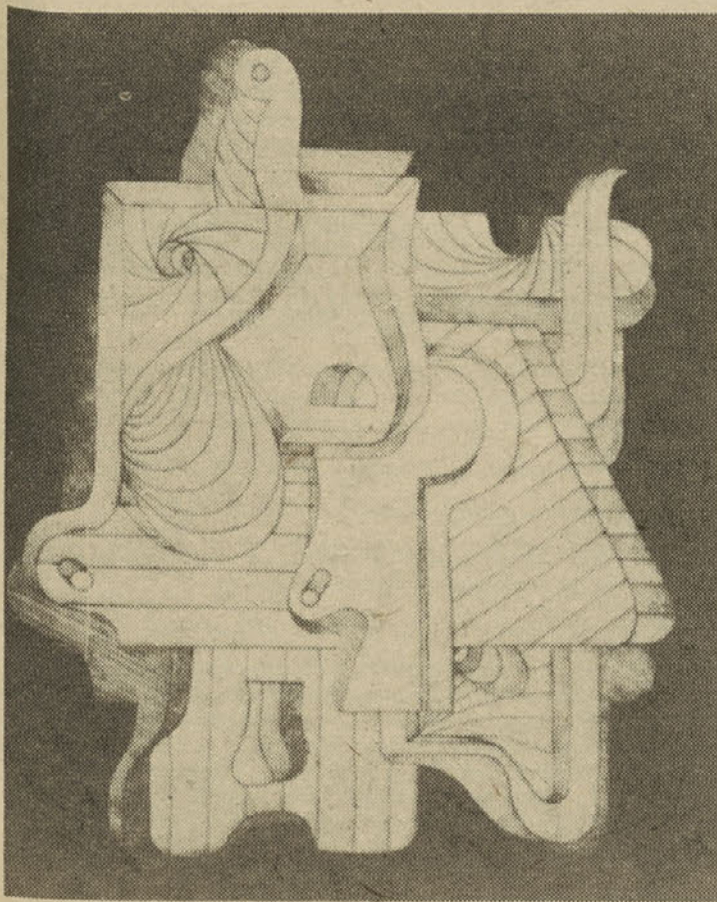
Pot gori — pijana
tihih ognjev njene
bližine. Oči pokrivam
z roso teme.

Erik Prunč (1941), doma iz Straše vasi pri Škocijanu v Podjuni, je objavljaval pesmi v celovškem Mladju, sedaj pa je univerzitetni profesor v Gradcu. Izdal je pesniško zbirko Tihožitje (1965).

Gustav Januš

ZMENEK

V kavarni je
k mizi prisedel
malo že plešast gospod
okroglega in zardelega lica.
Bil je temno oblečen
in vsake tri minute
si je znova zadrnil
svojo pikasto kravato.
In čez trikrat tri minute
mu je prisledla gospodična
okroglega in zardelega lica

Konstrukcija, 1973, gravura in akvatinta, Avgust Černigoj

brez večje pleše.

In gospod ji je začel pripovedovati,
da veliko dela
in, da najbolj trpi pri delu
poleti, ko je tako vroče
in, da najmanj trpi pri delu
pozimi, ko ni tako vroče.
Pravil ji je tudi, da
ima v drugem nadstropju
mestne mlekarne sobo,
v katero dopoldne sije sonce
in je prijetno toplo,
popoldne pa v sobo ne sije sonce
in je precej hladno.
Pravil ji je tudi,
da si je že večkrat sam
skuhal juho
iz raznih zdravilnih zelišč
in, da mu je takoj
odleglo v trebuhu,
ko jo je zaužil.
Pravil je tudi,
da si je že večkrat
sam opral svoje srajce,
in pripomnil, da moraš
srajce, ki jih opereš,
tako obesiti na vrh,
da voda lahko odkaplja na tla
in, da jih ne smeš likati,
ker jih lahko pokvariš.
Pravil ji je tudi,
da je že bil pri vojaki
in, da je že videl kri teči
in sicer takrat, ko
je njegov polkovnik
pri prometni nesreči
izgubil svoje življenje.
In gospodična ga je
poslušala
je kimala z glavo
je majala z glavo
je zehala
je kuhala
je prala
se je smejala
se je dolgočasila
se je sončila
se je jokala
se je veselila
se je žalostila
se je opogumila
in je šla.
Gospod pa si je znova
zadrnil svojo pikasto kravato.

Gustav Januš, pesnik in slikar, se je rodil na Selah 1939. Postal je učitelj; od leta 1962 poučuje v Št. Jakobu v Rožu.

Andrej Kokot

V MENI JE ZEMLJA

V meni je zemlja
in tisoč in tisoč drugih svetov,
galaksij, sistemov, ki živijo
vsak svoje življenje in je
vendar vse eno, čeprav daleč
vsak sebi, kot smo ljudje,
vsak svojih misli, je vse
eno telo, ki se v sebi porazgublja
in uničuje in znova oživlja.
Vse je življenje!

Andrej Kokot je doma iz Zgornje vasi pri Kostanjah (1936). Sedaj je novinar v Celovcu. Izdal je pesniške zbirke Zemlja molči (1969), Ura vesti (1970), Čujte, zvonovi pojo (1972), Pesniški list (1972), Onemelo jutro (1974), Nekje pa pesmi pojo (1976).

Miroslav Košuta

POMLADNO POPOLDNE

Preko travnika svoje mladosti
sem stekel
in si natrgal polno naročje
živo pisanih sanj.

Utrujen
sem se vrgel pred njo na kolena
in onemel.

Otožno se je smehljala,
ko sem ji vpletal sanje v lase,
ki so padali na mlade prsi.

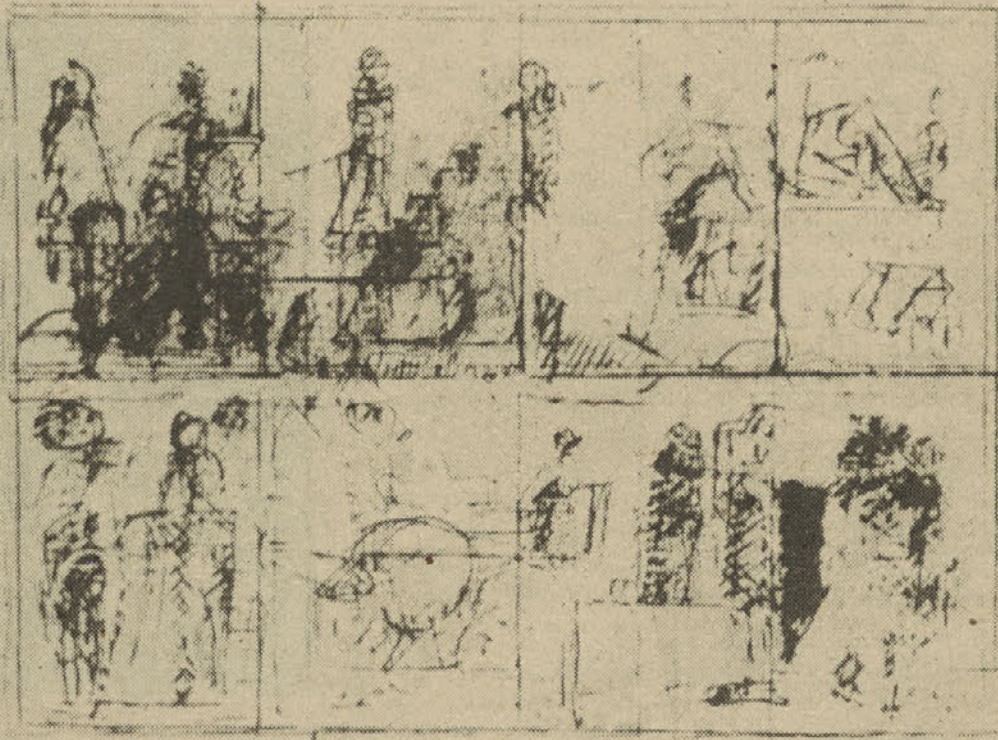
In nebo je bilo čisto nizko,
da sem si ožgal roke od sonca.

Miroslav Košuta, rojen leta 1936 v Križu pri Trstu, je diplomiral v Ljubljani iz svetovne književnosti. Sedaj je urednik mesečnika Dan. Objavil je pesniške zbirke Morje brez obale (1963), Pesmi in zapiski (1969), mladinske pesmi Kje stanuješ, mala miška? in mladinsko igro.

Jakob Renko

ČAS

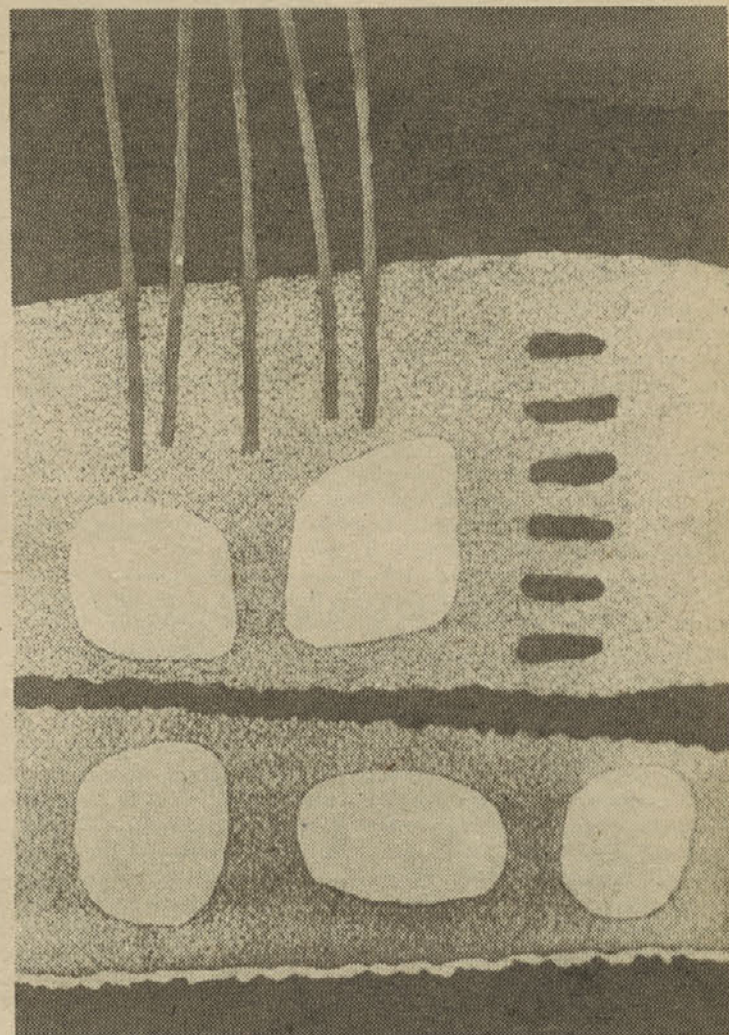
Vsak trenutek je rojstvo prvega,
sonce je os večnega,
moja ljubezen je plavalasa.
V ta čas gre vsak,
ki ni sam in neboljen;
mi smo pa tu in štejemo vrstilne števnik,
dokler ne pozabimo, da smo na svetu.
Čas prehiteva smrt,

Homo sapiens, Fragmenti III-IV, 1973, barvni sitotisk, Valentin Oman

sploh ni hudi pes z verigo za vratom.
Glej: še prostor hoče biti čas,
in čas prostor:
kje je zlata sredina?
Pozabljam, pozabljam —
vendar do jutri samo,
do usodnega dne,
ko bodo sloni lomastili po močvirju
in dajali znamenja za lov.
Najlepša zver je čas —
uloviti ga in živeti!

Jakob Renko je doma iz Trsta (1946), kjer je študiral na tržaški univerzi filozofijo. Svoje pesmi je zbral v Pesniškem listu 19.

Tržaški kras, 1972, barvni lesorez, Lojze Spacal

Filibert Benedetič

BELI SPIRITUAL

Kadar si na robu svoje poljane sam
odet s ponosom v oblake hrepenenja
in vate pljuska sivo morje pepel
ne išči družbe:

Boš videl češnje bore kamen burjo
ki ti bodo peli beli spiritual.

Kdo ve zgodbo mojega človeka
med temi gmajnami in brdi?

Filibert Benedetič je bil rojen leta 1935 v Tržiču (Monfalcone). Od leta 1964 je zaposlen pri Slovenskem gledališču v Trstu. Objavil je zbirko Razpoke (leta 1966).

pod reflektorjem

Jutri bo nov dan

Pod okrašeno jelko, med raznovrstnimi darili naj bo tudi prostor za naše skromne, toda iskrene novoletne želje.

Za tiste, na videz obrabljene besede, ki jih ponavljamo iz leta v leto, pa jih vedno znova radi slišimo: za zdravje, uspehe pri delu, za srečo. In ob koncu za nadaljnje sodelovanje — v vaše in naše zadovoljstvo, dragi bralci!

Silvestrovo. V tej najdaljši in najbolj nenavadni noči bomo odrasli spet postali otroci. Med svetlobo sveč in utrinki glasbe se bo v dvignjenih kozarcih spet zaiskrilo — pričakovanje. Odsevalo bo v očeh, občutili ga bomo v stisku rok. Tako bo z ljudmi po vsem svetu, v domovini in tujini. Taka je navada. Tudi tam, kjer bo za novoletno darilo le kos kruha, mirna noč, ki bo minila brez streljanja pušk.

Silvestrovo. Za tiste, ki žive v miru, bo to noč brez redarja. Zadnje brez skrbne ure starega leta. Jutri bo nov dan. Novo leto. Spet bomo razmišljali...

Zamislite si, da je prav od vas odvisno, kaj se bo spremenilo v novem letu, kaj bo to leto prineslo vam in kaj kolegom v poklicu.

Tako smo vprašali tokrat mlade prosvetne delavce, tiste, ki so v minulem letu prvič usmerili korake na pot vzgoje in izobraževanja.

Spregovorili bosta:

Vzgojiteljica CVETKA REJC iz vzgojnovarstvenega zavoda Milan Majcen v Ljubljani in učiteljica LJUDMILA JERAS iz oddelka podaljšanega bivanja pri osnovni šoli Kette in Murn v Ljubljani.

CVETKA REJC:

— Ko sem spraševala otroke, kaj vse si želijo za novo leto, sem dobila najrazličnejše odgovore. Želeli so vse mogoče, tudi stvari, ki so neuresničljive. Prisrčni v svojih željah, polni optimizma in zaupanja v dobrega dedka Mrza.

Tudi vzgojiteljice bi lahko napisale ob prihodu novega leta dolgo pismo dedku Mrzu. Čeprav bi bilo to pismo precej drugačno kot otroško, bi bilo vendar v marsičem podobno. Tako kot si otrok želi novo igračko za boljšo

igro, tako si tudi vzgojiteljice želimo boljše razmere za delo in življenje v ustanovi. S tem mislim predvsem večje prostore, kjer bi otroci imeli še več možnosti za najrazličnejše dejavnosti. Vsi vemo, da je otrok nenehno aktiven, za svojo aktivnost pa potrebuje veliko prostora. Tudi pedagoški normativi za število otrok v skupini so velikokrat preseženi. Razumljivo je, da bi v VVZ želeli vključiti čimveč otrok, toda žal, nimamo dovolj prostora.

V popoldanskem času vodim skupino otrok, ki ni redno vključena v ustanovo. Vesela sem, ko opazujem srečne in zadovoljne otroke. Takrat mi postane žal, da ti otroci nimajo možnosti za načrtno, kontinuirano vzgojo, ki jo otrok potrebuje vse predšolsko obdobje.

Že v prvih mesecih dela ugotavljam, da nimam dovolj znanja

za vsa moja hotenja: čim bolj usmerjati predšolskega otroka. Praksa ugotavlja, da najmlajši otrok potrebuje najboljšega vzgojitelja, saj ni sposoben govorno pojasniti vseh svojih želja in občutkov. Zato je obseg vzgojiteljevega znanja za delo s takimi otroki velikokrat bolj večji, kot smo si ga pridobile med petletnim šolanjem.

LJUDMILA JERAS:

— Če bi se res dalo urediti tako, da bi mi, prosvetni delavci lahko spreminjali za novo leto tisto, kar zadeva naše učence in teži nas, potem bi bilo treba spremeniti marsikaj.

Veliko bi morali narediti najprej za naše učence. Njihov delovni dan bi bilo treba popestriti, da ne bi bil siv in enoličen. Namesto da bi učenci sedeli v klopih, poslušali učitelja in odgovarjali na vprašanja, naj bi raje čim več sami ustvarjali, proučevali in načrtovali. Sami naj bi vodili delo; organizirano bi moralo biti tako, da bi se učenci izobraževali in vzgajali, igrali, zabavali in uveljavljali v športu — tako da bi ostali — otroci. Saj je to njihova pravica. Tudi od družbe pričakujemo, da jim bo omogočila in ustvarila take razmere, da se bodo usposobili za dobre samoupravljavce. Želimo, da materialno stanje ne bi nenehno oviralo napredka šolstva. Učilnica, v kateri imajo učenci pouk, se ne da bistveno spremeniti, čeprav drugače razporedimo klopi, zato imajo učenci v podaljšanem bivanju še vedno občutek, da so v šoli. V te namene nam manjkajo:

igralnica, pionirska soba, igrala, igrišča z igrali, čitalnica itd. Le tako, v boljših delovnih razmerah bi lažje dosegli učne in vzgojne smotre, čeprav so le-ti precej odvisni tudi od iznajdljivosti vzgojitelja in od učenceve družine. Mnogi starši bi se morali bolj zavedati svojih dolžnosti in biti svojemu otroku predvsem prijatelji. Kaj mislite, koliko otrok bi bilo srečnejših ob novem letu? Mnogo!

kako odgovorno in naporno je; da bi spoznali, kako se mora učitelj nenehno razvijati. Zvedeli bi, koliko vsega mora pripraviti doma in v šoli, da je pouk uspešen. Prepričana sem, da potem ne bi bilo več nenehnih očitkov o učiteljevem prostem času oziroma o njegovi delovni obveznosti.

Kot vzgojiteljica-učiteljica in občanka želim ob novem letu, da

(Foto: R. Ranfl)

Če bi bilo res mogoče kaj spremeniti v novem letu, potem bi najprej iz vsega srca želela vsem, da bi lahko spoznali kako prijetno je biti učitelj med mladimi, ki so polni upov in vedoželjnosti. Hkrati pa želim, da bi spoznali tudi drugo stran našega dela:

bi bila enakopravna z drugimi občani, ki opravljajo v drugih poklicih podobno zahtevno ali odgovorno delo, saj je pravilna vzgoja temelj naše samoupravne družbe.

Pripravila: TEA DOMINKO

Malčka je bila malce čudaško dekle. Ali pa tudi ne. Navsezadnje so vse srednješolke bolj ali manj čudaške. Vsaka ima svoj prav. Pri Malčki je bila težava v tem, da je stanovala v domu in je ta svoj prav tudi uveljavljala. Vzgojiteljice, kuharice, vratarji in upravniki doma so bili samo večje ali manjše ovire na njeni poti: treba jih je bilo spretno, domiselno in vztrajno »odstraniti«, bolje rečeno — prilagoditi svojim željam in hotenjem.

Dekle je bilo odličnjakinja, zato so nekako prenašali in vedno spet spregledali njeno popoldansko beganje v bližnji gozd — čeprav je bila popoldne učna ura. Spregledali so njeno večno branje med zajtrkom, kosilom in večerjo. Navsezadnje je imelo to tudi svojo dobro stran: Malčka ni nikoli opazila, kaj je in je vselej pojedla vse.

Najteže je bilo ob večerih. Ko je prišla ura spanja in so gojenke pospravile knjige in zvezke ter se porazgubile po spalnicah, je v prazni, tihi učilnici obsedela Malčka, z zbrano natančnostjo pisala naloge in se učila. Do polnoči. To je bil njen čas. V učilnici je bilo tiho kot v domači nizki kuhinji v štajerskih hribih. Učenje ji je bilo užitek.

Užitki pa imajo tudi svoje temne strani. Tako je upravnik trdil, da žge elektriko samo zase. Brž mu je zračunala, kako malo porabi ena žarnica v treh urah — in uvidevni mož se je nekako vdal. Toda za gojenko so bili navsezadnje odgovorni predvsem vzgojitelji. Tako ji je vzgojitelj Bojan neke noči dolgo pridigal, kako je brezobzirna do sošolk in vzgojiteljev. Le kakšen red bi bil v domu, če bi si vsak privoščil kaj takega kot ona. Malčka je postala otožna, srepela je v tla kot prava grešnica — naenkrat pa je sproščeno pogledala vzgojitelja: »Saj druga dekleta niti ne želijo tega! Komaj čakajo, da je ura devet, saj potem lahko zaprejo zvezke!«

Bojan je bil mlad človek in vzgajanje mu še ni seglo tako globoko v mozeg, da bi ob tej trditvi zmogel gnati svojo. Nasmehnil se je in Malčka se je opogumila: »Veste kaj, prižgala bom samo eno luč. Lahko mi prinesete kakšno majhno namizno — doma sem se vedno učila ob petrolejki. Spat bom odhajala čisto potih. Nikogar ne bom zbudila! Če boste pa vseeno zvečer kdaj jezni name, pojdite v klavirsko sobo in kaj potihem zaigrajte in zapojte. Vem, da zelo radi poje! Pozabili boste na jezo. Jaz pa tako rada poslušam petje...«

Od tega večera dalje jo je tudi vzgojitelj Bojan puščal pri miru. Včasih je slišala njegovo oddaljeno petje. Počutila se je krivo pred njim in se še bolj prizadevno učila. Toda tu je bila še vzgojiteljica Vera. K sreči ni imela nikoli večernega dežurstva, ker je stanovala z družino precej daleč od doma. Zvedela je za Malčkino vedenje. Že tako se nista kaj prida razumeli. Najbrž zato, ker je bila tudi tovarišica Vera zelo trmasta. Nekega popoldneva, ko je Malčka ravno prepričevala vratarja, kako nujno mora v mesto, je prišla mimo Vera in rekla: »Malčka, tvoj način ravnjanja in življenja se ti bo še presneto maščeval!«

Dekle je zmrzilo. Gledala je za odhajajočo vzgojiteljico in sklepala po njeni drži: »Ne, v šoli me ne bo zatožila, je preveč ponosna in odkri-

pogled skozi šolsko okno

Malčkin silvester

ta!« Odpodila je skrbi in se zagnala v gozd — kot da je v ljubem domačem kraju. Tako je minil mesec, minila sta dva.

Nekega jutra Malčka ni mogla vstati. Strahotno jo je bolela glava. Saj je bila že prej nekaj dni kot pijana — a z voljo je zdržala. Zdaj pa se ji je ves svet sesul na koščke. Pred njenimi očmi je poplesaval prah tega razsutega sveta in jo zbadal v zenice. Zaprla je oči in zavzdihnila. Sošolke so splasene stekle povedat medicinski sestri in Malčka je romala v bolniško sobo. Pravzaprav sta jo dve najmočnejši dekleti skoraj nesli. Tam je prespala dva dni in dve noči kot mrtva. Le stežka je kaj pojedla. Sestra je majala z glavo: dekle ni imelo vročine in znakov kakšne določene bolezni. Tretji dan so ji sošolke prišle poročat, da ob odmorih prepisujejo šolsko snov na posebne liste — zanj. Tedaj je Malčko spet zelo močno zbadlo v glavi in presunljivo je zastokala.

»Ne bodi žalostna! Nič ne skrbi! Vse bomo naredile zate,« so hitele sošolke, Malčki pa je bilo vedno težje in končno se ji je po licih udrl potok solz. Sošolke so splasene stekle po vzgojiteljico. In spet je prišla Vera. Vse so ji povedale. Odločila je: »Dekleta, v učilnico! Vse prepisujte, tudi vaje in naloge, da Malčka ne bo imela skrbi. Pa pri miru jo pustite!«

Ko so odšle, je Malčki odločno obrisala solze z lic, ji zatisnila veke in ukazala: »Spi! Nič ne misli! Vem, zakaj jočeš. Za to bo še čas, ko se spočiješ!« Tako je Malčka spala in spala. Potem si je zaželela hrane in je jedla in jedla. Končno si je zaželela knjig. Ko se je tudi tega naučila, je vstala in šla v šolo, kot da se ni nič zgodilo. In spet je ponoči bedela kot pred boleznijo. Sošolke je opazala samo, kadar jim je bilo treba pomagati. Malčka je namreč spet vse znala — in je živela v nekem svojem svetu.

Teden dni pred novim letom je Malčka znova zbolela in po učilnici je zašumelo, da se punca pretvarja. Začele so se šolske naloge, spraševanja — Malčka pa je spala, spala. Zdaj se medicinska sestra niti ni več posebno trudila okrog nje in tudi sošolke niso več prihajale toliko na obisk. A njej je bilo vse to prav: je vsaj lahko spala.

Prehladi so napolnili bolniško sobo do zadnje postelje. Na starega leta dan je Malčka popoldne z začudenjem opazila, da je v sobi čisto sama. Le kdaj so dekleta odšla? In kako so odšla — če so bila bolna? Vroče ji je zalilo srce, ko se je domislila maminega pisma: »Čakala te bom ob zadnjem vlakcu na starega leta. Malce pred enajsto pripelje. Če bova pridno stopili, bova opolnoči doma. Veselim se, da ne bom sama na tak večer. Pa tudi zato ti pridem naproti, ker si mogoče že malce pozabila pot. Temno je in spolzko. Prišla bom z leščerbo. Rodi brez skrbi.«

Popoldanski mrak je že lezel v prazno sobo. Malčka pa je videla pred sabo prižgano leščerbo, pa naj je imela oči odprte ali zaprte. Dušilo jo je od muke. Koliko dni je spala? Mami niti tega ni sporočila, da je bolna in da ne more priti. Dolej neznana pekoča bolečina ji je iz prsi udarila v glavo. Oprijela se je z rokami končnice in močno pritisnila čelo ob les. Tako je bilo nekoliko bolje.

Tako, napol čepečo na postelji jo je našla tovarišica Vera. Poblislila je z očmi po prazni sobi in po Malčki, nekaj zamrmrala in se takoj vrnila s kislodisečim obkladkom za čelo in s tableto. Malčka je brez besede sprejela, kar ji je dala, in počasi tonila v sen. Spomnila se je še, da ji je včasih tudi mama dajala na čelo take obkladke.

Ko se je predramila, je po sobi trepetala skrivnostna svetloba: da, na mizi pod oknom je stala smrečica s svečami in obeski. Pri mizi je pa sedela tovarišica Vera, nenavadno mirna in svetla.

»Zakaj ste to naredili?« je skoraj jezno planilo iz Malčke.

»Zaradi tebe,« je mirno odvrnila Vera.

Spet je v Malčkinu glavi udarila bolečina, a k sreči je našla pot skozi oči. Dekle je zakopalo glavo v blazino in hlípalo.

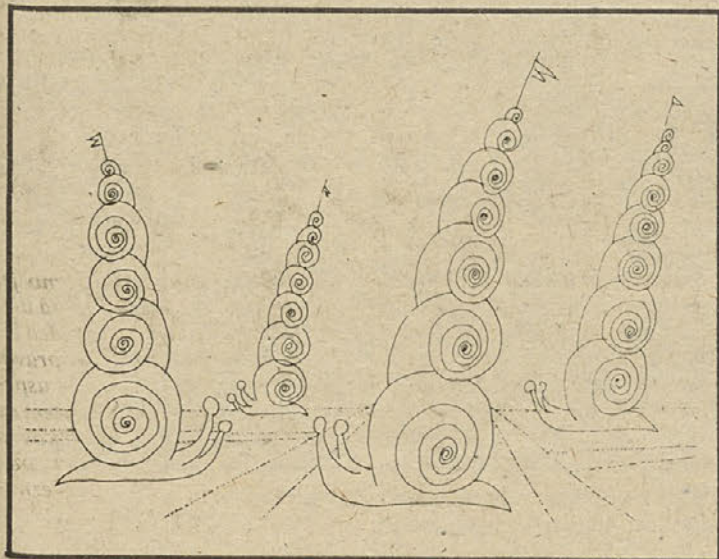
»Zakaj jočeš?« se je tovarišica dotaknila drhteče rame.

»Zaradi vas!« je bruhnilo iz Malčke. Tovarišica je bila starejša, zato je lažje tiho čakala — Malčkina muka je imela prednost. Ko se je izlila, je tovarišica rekla: »Malčka, ničesar ni treba pripovedovati. Saj se razumeva. Da ne boš v skrbeh: Martini, ki je tudi iz vaše vasi, sem dala pismo za tvojo mamo. Lahko ji ga bo dala že na postaji. Ko bo dovolj spočita, ji boš pa sama pisala. Glej, čaj sem prinesla in potica. Bova skupaj povečerjali — saj je novoletni večer... In ne joči! Marsikdo bi hotel več, kot zmore...«

LENKA ZALESNIK

A U

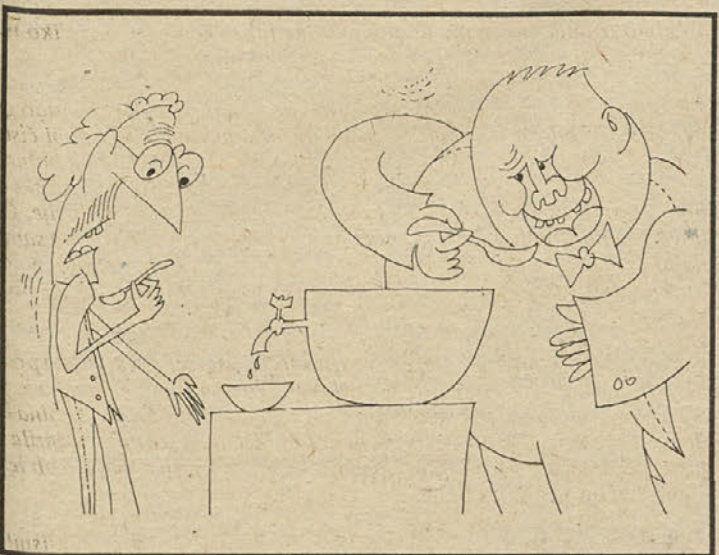
SATIRA H MOR

Naselje »Kreda«. Tudi tako se lahko stanuje

Oče je imel dva sinova...

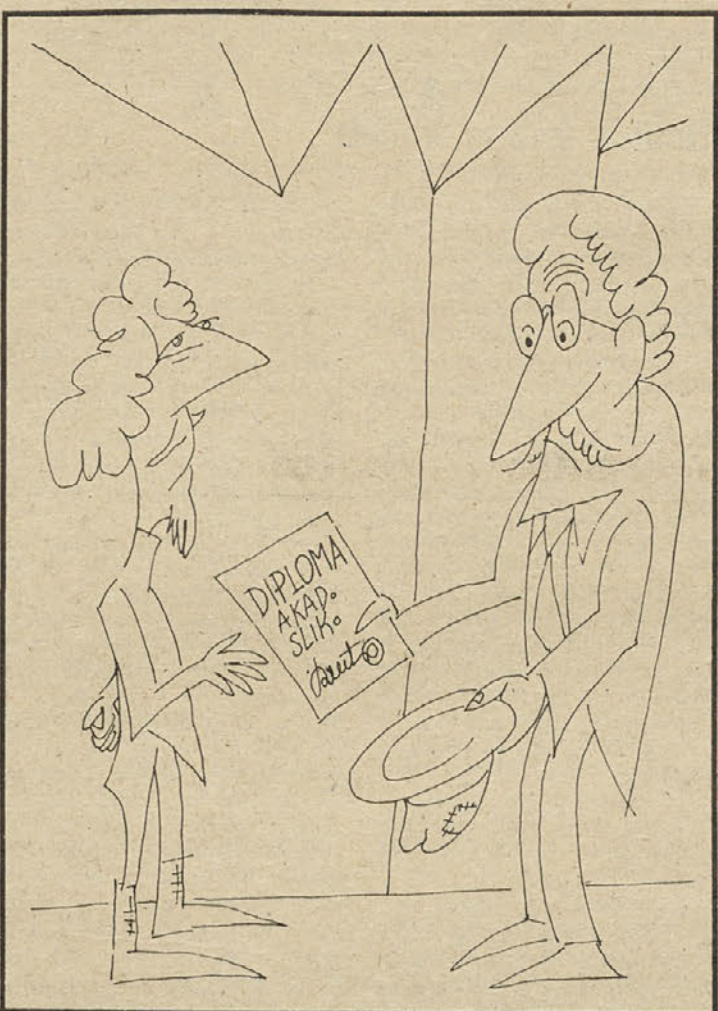
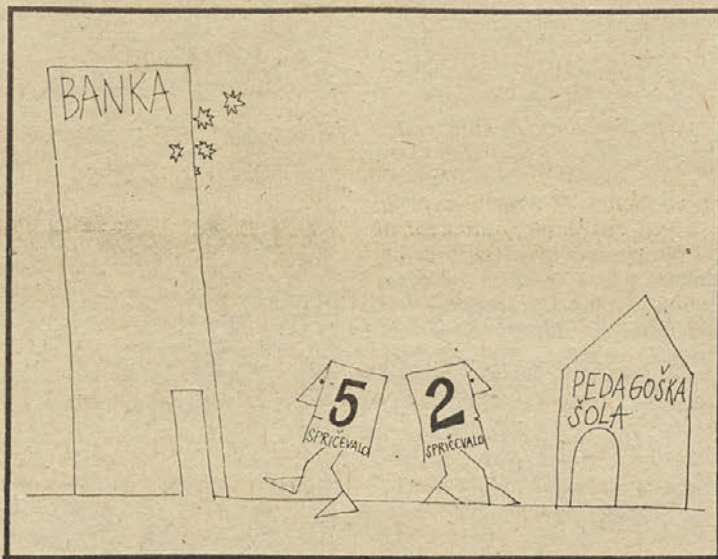
Na dveh bregovih

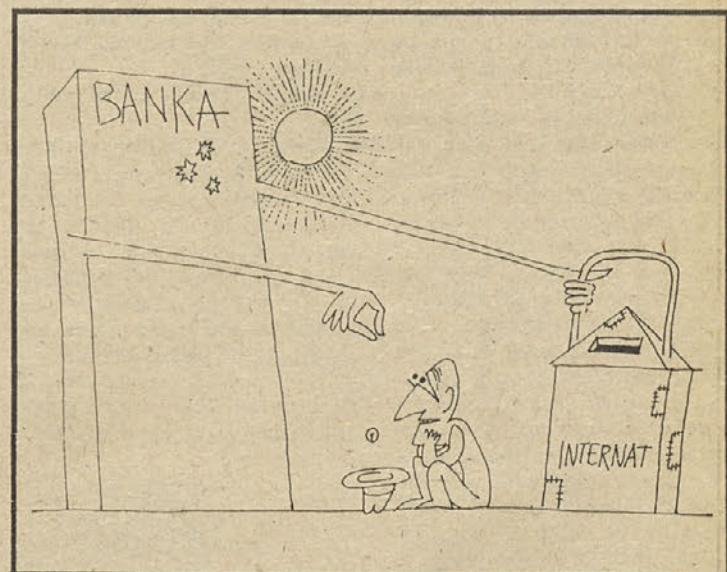
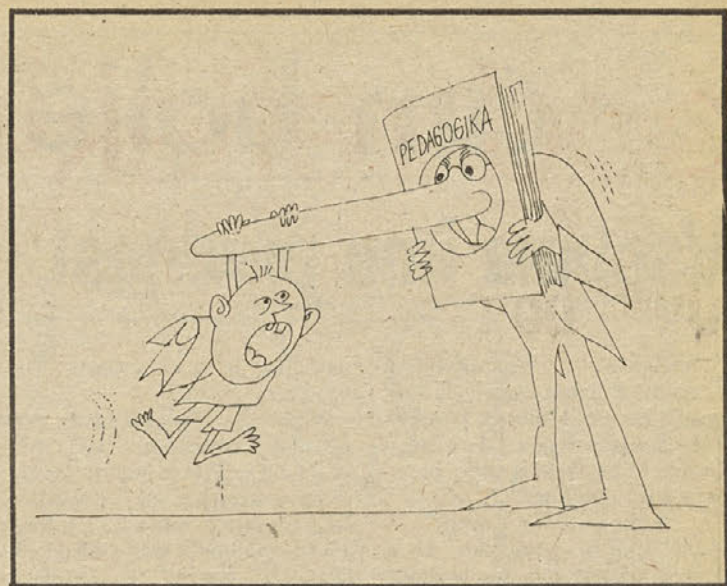
Revolucionarnost umetnikov in bobnanje kritikov. (Velja samo za nekatere).

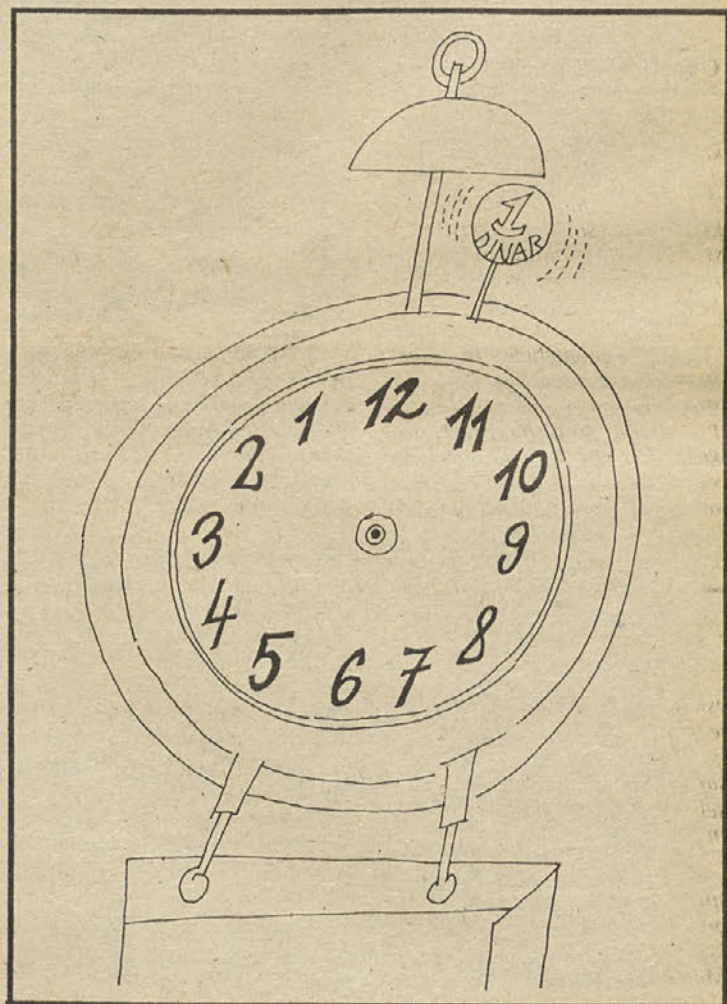
Prosvetni delavec 1977: na konici obljub

Ob podelitvi diplom: »Izvolite — diploma in še koristen pripomoček za vsak primer.«

Štipendija zamuja, dom za učence zeva. Iskrene čestitke birokraciji, sožalje domu in veliko obresti bankam!

Nelogično. Čeprav dinar ne doseže zvončka, zvoni. Komu?

Kulturni boom

Srečno 1977 vam želi

Stane Jagodič

čim bolje se bomo poznali

Vsebinska ima prednost

Občinsko izobraževalno skupnost Postojna smo obiskali zadnjikrat pred dvema letoma. Tako je ugotovil njen tajnik Miro Golob. In kaj se je zgodilo v tem času v tej skupnosti?

— Samoupravno smo se organizirali po določilih nove ustave. Ustanovili smo občinsko izobraževalno skupnost in skupnost otroškega varstva. Nekaj časa sta delovali skupaj, sedaj pa se je skupnost otroškega varstva osamosvojila.

V tem obdobju smo obnovili štiri podružnične šole, adaptirali prostore glasbene šole in uredili prostore za posebno osnovno šolo. Doležala nas je tudi nesreča. Letošnjega februarja je pogorela osemletka v Prestranku. To nam je povzročilo dodatne težave in izdatke. Zdaj vozimo vse učence v Postojno. V šestih mesecih se nam je posrečilo pripraviti vse za gradnjo prestranske šole. Imela bo osem kabinetnih učilnic, telovadnico, prostore za celodnevno osnovno šolo in dva prostora za vrtec. Stala bo 14 milijonov dinarjev. Denar smo zbrali »na hitro« le zaradi izrednega razumevanja gospodarskih organizacij, občinske skupščine, zavarovalnice in graditelja šole ter naše skupnosti.

Potem ko bo valoriziran dohodek naše občinske izobraževalne skupnosti, bomo del presežka uporabili za to, da bomo plačali gradbene stroške. Šola v Prestranku bo lahko sprejela 240 osnovnošolcev in 40 predšolskih otrok.

Ko smo že pri šolskih poslopih, naj povem, da bo okrog leta 1980 dobila novo šolo tudi Košana.

Omenili ste presežek denarja. Za kakšne namene ga boste še uporabili?

— Ocenjujemo, da bo približno 7 % več denarja, kot smo predvidevali v letnem načrtu. Nekaj ga bomo namenili za valorizacijo osebnih dohodkov učiteljev — do višine 2610 din na pogojno nekvalificiranega delavca (sedaj 2328 din), ostalo pa bo, kot sem že omenil, za prestransko šolo.

Kakšen je finančni načrt vaše skupnosti za leto 1977?

— Razprava o njem je končana. Bistvenih pripomb ni bilo, saj je ta načrt del srednjeročnega načrta. Ponovno sta se pojavili težnji, da bi v Košani že sedaj začeli graditi šolo in staro šolo v Pivki uredili za vzgojnovarstveni zavod ali celodnevno osnovno šolo. Marsikaj potrebujejo tudi podružnične šole.

Strokovne službe in izvršni odbor so menili, da so zapisane želje v mejah možnosti. Za leto 1977 bo treba celo povišati prispevno stopnjo za 0,6 ali na 31,5. To je seveda precej denarja.

Desetmesečni obračun gospodarstva v postojnski občini kaže, da se delitveno razmerje slabša. Letos je znašalo 66,5 proti 33,5, za prihodnje leto naj bi bilo 69,4 proti 30,4. To ozi akumulativnost in reprodukcijsko sposobnost gospodarstva. Zaskrbljuje tudi podatek, da je bilo gospodarstvo letos za 24 % bolj obremenjeno z zakonskimi obveznostmi in samoupravnimi sporazumi ter družbenimi dogovori kot lani. In še podatek, da se je dohodek zvišal za 12 % — razdelili pa smo 15 % bruto dohodka. Smo že v prvem letu načrtovane obdobja, ki ga končujeta dve podjetji v naši občini z močno izgubo.

Za izvedbo programa v letu 1977 bi potrebovali po podatkih z dne 8. 11. za solidarnostni program (A) 21.521 tisoč din, za dogovorjeni program (B) 5.291

tisoč din in za vzajemnost 339 tisoč din.

V postojnski občini imate dve popolni samostojni šoli, dve centralni šoli in sedem nepopolnih podružničnih šol. V lanskem šolskem letu je bilo v 73 čistih in 10 kombiniranih oddelkih 1963 učencev. Razred je izdelalo povprečno 98,27 % učencev. Zaradi menjave generacije je bil osip kar 21,27 % ali za 10 % večji kot leto prej.

Imajo vaše šole dovolj učiteljev?

Razen dveh prostih mest za glasbeno vzgojo in enega za tehnično vzgojo je vse zasedeno. Drugačnja bi bila slika, če bi navedli delovna mesta, na katerih delajo ljudje brez primerne strokovne usposobljenosti.

Ali se na kadrovskem področju bojite prihodnjih let?

— Štipendiramo več kot 30 učencev na srednji vzgojiteljski šoli in na pedagoški gimnaziji ter

»Z 2610 din na pogojno nekvalificiranega delavca smo se približali gospodarstvu, enako pa še vedno ni,« pravi Miro Golob tajnik občinske izobraževalne skupnosti Postojna. (Foto: S. Jesenovec)

študentov na pedagoški akademiji. Dosedaj smo s štipendisti zapolnili vse potrebe na razredni in predmetni stopnji, razen pri vzgojnih predmetih. Menimo, da gimnazija premalo spodbuja učence k študiju vzgojnih predmetov.

Ali si ne morete pomagati z »uvozom« učiteljev?

— Lahko bi bilo, če bi imeli stanovanja. Teh pa naše šole ne morejo priskrbeti, ker so izčrpale stanovanjske sklade.

Zakaj šole v vaši občini ne združujejo stanovanjskega di-

narja?

— Pričeli smo s politično akcijo za združitev šol v skupni center. Predvidevamo, da bodo prvi koraki storjeni že leta 1977. Združitev naj bi zajela vzgojnovarstvene zavode, osnovne šole, glasbeno šolo in srednje šole. Razmišljamo o dveh centrih. V prvem naj bi bili VVZ, glasbena šola in osnovne šole, v drugem pa gozdarski šolski center, gimnazija — usmerjeno izobraževanje — pedagoška in ekonomska smer) in delavska univerza. O tem pripravljamo gradivo.

Kakšen je namen združevanja?

— Čim boljša samoupravna urejenost in uresničitev določil zakona o združenem delu.

Kaj pa vzgojnoizobraževalno delo?

— Vsebinska plat vzgojnoizobraževalnega dela v teh centrih naj bi bila na prvem mestu.

V osnovnih šolah imate kljub dvoimzemensko pouku organiziranih devet oddelkov podaljšane bivanja, nimate pa še nobe-

nega oddelka, ki bi imel celodnevno osnovno šolo.

— Predvidevamo, da bomo imeli do leta 1980 v podaljšanem bivanju okrog 15 % otrok, nadaljnjih 10 % pa v celodnevni osnovni šoli. V novi šoli v Prestranku bo pripravljeno vse za celodnevno osnovno šolo. Tudi na drugih dveh šolah bodo ustvarjene ustrezne možnosti.

Ob tem gotovo ne boste zanemarili razvoja male šole in drugih oblik dejavnosti, ki jih plačuje vaša občinska izobraževalna skupnost? — Ob tem gotovo ne boste zanemarili razvoja male šole in drugih oblik dejavnosti, ki

Dan prosvetnih delavcev občine Žalec

Tokrat je bil v Polzeli. Polzela je eden tistih krajev v občini Žalec, ki se vsestransko izredno hitro razvija. Tukaj imajo že nekaj let sodobno urejeno osnovno šolo, najlepši kulturni dom, dve veliki tovarni, gozd in pred njim vrste lično zidanih zasebnih hiš, okolju prilagojene pa so tudi visoke stolpnice. Polzela je kraj, kjer je doma bogato kulturno življenje, tukaj je ena najzgodnejših tovarnih nogavic Lastovka in tovarna pohištva Garant. Ko povprašate prosvetne delavce, kako sodelujejo z gospodarskimi organizacijami, potrdijo, da je že več let lepo sožitje. Prav razumevanju gospodarskih organizacij se morajo zahvaliti, da je v Polzeli toliko narejenega, saj je vsaka potka asfaltirana, urejeno je igrišče, tudi stezo za trim imajo in dom počitka. Življenje je izredno razgibano. Zelo delaven je tudi odbor osnovne organizacije sindikata osnovne šole »Vera Šlander«, ki je pripravil prosvetnim delavcem občine Žalec tople sprejem. Sprejem, ki ne bo tako hitro pozabljen.

Občinski odbor sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Žalec je za to srečanje v kulturnem domu in tovarni nogavic sestavil pester dnevni red. Uvodni govor je imel predsednik občinskega odbora sindikata Željko Sešek, ki je poudaril, kako pomembno je sodelovanje v sindikatu, predvsem množično sodelovanje. Odbor sam ne more biti kos nalogam, ki jih ni malo. Porok za to, da se bodo naloge zapisane v načrtih, tudi uresničile,

Otrok in ljudska armada

Že od nekdaj je bilo tako, da so otroci občudovali vojake. Uniforma je bila v njihovi domišljiji vzor najrazličnejših junastev. Naši vzgojni smotri temeljijo na tem, da otroka od rane mladosti dalje pripravljamo za življenje, da prek igre spozna svet in si bistri razum. V ta namen mu dajemo najrazličnejše igrače, ki ponazarjajo posamezne poklice. Naš otrok ima na voljo v malem trgovino, frizerski salon, ambulanto itd. Lahko se igra katerikoli poklic. Že leta in leta pa skrbno skrivamo pred njim igrače, ki ponazarjajo orožje ali armado nasploh. (Tudi vojaška vozila niso zaželeni.) Bojimo se, da v otroku ne bi zbudili negativnih čustev — surovosti, agresivnosti, skratka, da bi otroka čustveno prizadeli.

Ta miselnost je pričujoča, čeprav ni utemeljena, zasledimo jo tudi v raznih člankih, ki jih niso napisali pedagogi.

Res je, da so se med narodnoosvobodilno vojno in še nekaj let po njej (v mislih imam osvobodeno ozemlje in partizansko šolo) otroci igrali samo vojno. Druge igre ni bilo. Vojno so se igrali dečki in deklice, od tistih, ki so komaj shodili, pa do pubertetni-

jih plačuje vaša občinska izobraževalna skupnost?

— Do leta 1980 naj bi zajeli v celoletno malo šolo 75 % otrok, ostalih 25 % otrok, ki spadajo v šolske okolišne podružnične šole, pa naj bi imelo skrajšano malo šolo. To pomeni, da bo v celoletni mali šoli skoraj dvakrat več otrok, kot pa jih je bilo lani. Lani jo je obiskovalo 29 % otrok, letos pa 41 %.

V naslednjih letih bomo posvetili še več pozornosti prehrani otrok v šoli, nadaljevali bomo s šolo v naravi in rešili vprašanje nakupa učbenikov.

STANE JESENOVEC

pa je vsestransko sodelovanje vseh članov.

Tovariš Jan je govoril o religiji in državi, o tem, da smo včasih premalo budni, da mora biti sleherni državljan — še posebno prosvetni delavec o vsem dobro poučen, kadar ukrepamo, bodimo strpni, vendar odločni.

Lepa poživitev dneva prosvetnih delavcev je bil nastop Koroskega akademskega okteta, nato pa smo si ogledali tovarno nogavic Polzela.

V sproščnem pogovoru se je izluščila marsikatera resnica, ki je prej med uradnim sestankom ni slišati, med drugim tudi ta, da je bilo najprej objavljen zvišanje osebnih dohodkov za 12 %, izplačani pa so bili samo štirje odstotki. Objavljeno je bilo, da bo na koncu decembra to urejeno. Govorili smo tudi o tem, kako delajo osnovne organizacije na popolnih šolah, koliko je bilo sestankov, kako je z družbeno prehrano, kako so bila organizirana potovanja v tujino; mnogi so menili, da bi v prihodnje lahko križarili po naši lepi domovini, na primer, z vlakom Žalec—Beograd—Bar.

Že malo starejši prosvetni delavec je članstvo spomnil, da ni prav, ker na take sestanke, taka skupna srečanja premalokrat povabimo tudi upokojene prosvetne delavce, saj so bili mnogi med njimi na področju sindikalnega dela pravi entuziasti, humani bojovníki za boljši danes in jutri.

DRAGO KUMER

Del harmonikarskega orkestra glasbene šole Postojna med nastopom.

V slepi ulici

Glasbena šola v Postojni je lani, po devetindvajsetih letih obstoja le dobila primerne prostore v kulturnem domu. Tja tudi spada, saj tako laže navezuje stike z ljubiteljskimi pevskimi in instrumentalnimi skupinami, ki delajo v tem domu. Sodeluje s pihalnim orkestrom in izobražuje zanj okrog 15 učencev.

Postojnska glasbena šola ima že štiri leta dislociran oddelek v Pivki. Želijo si ga tudi v Košani.

— Po številu učencev, v šolskem letu 1975-76 jih je bilo 240, letos pa jih je 190, smo močnejša glasbena šola na Primorskem, je povedal ravnatelj Ivo Jelerčič.

Lani so imeli skoraj še enkrat več učencev kot prejšnje leto. To je povzročilo tudi denarne težave. Ni bilo mogoče najti »skupnega jezika« z občinsko izobraževalno skupnostjo. Na glasbeni šoli trdijo, da jim niso pravočasno povedali, koliko denarja bo na voljo za njihovo delo. Od zahtevanih 1,32 milijona dinarjev, je občinska izobraževalna skupnost dala 1,06 milijona dinarjev. To znižanje je utemeljila s tem, da se je povečala poraba denarja v vseh šolah. Za glasbeno šolo je bilo najbolj boleče to, da je dobila le 100.000 din za dopolnilno delo in zunanje sodelavce (to je za 40 % njihove dejavnosti).

— Sklicali smo starše, jim predstavili položaj, se pozanimali pri strokovni sodelavki v Ljubljani in se odločili, da bomo uvedli pouk namesto dvakrat tedensko le enkrat. S tem smo zelo prizadeli program dela. Posledice že krepko občutimo, je pripovedoval ravnatelj Ivo Jelerčič.

Letos imajo 50 učencev manj. Prost vpis je bil za pouk glasbil, za katere ni dovolj učencev, od šole pa so se poslovili tisti, ki niso

Trdinove nagrade

Letošnji dobitniki Trdinove nagrade, ki jo podeljuje občina Novo mesto za dosežke na kulturnem in prosvetnem področju, so prejeli: Rudi Mraz za delo na kulturnem področju ter Nada Gostič in Anton Plut za delo na vzgojnoizobraževalnem področju.

Nada Gostič je prejela Trdinovo nagrado a več kot 30-letno pedagoško, ljudskoprosvetno in družbenopolitično delo, ki ga opravlja na Dolenskem in v Beli krajini. Leta 1942 je kot mlada učiteljica začela delati za OF, po kapitulaciji Italije pa je poučevala mladino v Adlešičih. V Belo

redno in vestno izpolnjevali svojih dolžnosti.

Predvidevajo, da leta 1977 ne bo težav s plačilom njihove dejavnosti. Z občinsko izobraževalno skupnostjo so bolj povezani. Obseg dela je prav tak, kot je bil ob koncu leta 1975-76. Dogovore so upoštevali.

Neustrezno razmerje v zmanjšanju učencev za posamezna glasbila (klavir 77, godala 3, pihala 24, trobila 11, brenkala 9, harmonika 59) je deloma tudi posledica težavnega kadrovskega položaja. Ponovimo: kar 40 % pouka opravljajo zunanji sodelavci.

— Takoj bi potrebovali tri učitelje, hkrati pa tudi tri stanovanja. V vsem povojnem obdobju ni dobila naša šola niti enega stanovanja. Zato so razpisali formalnost. Dva tovarisa se bosta upokojila. Štirje od enajstih, ki so na naši šoli, se še izobražujejo, zato imajo manj časa za poučevanje. Če bi dosledno upoštevali zakon o glasbeni šoli, bi morali zapustiti šolo še trije učitelji. Glede pridobivanja kadrov in stanovanj smo majhne ustanove še vedno v slepi ulici, je poudaril ravnatelj.

Gojenci postojnske glasbene šole nastopijo vsako leto na štirih celovečernih nastopih in mnogih prireditvah v osnovnih šolah, na tistih, ki jih organizira ZKPO, na revijah glasbenih šol itn. Imajo harmonikarski orkester, od lani pa tudi mladinski pihalni orkester.

Dve leti so organizirali koncerte za mladino. Odziv mladih je bil večji, kot so pričakovali. Leta 1974 in 1975 jih je podprla kulturna skupnost, letos pa jim je to pomoč odvzela brez obrazložitve. Ne morejo razumeti — zakaj. Je kulturni skupnosti glasbena vzgoja mladih res tako malo mar? S. J.

tem bolje bomo delali

RADIO IN ŠOLA

Nenavadni pogovori

5. in 6. januarja bomo v Nenavadnih pogovorih govorili o redu in neredu. Ko govorimo o redu in neredu pri otroku, mislimo ponavadi na zunanje izraze urejenosti otrokovega življenja, kot so: dnevni urnik, urejenost prehrane in obleke, predmetov v okolju, v katerem otrok živi, in podobno. Potreba po taki formalni urejenosti otrokovega življenja je učiteljem in vzgojiteljem dobro znana.

V oddaji bi radi opozorili predvsem na otrokovo potrebo po globlji urejenosti odnosov v izseku sveta, v katerem otrok dorasča. Spoznanje o urejenosti in redu, ki vlada na področju medosebnih odnosov v družini, odnosov družine z zunanjim svetom, doslednosti v moralnih sodbah in ravnanju staršev, omogoča otroku, da se znajde v svojem okolju in gradi sam po zgledu staršev lastne vzorce odzivanja in prilagajanja. Zavest o redu, ki vlada v svetu, v katerem živi, mu daje občutek varnosti in omogoča izoblikovanje vrednostnih ocen in moralnih norm.

Eden glavnih elementov, ki daje otroku občutek urejenosti v svetu, v katerem živi, je doslednost staršev. Pri tem zopet ne mislimo le na doslednost glede formalnega vzgojnega ravnanja, temveč na doslednost in načelnost v ravnanju staršev nasploh, ki omogoča otroku, da si na temelju opazovanja vedenja staršev sam ustvari nekatere modele in predvideva posledice lastnega ravnanja, pri drugih ljudeh. Doslednost v ravnanju staršev omogoča otroku, da si izgradi shemo o zakonitostih v medčloveških odnosih, o pravih, ki vladajo v neki družbi, s tem, kaj lahko pri določenem vedenju od svojega okolja pričakuje, kje so meje dovoljenega itd. Nasprotno: če moralni standardi staršev in njihovi odnosi do otroka in drugih ljudi niso dosledni in urejeni, otrok, ki gradi svojo shemo odzivanja in vrednostnih sodb po vzorcu staršev, ne more dovolj razviti svojih

uspešnih življenjskih tehnik in standardov. Svet ga bega s svojo nedoslednostjo in neurejenostjo, v njem se ne znajde, je negotov. Nikoli ne ve, kakšna nevarnost mu preti. Vsa ta občutja se okrepijo pozneje, ko stopi otrok v stik s širšim okoljem zunaj družine. V tem okolju se nujno sreča z nasprotujočimi si pojavi in sodbami. Ko govorimo o doslednosti staršev, pa moramo izključiti iz naše predstave togost in nestrpnost. Razumevajoč, prožen in strpen način obravnave otroka in drugih oseb mora biti del doslednosti in urejenosti ravnanja staršev, ki ga bo tudi otrok vključil v svoj vzorec odzivanja.

Formalni red v otrokovem življenju je največkrat odsev splošne doslednosti staršev do otroka. Nema lokrat je to zgolj zunanja oblika, ki ne izvira iz globlje urejenosti odnosov med otrokom in starši. Je le odsev raznih nevrotičnih mehanizmov staršev, ki so prepričani, da dajejo z uvajanjem strogega reda v otrokovo življenje otroku najboljše možno vzgojo. Prav pri takih starših so zahteve po redu mnogokrat pretirane in toge. Ker otrok čuti, da za formalno zahtevo po redu ni globlje dimenzije urejenosti, se večkrat tej zahtevi upre ali pa se ji perfekcionistično prilagodi, na škodo lastnega duševnega počutja z razvojem v nevrozno.

PETER: Pri nas je pa tak red kot pri vojakih. Oče je izobesil na steno plakati, kjer je moj dan razdeljen; za vsako uro imam natančno določeno, kaj moram delati.

IVAN: Saj to je grozno. Ali to upoštevaš?

PETER: Samo, če je oče doma.

IVAN: Jaz si pa sam razdelim dan, ker vem, kaj moram delati.

PETER: Srečen si, ko ne poznaš take diktature.

IVAN: Upri se ji, saj si zadosti star.

PETER: Ja, reči je lahko, narediti teže. Sem že poskušal, pa se je slabo končalo.

IVAN: Saj te držijo kot v kletki.

PETER: Vem. Pa si ne morem pomagati. Oče je sanjal o vojski, pa je moral nazaj na kmetijo. Zdaj se doma nad nami izživlja. Včasih mislim, da bom znorel. Zato mu včasih nagajam, pa pobesni. Ob nedeljah ne vstanem takrat, kot bi moral, potem se v pižami vlačim kot megla po stanovanju, ker vem, da ga to razjezi. Če se le da, si ne očistim čevljev in se z umazanimi nalašč usedom tako, da jih vidi. Potrgane gumbe si zašijem tako, da jih oče odstrani, jaz se kujam, mama pa mi jih na tihem zašije nazaj. Sestra se mu prav tako upira in na vsakem koraku podira njegov red, samo da ponori, midva pa uživava.

IVAN: Pa ne razume, da mu nalašč nagajata?

PETER: Seveda ne, ker je tako zagnan za ta svoj red, da noče videti nič drugega.

IVAN: Kaj pa mama?

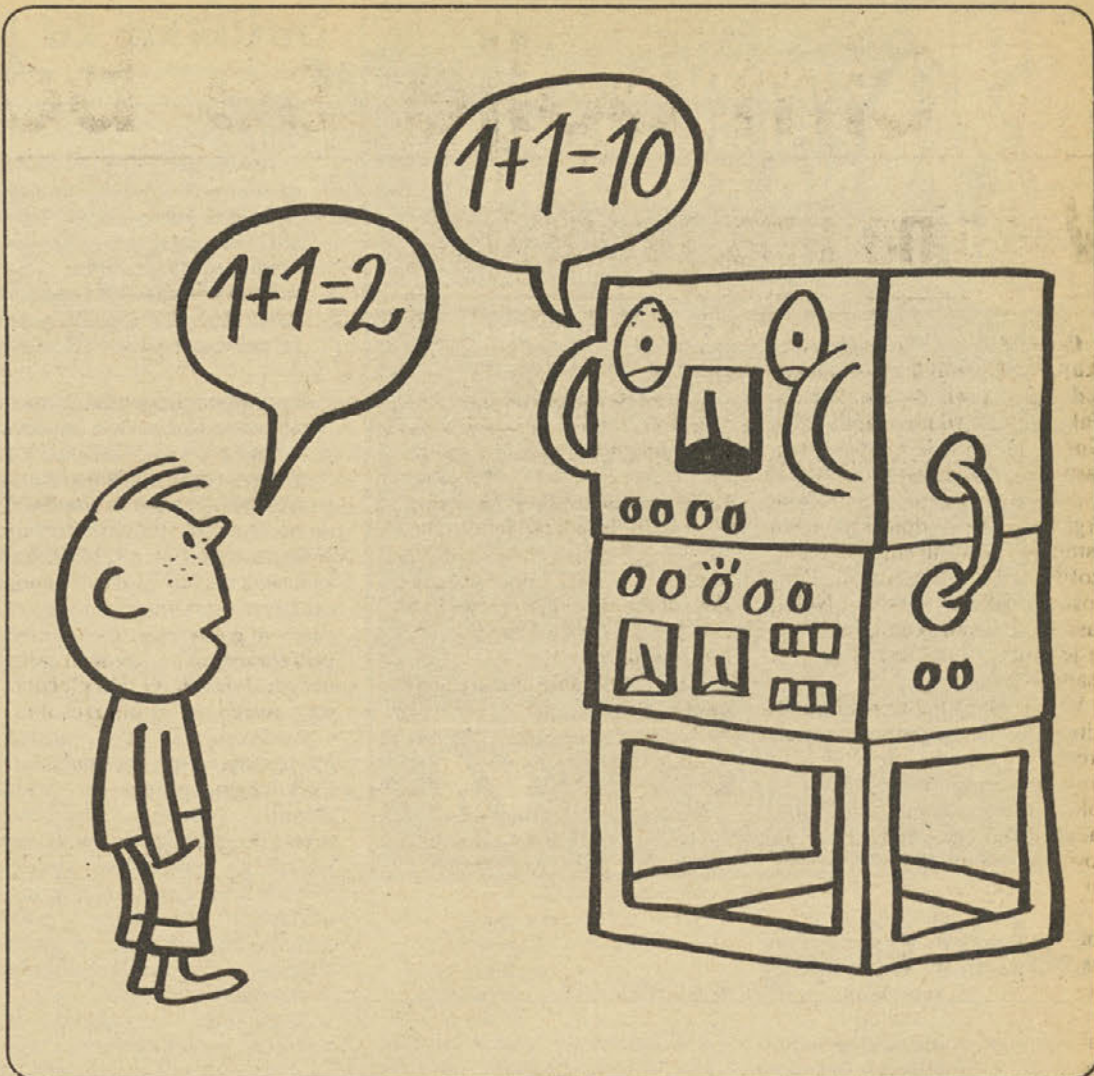
PETER: Mama se je vdala, zaradi ljubega miru ali ji je pa tudi všeč, ne vem.

IVAN: Kaj ju ne bi vseeno prepričal, da greš z nami v klub? Mira bo prinesla nekaj novih plošč, pol našega razreda bo tam, s tovarišem se bomo pogovarjali o novi igri.

PETER: Mamo bi že prepričal, očeta pa ne. Če bi rekel, da imamo vaje v streljanju z zračno puško, potem bi že šlo.

IVAN: Vidim, oče hoče narediti iz tebe dobrega vojaka.

PETER: Ja, temu se menda pravi usmeritev v poklic. Tako je

razlagal mami. Česar sam ni dosegel, hoče, da dosežem jaz. Pa se mu ne bo posrečilo. S takim načinom že ne. Pravi, da me zato drži tako trdo, da mi bo v življenju lažje, da bom znal premagovati napore, da bom zdrav in močan in tako dalje. Zato sem menda potreben takšnega reda, v katerem za zabavo in igro ni prostora.

IVAN: Dobro idejo imam. Pozanimaj se, kakšen red imajo v vojaški gimnaziji ali kadeti v dijaškem domu. Potem mu povej, kako živijo danes vojaki, pa bo videl, da imajo tudi za šport in zabavo veliko prostega časa. Bo videl, da ni več tako, ko v tistih letih, ko je bil sam vojak in so imeli res tako strogo, kot je pri vas doma.

PETER: Dobra ideja. Mogoče

ga bom le malo premaknil in mu dopovedal, da strog red in disciplina še ne naredita dobrega vojaka.

IVAN: Veš, Peter, je pa v tej diktaturi vendarle nek smisel. Oče ve, zakaj to dela. Vem, prijetno ni, posebno še, ker ne smeš pokazati svoje volje in lahko samo nagajaš, pri nas pa je čisto drugače. Z bratom sva veliko sama doma in lahko počneva, kar hočeva. Že res, da je nama ukazano, naj narediva to in ono. Včasih narediva, velikokrat pa ne. Tudi svojo voljo lahko uveljavljava. Pa sva še večkrat kaznovana kot ti, ki se vsak dan po malem upiraš. Zadrži sem bil tako jezen, da bi kar razbijal...

BRAT: Si videl, mama ti je zapisala, da pojai danes ti po Metko v jasli in jo pazi. Vse je

zapisano, kaj naredi.

IVAN: In kam greš ti?

BRAT: Šahovski krožek imam.

IVAN: Jaz imam ob štirih našli vajo za našo igro. Boš nazaj?

BRAT: Saj bo prišla mama. Ti pa glej, da boš dal Metki malico in da bo vse pojedla.

IVAN: Kaj pa, če ne bo?

BRAT: Mora pojesti, razumeš! Tako nama je mama zadnjič zabičala. Če ne, pa sam pojey, da bo mir pri hiši.

IVAN: Jaz že ne bom jedel tiste pacarije od kosmičev.

BRAT: Kakor hočeš. Samo v pomije nikar ne zlij, ker mama opazi.

IVAN: Mogoče bo že prej doma, da jo bo sama nahanila.

BRAT: Adijo, pestrna.

IVAN: Jutri boš pa ti.

ARMADA SMO VSI

Načrtno in kakovostno

Novinarjem, ki spremljajo življenje in delo z jugoslovansko ljudsko armado, sta bili pretekli teden dve tiskovni konferenci. Prvo je v Beogradu sklical pomočnik zveznega sekretarja za ljudsko obrambo generalpolkovnik Dane Petkovski, drugo, ki je bila v Kranju, pa pokrajinski štab teritorialnih enot za Gorenjsko, kranjska garnizija in medobčinski svet SZDL za Gorenjsko.

Ob prvi konferenci smo obiskali del vojaške šole na Banjici, si ogledali tamkajšnji spomin-

ski muzej in prisluhnili predstavniku vojaške akademije kopenske vojske, ki so nam pripovedovali o delovnih uspehih te šole.

V poročilu o prispevku JLA pri razvoju naše države je pomočnik zveznega sekretarja za ljudsko obrambo generalpolkovnik Dane Petkovski, natančno opredelili 35-letni razvoj naših oboroženih sil in uspehe, ki so jih dosegli vojaki, starešine in gojenci vojaških šol, na področju borbene izurjenosti, moralnopolitične osveščenosti, in razno-

vrstne pomoči občanom ter družbenopolitičnim skupnostim na posameznih območjih SFRJ.

V Kranju smo zvedeli, da je delo teritorialnih enot na Gorenjskem potekalo po načrtu in da je doživelo mnoge kakovostne izboljšave. Zadovoljni so, saj so uvedli načrtno urjenje in izobraževanje za pripadnike teritorialnih enot. Spoznali so, da je učni center, kakršnega so organizirali, najprimernejša oblika spoznavanja z vojaškim življenjem ter za organizacijo pouka in vzgoje enot. V sodelovanju s štabi teritorialnih enot po občinah so dosegli da so pripadniki teritorialnih enot zelo dobro borbena izurjeni ter moralnopolitično vzgojeni.

Uresničevati so začeli tudi določila zakona o ljudski obrambi in ustvarili novo obliko organiziranosti v krajevnih skupnostih.

Letos se je vključilo v prostovoljne mladinske enote terito-

rialne obrambe dvakrat več mladih kot lani. Tudi to potrjuje, kako tesno so povezane oborožene sile z mladinsko organizacijo.

Odličju 22. december, ki jo je prejela mladinska organizacija v enoti Momčila Marjanca, se je pridružil tudi naziv najboljša enote v ljubljanskem vojaškem območju. 150 nalog z vojaškega področja so vojaki v omenjeni enoti prejeli oceno prav dobro in odlično, pomembno pa je tudi, da pripadniki te enote izredno dobro sodelujejo z mladino po vsej Gorenjski. Pomagali so obnavljati Posočje in se udeleževati delovnih akcij po vsej Gorenjski.

Komandant kranjske garnizije ni mogel prehvaliti študentov, ki so se na Pokljuki šestnajst dni urili v vojaških spretnostih.

Več o tej enoti bomo poročali prihodnjič. S. J.

Ljubo Jasnič (desno) podeljuje »odličje 22. decembra« predstavniku garnizije Kranj (Foto: S. J.)

Priznanje mladim

Sklepna prireditev letošnjega tekmovanja Odličje 22. december je bila v Postojni. Sestavljena je bila iz dveh delov. Na javni tribuni je nekaj sto mladincev, vojakov ter predstavnikov družbenopolitičnih organizacij in skupnosti ter učencev srednje politične šole CKZKS iz Koprarsluhnili razmišljanjem člana sveta federacije Miha Marinka o ustanovnem kongresu KPS na Čebinah in o njenem 40-letnem razvoju. Pomočnik poveljnika ljubljanskega vojaškega območja, generalpodpolkovnik Milan Daljevič je govoril o pomenu JLA v naši družbi od ustanovitve do danes, republiški sekretar za ljudsko obrambo Miha Butara pa je povedal, kako se uresničuje novi zakon o ljudski obrambi. Poudaril je tudi vlogo članov ZSMS pri uresničevanju obrambnih in varnostnih ukrepov družbene samozasčite.

Opoldan je večja skupina delegatov obiskala postojnsko vojašnico in se zanimala, kako uvažajo vojaške klube v vode in čete v tej vojašnici.

V Postojni so slovesno sprejeli v ZKJ 74 mladincev in mladink ter pripadnikov JLA.

Sedmo republiško tekmovanje Odličje 22. decembra, ki ga organizirata RK ZSMS in poveljstvo ljubljanskega vojaškega območja, se je po bogatem kulturnem sporedu končalo s podelitvijo priznanj članom OK ZSMS in OO ZSM v garnizijah. Prvo mesto sta zasedli občinska konferenca ZSMS in garnizija JLA Kranj, drugi sta bili občinska konferenca in ZSMS ter garnizija JLA Maribor, tretji pa občinska konferenca ZSMS Laško in vojna pošta 2480 Ljubljana. Ker so v to tekmovanje vključene tudi občinske organizacije ZRVS, ZZB NOV in občinski štabi teritorialne obrambe, so podelili prvič posebna priznanja občinski organizaciji ZRVS Ljubljana Vič-Rudnik, občinski organizaciji ZZB NOV Novo mesto in občinskemu štabu teritorialne obrambe Maribor. Priznanja jim je v imenu RK ZSMS podelil predsednik Ljubo Jasnič. S. J.

Natečaj

Zvezni sekretariat za ljudsko obrambo (personalna uprava) je razpisal natečaj za sprejem učencev v vojaške gimnazije in gojencev v srednje vojaške šole v letu 1977. Učence bodo sprejemali v letalsko gimnazijo Maršal Tito v Mostarju, vojaško gimnazijo Bratstvo i jedinstvo v Beogradu, vojaško gimnazijo Ivo Lola Ribar v Zagrebu in vojaško gimnazijo Franc Rozman-Stane v Ljubljani. V vojaško gimnazijo v Ljubljani se bodo lahko vpisali samo učenci iz Slovenije. Gojence vabijo v svoje razrede tudi te srednje vojaške šole: srednje vojaške šole kopenske vojske v Sarajevu (smeri: pehota, artilerija, artilerijsko-raketne enote protizračne obrambe, oklepne enote, inženirstvo, zveza in ABK obramba); tehniške srednje vojaške šole kopenske vojske v Zagrebu (smeri: strojniška, elektrotehniška, prometna in kemijsko-tehnološka); letalskotehniške srednje vojaške šole v Rajlovcu (smeri: strojništvo, elektrotehniška, elektronskotehniška in telekomunikacije); mornariškotehniške srednje vojaške šole v Splitu; sanitetne srednje vojaške šole v Novem Sadu, intendantske srednje vojaške šole v Sarajevu (za gojence, ki se bodo usposabljali za aktivne nižje oficirje in za učence za kvalificirane kuharje) in glasbene srednje vojaške šole v Beogradu.

Podrobnejša pojasnila o natečaju lahko dobite pri občinskem upravnem organu za ljudsko obrambo, poveljstvu vojaškega okrožja in v vojaških šolah. S. J.

Del udeležencev javne tribune »Mladi v NOB in splošnem ljudskem odporu« v Postojni. (Foto: S. J.)

ZIMOVANJE PRI SLOVENCIH NA KOROŠKEM

PODKLOŠTER — PEČE

● 8-dnevni paketi (7 polnih penzionov, 7-dnevna smučarska karta, dvakrat kopanje v termalnem bazenu, prost vstop v savno in disco klub, prevoz z avtobusom; na voljo vam je šola smučanja in varstvo otrok)

CENA: od 2.300.— din za odrasle
od 1.650.— din za otroke

Cene paketov s prevozom veljajo za odhode 15. 1., 22. 1. in 29. 1. 1977.

Plačilo v treh obrokih.

Informacije, prijave: vse poslovalnice TURISTIČNE AGENCIJE VIATOR, Ljubljana, Titova 36a, tel. 314-544.

VIATOR LJUBLJANA

Šolski vivarij

Katedra za metodologijo biološkega izobraževanja in sektor za biološko edukacijo Inštituta za biologijo Univerze v Ljubljani sta 14. decembra odprla šolski vivarij v prostorih Vivarija na Filozofski fakulteti.

Univerzitetni predavatelj Brane Vesel, predstojnik omenjene katedre, je ob odprtju poudaril, naj bi bil šolski vivarij sestavni del vsake vzgojnoizobraževalne ustanove. Tak, kakršnega smo videli, naj bi zadostil minimalnemu programu biološkega pouka v vseh vrstah šol, posebno na stopnji usmerjenega izobraževanja.

Vivarij je izdelan preprosto, z najpreprostejšim orodjem, ki ga premore vsaka šola. Zanj so uporabili najcenejši material, ki pa zato ni najslabši. Sodelavci so izdelali podoben načrt za tehnično izvedbo in podali obračun stroškov ob sedanjih cenah. Pripravili so seznam vseh organizmov, ki naj bi jih v vivariju gojili in dodali še informacijo, pri katerih učnih temah naj bi posamezne organizme uporabili. Poenostavili so načine gojitve živega materiala za laboratorijske vaje in postregli z zadevnimi navodili.

Izrazi

Na VIII. srečanju pionirjev-dopisnikov iz Slovenije (21. novembra 1976) je predsednica žirije, pisateljica Nada Gaborovič razglasila Izraze za najboljše šolsko glasilo.

Šolsko glasilo osnovne šole Narodni heroj Rajko z Dola pri Hrastniku je praznovalo že 16. rojstni dan. Jubilej so počastili s štirimi domiselno zasnovanimi in izrazno bogatimi številkami. Decembrsko številko so posvetili obletnici Prešernovega rojstva. Znanе politike, kulturne delavce in umetnike so povprašali, kaj jim Prešeren pomeni in kateri njegovi verzi so jim najdražji. Odgovore so objavili na levih straneh, desne pa so namenili izdelkom učencev od prvega do osmega razreda. Med prispevke so vtikali kot rdeča nit Prešernovi verzi.

S šolskim delom in življenjem ob Jugoslovanskih pionirskih igrah »Svobodni gradimo naš svet« nas seznanja februarjska številka. Presenetljivo nas bogata zunanjska dejavnost in sestavki o doživljanju kulturnih vrednot. Tretja in četrta številka sledita konceptu prvih dveh. Majska je posvečena stoletnici Cankarjevega rojstva, zadnja pa vsebuje dnevnik potovanja po Jugoslaviji in zanimive sestavke o kulturi. Prav ti sestavki so največje priznanje vsem pedagoškim delavcem, predvsem pa njihovi mentorici Fanči Moljk. Napisani so preprosto, doživeto; bogati najplemenitejših hotenj — in začetniških zadreg.

Iskrene čestitke mladim sodelavcem Izrazov in njihovi mentorici! Uredništvo

Seminar za pedagoge tujih jezikov v Pionirskem domu

Novembra 1976 je v oddelku Tuji jeziki za mladino potekal dvodnevni seminar, namenjen pedagogom tujih jezikov iz delavskih univerz v SR Sloveniji. To je bil v zadnjih letih že četrty seminar, ki smo ga organizirali zato, da bi seznanimi učitelje z novostmi na področju poučevanja angleškega in nemškega jezika na predšolski stopnji in stopnji od 1.-4. razreda osnovne šole. Gre predvsem za najnovejša spoznanja psiholingvistike, za nove metodične pristope in vsebino učne snovi.

V predavanjih so učitelji upoštevali svoje dolgoletne izkušnje pri delu z otroki. Prikazali so razvojne stopnje učenja tujega jezika, posebej pa so poudarili, da otrok v tem obdobju doživlja velik razvoj svojih intelektualnih sposobnosti, kar se zrcali v vsem njegovem odzivanju na zunanji svet. Prav stopnja otrokovega psihofizičnega razvoja poleg drugih dejavnikov določa specifično pouka na tej stopnji.

Predavanja so zajela naslednjo tematiko: splošne značilnosti jezikovnega pouka na oralni stopnji, posebne značilnosti pouka angleškega in nemškega jezika na predšolski stopnji, metode branja in pisanja, analizo učbenikov nemškega jezika avtorice Nade Kocijan in ovrednotenje strukturalno-globalne avdiovizualne metode.

Najnovejša raziskave na področju psiholingvistike kažejo, da je osvajanje tujega jezika v zgodnji dobi ustvarjalni proces, ki je podoben procesu osvajanja materinega jezika. Čeprav pridobiva otrok veliko znanja po intuitivni poti, učenje tujega jezika v zgodnji dobi ne ostaja le na ravni reprodukcije, ni le imitiranje modela in pridobivanje jezikovnih navad, ampak je že aktiven spoznavni proces, v katerem otrok ustvarjalno sodeluje. Otroci se trudi, da bi našel pravilnosti v sistemu tujega jezika, ustvarja svoje hipoteze in dela grobe analogije. Ta nova teorija osvajanja tujega jezika je spodbudila skupino pedagogov na Inštitutu za tuje jezike v Zagrebu, da so izdelali učno gradivo za začetno stopnjo učenja angleščine. Novi program v eksperimentalni fazi preiskujemo tudi v Pionirskem domu.

Pouk po novem konceptu je »activity based«, kar pomeni, da je osnovan na raznih aktivnostih, izvedljivih v razredu, učna snov pa je izbrana glede na te aktivnosti. Pri učenju slovnične strukture izhaja projekt iz spoznanja psiholingvistov, da mora biti otrok kognitivno pripravljen, da lahko osvoji strukturo tujega jezika. Tako pri predstavljanju slovnične strukture pri pouku ne izhajamo iz dialoga, temveč iz

situacije v razredu in iz izkustva otrok. Dialog tudi ni končni smoter učenja, temveč potrebna faza v procesu učenja na poti k sproščeni komunikaciji.

Na začetni stopnji se uči otrok tujega jezika oralno. Zaradi zgodnjega začetka traja oralno učenje sorazmerno dolgo (2-3 leta). Kdaj in kako v učenju tujega jezika preidemo na branje in pisanje, je odvisno predvsem od učinkovitosti učenja na oralni stopnji, psihofizične zrelosti in umskih sposobnosti učencev ter sposobnosti branja in pisanja v materinščini.

Po lastnih izkušnjah in po mnenju lingvistov je ti dve spretnosti primerno uvajati v drugi polovici 2. razreda osnovne šole in začeti z učenikom v 3. razredu osnovne šole.

Osnovnošolske učence je treba v vsako od obeh spretnosti posebej uvajati. Pomagati jim je treba ustvariti zvezo med govornim in pisano besedo. Zato uvajamo branje z raznimi pripomočki, ki to aktivnost spodbujajo — od ročnih slik in napisov do stavnice za sestavljanje stavkov. Učenceve sposobnosti se razvijajo z glasnim in tihim branjem in ob upoštevanju postopnosti: od prepoznavanja in branja znanih besedil do branja besedil, ki vsebujejo znane strukture in znano besedišče v novem kontekstu. Ko učenci razvijajo sposobnost kombiniranja in branja neznanih besedil, jim damo priložnost za lahko branje izvirnih besedil v tujem jeziku. Pisanje uvedemo kmalu za branjem. V prvem letu pisanja gre predvsem za to, da učenci osvojijo tehniko pisanja, in za vajo v pravilnem pisanju. Postopno stopnjevanje zahtevnosti vodi učence h končnemu cilju: ustvarjalnosti v pisanju. Od začetne vaje — prepisovanja se zahtevnost pismenih vaj stopnjuje prek vodenih vaj iz učbenika ali delovnega zvezka do samostojnih vaj: spreminjanje dialoškega besedila v pripovedno besedilo ali sestavljanje vsebine zgodbe ob slikah na osnovi postavljenih vprašanj ali ključnih besed.

Prav tako kot v branju in pisanju zagovarjamo načelo postopnosti v učenju jezikovnih struktur, ki poteka po teh stopnjah: razumevanje strukture na stopnji prezentacije, učenje strukture na stopnji vadenja, reproduktivna in delno produktivna raba strukture na stopnji oralne reprodukcije in produkcije, prenos strukture v pismeno obliko in izpeljave pravila ter pismene strukturalne vaje, v katerih učenci dokažejo, da so strukturo pravilno razumeli in osvojili njeno rabo.

Da ni ostalo le pri teoriji, smo udeleženkam seminarja pripravili po tri ure hospitacij na treh stopnjah. Pri pouku v 1. letu učenja so se seznanile z oralnim načinom učenja, v 3. letu učenja so videle uporabo vizualnih pripomočkov ob uvajanju branja in pisanja, v 5. letu pa so učenci pri pouku pokazali že vse štiri jezikovne spretnosti: spretnost poslušanja, govora, branja in pisanja.

Iz pogovora ob koncu je bilo mogoče povzeti, da so pedagogi na seminarju dobili več novih informacij, kar je bil tudi eden temeljnih namenov seminarja. MARJANA KORDAŠ

Janko Belec 70-letnik

Tiho in skromno je te dni sredi Murskega polja, v prijazni prleški metropoli v Ljutomeru praznoval svoj 70-letni življenjski jubilej priznani slovenski učitelj, ravnatelj, pedagoški svetovalec in znani čebelar Janko Belec.

Njegovo ime je znano ne samo šolnikom v Pomurju, kjer je ustvarjal in delal večji del svojega življenja, temveč odmeva tudi dlje — po vsej Sloveniji, saj je s svojo zavzetostjo in odgovornostjo vplival na vzgojo in izobraževanje mladega rodu v širšem pomenu besede.

Kot sin kmečkih staršev se je rodil 25. 12. 1906 v prleški vasi Noršinci pri Ljutomeru. Želja po znanju ga je privedla najprej na ljutomersko meščansko šolo, lubezen do pedagoškega poklica pa na učiteljske v Maribor, ki ga je končal leta 1927. Že v dijaški dobi se je pridružil naprednim dijakom, združenim v Napredku in Sokolu.

Po končanem študiju se je zaposlil najprej v sru Slovenskih gor — v Vidmu ob Ščavnici. V tem kraju je prizadevno delal v naprednem društvu DKFID in sodeloval tudi pri ustanovitvi Sokola.

Za nekaj časa je bil upravitelj šole v Križevcih pri Ljutomeru, od koder ga je klerikalni režim premestil v Razkrižje, od tam pa so ga politično pregnali celo v Dapce (Čazmanski srez) v takratni Savski banovini.

Med okupacijo je bil nekaj časa v vojni ujetništvo, potem so ga izgnali v Avstrijo; tudi tam je sodeloval v NOB.

Po končani vojni je bil nekaj časa zaposlen na okrajnem odboru OF v Ljutomeru, toda zavest, da je treba pomagati šolstvu v Pomurju, ga je zopet privedla med pedagoške delavce. Nekaj časa je poučeval na osnovni šoli, nato pa na nižji gimnaziji v Ljutomeru.

Četrtno svoje delovne dobe je posvetil odgovornemu, zahtevnemu in izpostavljenemu delu pedagoškega svetovaleca na Zavodu za prosvetno pedagoško službo v Murski Soboti. Zavzeto in odgovorno se je lotil te pomembne naloge. Prizadeval si je izboljšati kadrovsko politiko na šolah, uvajal je novosti ter skrbel za gradnjo šol in vrtcev. Vsakemu pedagogu je znal lepo svetovati in pomagati, zato je bil med pedagoškimi delavci spoštovan in priljubljen. Vedno je skrbel za delavske in kmečke otroke, zato ni čudno, da se je tako zelo zavzemal za ustanovitev gimnazije v Ljutomeru, ki naj bi postala izobraževalno središče mladega prleškega naraščaja. Ko je bil peda-

goški svetovalec, je veliko pomagal pri rasti in razvoju te mlade ustanove.

Kot aktivnemu, prizadevnemu in družbenopolitičnemu delavcu so mu zaupali veliko in odgovorno nalogo: izvoljen je bil za poslanca republiškega prosvetno-kulturnega zbora. Njegove tehne razprave v tem zboru so veliko pripomogle k uresničitvi želje pomurskih šolnikov, ki so mu zaupali to odgovorno nalogo.

Ves čas se je v njem rojevala misel, da je treba vsem otrokom dati enake možnosti šolanja ne glede na to, kje prebivajo. Tako se je vneto zavzemal za večjo pomoč družbe manj razvitim in obmejnim območjem. Večkrat je rad poudarjal, da je učiteljski poklic povezan z velikim idealizmom, ki ni pravzaprav nikdar dovolj poplačan.

Ves čas je bil dejaven družbenopolitični delavec. Trinajst let je vodil sindikat prosvetnih delavcev občine Ljutomer, štiri leta je bil predsednik okrajnega odbora sindikata prosvetnih delavcev za Pomurje v Murski Soboti, član republiškega odbora sindikatov prosvetnih delavcev Slovenije, nekaj časa celo član plenuma Saveza prosvetnih radnika Jugoslavije — bil je tudi delegat na sprejemu pri predsedniku SFRJ, tovarišu Titu.

Ime Janka Beleca je tesno povezano s slovenskim čebelarstvom. Na šolah je ustanavljal čebelarske krožke in tako vzgojil veliko mladih ljubiteljev čebel. O tem je napisal tudi več prispevkov in razprav. Bogati in izvirni so tudi njegovi prispevki o proučevanju šolstva v Pomurju.

Kljub temu da se je že pred leti upokojil, je še vedno družbenopolitično aktiven. V Ljutomeru skrbno vodi Društvo upokojencev, je član predsedstva občinskega sindikalnega sveta, predsednik občinske čebelarske zveze Ljutomer, opravlja pa še več drugih funkcij.

Za svoje požrtvovalno delo je bil odlikovan z redom dela III. stopnje in redom zasluže za narod s srebrno zvezdo. Za delo na čebelarskem področju je dobil najvišje slovensko priznanje, red A. Janše I. stopnje in najvišjo jugoslovansko medaljo — naprednemu čebelarju Jugoslavije.

Janko Belec je še danes čil in krepak. Vsi, ki ga poznamo, mu želimo, da bi jesen življenja preživel kar najlepše in da bi nam iz svojih bogatih izkušenj še svetoval in pomagal pri razvoju šolstva, za katerega se je vse življenje tako zelo zavzemal. DRAGO NOVAK

Mitja Hribovšek Prekmurska brigada

Prekmurje je tisti predel naše zemlje, kjer na splošno najmanj govorimo o organiziranem partizanskem odporu proti okupatorjem. Saj je imelo tudi poseben, težaven položaj — zavoljo Madžarov. Tako zajema pretežni del vsebine te knjige obdobje po kapitulaciji Horthyjevega madžarskega režima — to se pravi po 15. oktobru 1944.

Knjiga nas v poljudnem, vendar dokumentiranem pripovedovanju seznani z razvojem osvobodilnega gibanja, s pogumnimi dejanji prekmurških — dokaj samim sebi in svoji iznajdljivosti prepuščenih — partizanov, terencev in kurirjev. Spremljamo pot prekmurske brigade in vse bolj jasno nam postaja: Če se naš narod ne bi dvignil vsepovsod, po vseh predelih naše zemlje — naša svoboda ne bi bila tako trdna. Kot vse druge knjige NOV in POS ima tudi ta posebno vrednost za pouk zgodovine NOB; odlomke pa lahko porabimo pri urah domovinske vzgoje.

Coca-Cola

to je ta pravo.

ZIMSKA SEZONA 76/77 NA VELIKI PLANINI

SMUČARSKI PAKETI

- (ponedeljek, torek, sredo, četrtek, petek)
- avtobusni prevoz iz Ljubljane do Bistrice, gondolski prevoz, uporaba vlečnic in enolončnica 80.— din
 - gondolski prevoz, uporaba vlečnic, enolončnica 60.— din

DNEVNA KARTA

- (gondolski prevoz, uporaba vlečnic):
- od ponedeljka do petka 50.— din
 - sobota, nedelja, praznik 70.— din
- Verjetno vam je znano, da organizira Viator letošnjo zimo za šolske skupine prevoz z modernimi turističnimi avtobusi s 30% popustom.
- Vse informacije dobite v Turistični agenciji Viator Ljubljana, Titova 36a, tel. 314-544 in v vseh njenih poslovalnicah.

Viator Ljubljana

Svet delovne skupnosti
Osnovne šole narodnega heroja
MARTINA KOTARJA Šentjernej,
občina Novo mesto

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

NA CENTRALNI ŠOLI V ŠENTJERNEJU za nedoločen čas

- učitelja likovnega pouka, PRU
- učitelja fizike in tehničnega pouka, PRU

Delo je mogoče nastopiti takoj. Stanovanja po dogovoru.

NA PODRUŽNIČNI ŠOLI OREHOVICA za določen čas od 1. februarja 1977 do 1. novembra 1977

- učitelja razrednega pouka, U, PRU (sprejememo tudi absolventa)

Prijave pošljite v 15 dneh po objavi na svet delovne skupnosti osnovne šole Martina Kotarja Šentjernej.

Obvestilo

Rdeči križ Slovenije poziva občane in delovne ljudi navedenih občin, da se odzovejo na krvodajalske akcije, ki bodo v decembru 1976 in januarju 1977. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivisti, odgovorni za krvodajalstvo.

Dajanje krvi je odsev človečnosti, zato pričakuje Rdeči križ Slovenije, da bodo prišli na odvzem krvi vsi zdravi občani.

DECEMBER 1976

Žužemberk 27.
Trzin 28., 29., 30.

JANUAR 1977

Ljubljana-Bežigrad 5., 7., 10., 14., 27.
Ljubljana-Center 5., 6., 12., 19., 20., 28.
Ljubljana-Moste-Polje 6., 7., 11., 13.
Ljubljana-Siška 4., 8., 21., 25.
Ljubljana-Vič-Rudnik 4., 8., 18., 26.

REPUBLIŠKI ODBOR
RDEČEGA KRIŽA SLOVENIJE

Predstava v Stalnem slovenskem gledališču v Trstu

Že dolgo je znano, da se naše edino poklicno zamejsko gledališče v Trstu otepa z vprašanji obstoja. Tako je izvršni odbor Obalnega društva pedagoških delavcev Koper razposlal svojim članom vabila, naj se množično udeležijo predstave slovenske novitete Koža megle. To moderno delo že nekaj časa uspešno uprizarjajo člani tega prizadene gledališkega ansambla. Predstava nas je prevzela, zato upamo, da bo odziv na poznejša vabila vsaj tako velik kot tokrat: prišlo je okoli 160 prosvetnih delavcev z osnovnih in srednjih šol, iz vzgojnovarstvenih zavodov, vzgojne posvetovalnice in delavske univerze.

Nekaj jih je prvič stopilo v ta hram umetnosti. Lepa notranjščina gledališke hiše nas je presenetila tudi z ličnimi likovnimi izdelki otrok s slovenskih zamejskih šol.

D. MARKOVIČ

Poravnajte
naročnino!

Izberite knjigo, ki je še nimate!

Med strokovnimi knjigami lahko izbirate:

V KNJIŽNICI ZA POSPEŠEVANJE KMETIJSTVA 1976:

Kmetijski priročnik 1976	25 din
Vse o koruzi	25 din
Zdrava reja prašičev	25 din
Gostje na kmetiji	25 din
Kmetijski stroji	60 din

V KNJIŽNICI ZA POSPEŠEVANJE KMETIJSTVA 1977:

Kmetijski priročnik 1977	25 din
Krmjenje krav	25 din
Praktično gnojenje	25 din
Uporaba sadja	25 din
Mala šola ekonomike kmetijstva	25 din

CELOTNA ZBIRKA PETIH KNJIG STANE LE...

Vzdrževanje traktorja	30 din
-----------------------	--------

V ZBIRKI MOJ VRT — MOJE VESELJE VAM NUDIMO TELE KNJIGE:

Moj vrt-moje veselje (ureditev vrta)	120 din
Moj vrt-moje veselje (vinogradništvo)	120 din
Moj vrt-moje veselje (zelenjadarstvo)	150 din
Moj vrt-moje veselje (v sadnem vrtu)	180 din
Naše sadije	130 din
Malo kletarstvo	90 din
Gojitev rib	50 din
Pomagamo vam vrtnariti	280 din
Počitnice na kmetih	50 din

MEJ LEPOSLOVNI MI KNJIGAMI NAŠE ZALOŽBE VAM PRIPOROČAMO, DA IZBERETE:

Vas v hribih (Slavko Desetak)	30 din
-------------------------------	--------

ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO PODJETJE
KMEČKI GLAS vam nudi po ugodnih cenah strokovne in leposlovne knjige naših domačih priznanih kmetijskih strokovnjakov in pisateljev.

Ciganka I. del (Magda Stražisar-Magduška)	30 din
Ciganka II. del (Magda Stražisar-Magduška)	30 din
Požgana kmetija (Anica Gartner)	30 din
Klic domače zemlje (Ivan Sivec)	42 din
Korenine grunta (Ivan Sivec)	40 din
Grenki kruh (Ivan Sivec)	30 din
Odločilno leto (Ema Starovasnik)	30 din
Regratova lučka (Ema Starovasnik)	35 din
Kmetje brez zemlje (Minka Krvin)	60 din
Naše mame ljubi vsak dan (Minka Krvin)	29 din
Umirajoča kmetija (Anica Zidar)	28 din
Skričav II. del (Magda Stražisar-Magduška)	20 din
Skričav III. del (Magda Stražisar-Magduška)	20 din
Studenec (France Školan)	31,50 din
Ptice pojo nad Oševkom (Jož Munih-Petrič)	31,50 din
Pregovori — življenjske resnice (dr. Marija Makarovič)	37,50 din
Spomeniki na tujem (Ema Starovasnik)	28,50 din
Ljudska modrost-trden je most (Stanko Prek)	37,50 din
Pisana njiva (Izbor 8. tisk)	29,00 din
Med kolovoz (Janez Švajncner)	33,75 din

NAROČILNICA — PD

Ime in priimek:

Natančen naslov:

Naročam knjige:

Podpis:

(To naročilnico izpolnite, izrežite in jo pošljite na naslov: CJP KMEČKI GLAS, Miklošičeva 4, 61000 Ljubljana.)

Knjigo bom plačal po povzetju.

OBIŠČITE četrto mednarodno razstavo učil in šolske opreme

GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE LJUBLJANA
OD 15. DO 19. II. 1977

Organizatorji razstave:

Zavod za šolstvo SR Slovenije in Gospodarsko razstavišče Ljubljana

Program razstave:

- oprema za laboratorije, šolske delavnice, telovadnice in druge prostore za celotni sistem vzgojnoizobraževalnega dela;
- učila za naravoslovnomatematično in proizvodno-tehnično področje;
- tehnična oprema šol, stroji, orodja;
- učila, učbeniki, multimedijški didaktični kompleti za vsa predmetna področja;
- AV sredstva in pripomočki (vizualni in avdio pripomočki, šolski film 16 mm, super 8 mm);

- šolska televizija, interni televizijski sistemi;
- birotehnika za šole;
- šolski prostor in funkcionalna šolska oprema;
- igrače in druga didaktična sredstva za vzgojnoizobraževalne zavode.

Strokovna posvetovanja:

- načrtovanje graditev in opremljanje učnega prostora za usmerjeno izobraževanje;
- problematika načrtovanja in proizvodnje učil in opreme;
- film o vzgoji in izobraževanju.

Informacije: Gospodarsko razstavišče Ljubljana, Titova 50, telefon: 311-022

VSEM ŠOLSKIM KUHINJAM NUDIMO

po izjemno ugodnih cenah:

- prvovrstni slovenski cvetlični med
- a) rimfuza po ceni din 34,00 kg
- b) embaliran v aluminijasti foliji 25 gr po ceni din 1,65
- Medeni čaj ali hladni napitek z okusom janež, žajbelj, kamilica, embaliran v aluminijasti foliji 40 gr, po ceni din 2,70

V zgoraj navedene cene so vračunani tudi stroški za prevoz do skladišča kupca.

Za naročila se priporočamo!

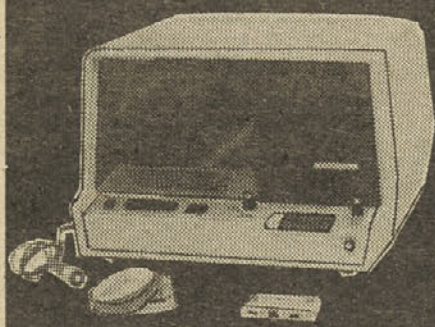
OZD

medex

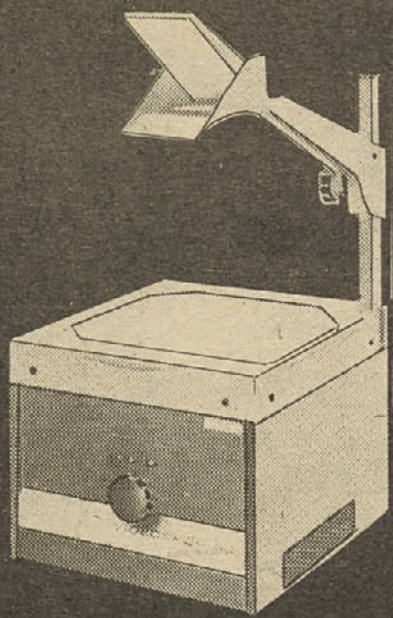
Ljubljana

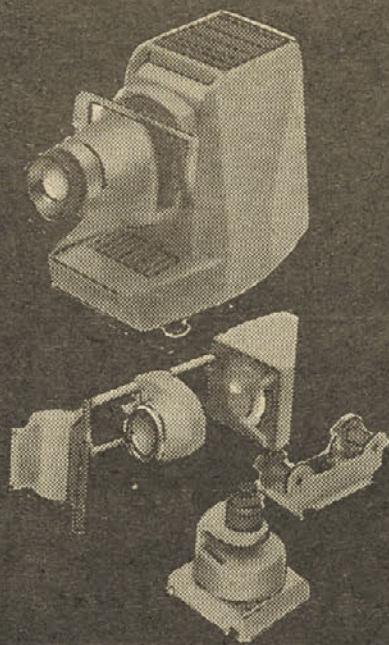
to je ta pravo.

VIDEOTOP je kinoprojektor za projekcijo filmov super 8 v kasetah Technicolor ter za predvajanje zvoka iz vgrajenega kasetnega magnetofona. Lahko projicira slike na vgrajeni prosojni zaslon ali na stenski zaslon. Možnost projekcije 6, 12, 18 ali 24 slik na sekundo ter statične slike. Lahko se uporablja pri vseh znanih oblikah pouka v razredu (tudi z vključevanjem v responderski sistem). Objektiv 20/1:1.4. Projekcijska žarnica 30 V, 80 W. Dimenzije: 440 × 270 × 500 mm. Masa: 11 kg.

VIDEOSKOP A4 je projektor za projekcijo raznih vrst prosojnic do dimenzij formata A4, prosojnih ploskovnih modelov ter obrisov neprosojnih ploskovnih predmetov v nezatemnjenih ali polzatemnjenih prostorih. Enostavna namestitve navijal za folije na vse štiri strani projektorja. Uporaba svetlobnega zaslona na projektorju omogoča, da je gledanje projicirane prosojnice manj utrudljivo. Izvedbi projektorjev z enoletnim ($f=275$ mm) ali triletnim ($f=315$ mm) objektivom ter s projekcijsko žarnico 220 V, 650 W; 24 V, 250 W. Dimenzije: 360 × 810 × 250 mm (z dvignjeno projekcijsko glavo). Masa: 12 kg.

Diaprojektor DPU-500 je projektor za projekcijo diapozitivov 50 × 50 mm ali diafilmov formata »leica«. Projekcija je možna večjim skupinam v nezatemnjenih ali polzatemnjenih prostorih. Z dodatkom »vertikalni nastavek« oziroma »mikro nastavek« je možna tudi projekcija diaslisk 60 × 60 mm (okvirčki 70 × 70 mm) oziroma mikropreparatov. Med projiciranjem menjava posameznih diapozitivov v ustreznem vodilu. Projekcija diafilmov formata »leica« s posebnim vodilom. Objektiv VEGINAR 100/1:2.8. Projekcijska žarnica 220 V, 500 W. Dimenzije: 150 × 205 × 335 mm. Masa: 4,5 kg.

OBISK V ISKRINI TOVARNI ·VEGA·

V prejšnji številki tega lista je svetnik »Vege« ing. Jože Tomše objavil strokovne podatke o novih projektorjih. Ta članek je spodbudil našega sodelavca, da je obiskal Iskrino tovarno »Vega« in si ogledal tudi drugo proizvodnjo. Podatki o izdelkih te tovarne bodo prosvetnim delavcem, ki odločajo o nakupu in vzdrževanju nedvomno dobrodošli. Svetnik ing. Tomše ter vodja tehnološke priprave proizvodnje, ing. Samt sta bila prijazna vodnika po tovarni. Proizvodnja se tu deli v: steklopinaštvo, optiko in montažo optičnih aparatov.

V steklopinaškem oddelku poteka devet proizvodnih procesov:

- 1) uvožene borsilikatne steklene cevi, ki merijo od 6 do 100 mm, strojno obdelujejo za vezne dele aparatov različnih dimenzij (sem sodijo brusi, vezni kosi, pipe itd.);
- 2) zahtevnejše steklene aparate izdelujejo ročno; sestavljajo jih iz steklenih cevi in polizdelkov;
- 3) živosrebrna stikala in alkoskope (za prometno varnost) izdelujejo steklopinaško;
- 4) v brusilnici hladno obdelujejo različne vezne dele in steklopinaške izdelke (žagajo steklene cevi, brusijo obruse različnih dimenzij, brusijo in izravnavajo površine);
- 5) pri temperaturi 20°C umerjajo z živim srebrom ali z destilirano vodo v merilnici merilne valje, pipete, birete in razne druge izdelke, ki zahtevajo valumetrično določanje;
- 6) s čebelnim voskom prevlečejo v graduirnici umerjene izdelke; pantografi kot graduirni aparati črtujejo s kovinskimi iglami steklopinaške izdelke; na določenih mestih odstranijo vosek, da lahko fluorovodikova kislina izjedka črtice;
- 7) ob temperaturi 480–560°C sproščajo v razhlajevalnih pečeh notranja napetost steklenih izdelkov, vžgejo barvni emblem podjetja in potrebne merske oznake;
- 8) živosrebrna stikala je treba dozirati z živim srebrom, izčrpati iz njih zrak in zasnovati v njih posebno atmosfero; dozirnica dodeljuje alkoskope;
- 9) epruvete in pipete različnih dimenzij izdelujejo strojno.

Potem ko smo si ogledali oddelke za steklopinaštvo, sta vodnika in demonstratorja zavila v oddelke za elektrooptiko, kjer izdelujejo leče, objektivne in površinske zrcala.

Za izdelavo leč uvažata tovarna steklene tlačenke, ki jih rezkajo in polirajo na posebnih strojih. Leče tudi lepijo s posebnim lepilom. Pri poliranju uporabljajo posebne uvožene brusilne praške.

Glede na potrebo so leče zbiralne, razpršilne ali sestavljene. Več tujih proizvajalcev optičnih aparatov ima z »Vega« pogodbo o kooperaciji. Zato ima sedaj »Vega« dognane optične aparate za projekcijo.

Iz oddelka za elektrooptiko sta izbrala demonstratorja še montažo, kjer sestavljajo optične aparate.

Kooperacija posreduje tržišču: videotop ali aksetni ekranski in električni projektor, diagraf, avtomatska diaprojektorja A-30 in A-30/S, episkop 650, mikroskope C in daljnogleda.

Šolska vodstva sprašujejo, kje popravljajo optične aparate? Za Iskrino-TOZD »Vega« posluje v Ljubljani Iskrin servis v Rožni dolini, sicer pa servis strokovnjaka Eda Smolnikarja na Novem trgu.

Od videoskopov je najcenejši tisti, ki ima neposreden priključek na električno omrežje 220 voltov.

Za episkope in epidiaskope je tolikšno zanimanje, da jih sproti razprodajo. Mladino in starše bo privabila nizka cena diaprojektorja Velux, saj stane v maloprodaji okrog 300 ND. Pred koncem tega poučnega obhoda sta vodnika priporočila, naj se kupci še pred nakupom pozanimajo za vse pri komerciali v Ljubljani, Trg revolucije 3, ali na telefonsko številko: 324-061, ki vas bo zvezala s prodajnim oddelkom TOZD »Vega«.

Zopet smo se znašli v pisarni svetnika ing. Tomšeta in zapustili tovarno »Vega« z najugodnejšimi vtisi.

ŠOLSKE ESKURZIJE IN IZLETI V LETU 1977:

- izlet v Beograd, Topolo in Kladovo — 4 dni z avtobusom
- izlet v Beograd, Topolo in Kladovo — 4 dni z avtobusom
- dvodnevni izlet na otok Krk — 2 dni z avtobusom
- ogled Lipice — 1 dan z avtobusom
- izlet v Šibenik in Split — 4 dni z avtomobilom
- ekskurzija v Ohrid — 5 dni z avtomobilom
- izlet v Džerdap — 2 dni avtomobil-avtobus
- avtobusni izlet po Istri — 3 dni z avtobusom
- po poteh revolucije — 6 dni z avtobusom
- izlet v Dubrovnik in Črno goro — 4 dni z avtomobilom
- Split, Trogir in slapovi reke KRKE — 3 dni z avtomobilom
- izlet v Zadar, na Kornatske otoke, Plitvice — 3 dni z avtobusom
- smučarski paket v Obertauernu, Avstrija — 8 dni z avtobusom

BARVNI ILUSTRIRANI KATALOG VSEH POTOVANJ IN IZLETOV V DOMOVINI IN TUJINI DOBITE V NAŠI POSLOVALNICI

CENTROTURIST LJUBLJANA

Miklošičeva c. 38, tel. 316-975 ali 316-857

SILVESTROVANJE

	SILVESTRSKI MENU
Hotel GOLF, Bled, tel. (064) 77-591	450.— din
Kavarna hotela PARK, Bled, tel. (064) 77-836 (silvestrova zakuska)	200.— din
Penzion SMUK — Semič, tel. (068) 78-340	260.— din
Penzion LAHINJA, Črnomelj, tel. (068) 76-141	240.— din
Restavracija GRAD, Črnomelj, tel. (068) 76-036	120.— din
Hotel BELA KRAJINA, Metlika, tel. (068) 77-193	240.— din
Hotel ŠPIK, Gozd Martuljek, tel. (064) 88-415	320.— din
Penzion ŠPIK, Gozd Martuljek, tel. (064) 88-445	350.— din
Penzion POLJANA pri Prevaljah, tel. (062) 85-175	220.— din
Penzion PLANINKA, Črna na Koroškem, tel. (062) 89-814	250.— din
Hotel RIMSKI VRELEC, Kotlje pri Ravnah, tel. (062) 86-015	250.— din
Penzion PARK, Lendava, tel. (069) 75-034	300.— din
Restavracija RUDAR, Lendava, tel. (069) 75-034	250.— din
Termalno kopališče TERME, Petišovci pri Lendavi, tel. (069) 75-034	250.— din
Hotel SABOTIN, Nova Gorica, tel. (065) 21-324	240.— din
Hotel NEPTUN, Kanal, tel. (065) 21-324	220.— din
Kavarna MODRI HRAM, Šempeter pri Gorici, tel. (065) 21-324	220.— din
Restavracija LIPA, Šempeter pri Gorici, tel. (065) 21-324	220.— din
Hotel MALOGRAJSKI DVOR, Kamnik, tel. (061) 831-531	280.— din
Penzion ŠIMNOVEC, Velika Planina, tel. (061) 831-425	250.— din

VIATOR LJUBLJANA

Coca-Cola

to je ta pravo.